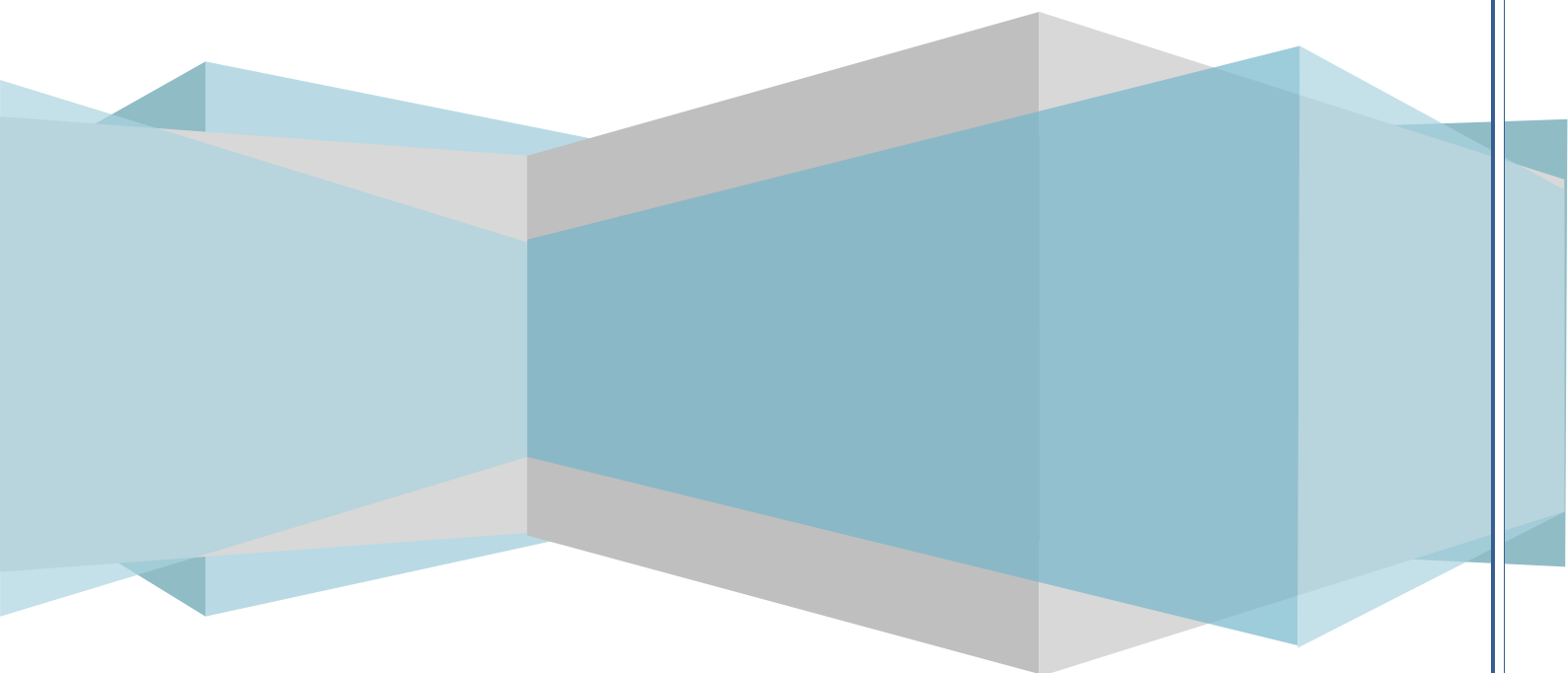

**דו"ח הפעילות של
הפרקליטות הצבאית
שנת העבודה 2022**

תוכן עניינים

3	דברי פתיחה
5	התביעה הצבאית
13	נספח א': הליכים מרכזיים בשנת 2022 – התביעה הצבאית
18	הסנגוריה הצבאית
26	נספח ב': הליכים מרכזיים בשנת 2022 - הסנגוריה הצבאית
31	מחלקת הייעוץ והחקיקה
36	נספח ג': הליכים מרכזיים בשנת 2022 - מחלקת הייעוץ והחקיקה
40	נספח ד': דברי חקיקה מרכזיים בשנת 2022 - מחלקת הייעוץ והחקיקה
43	מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
48	נספח ה': פסקי דין מרכזיים בשנת 2022 - מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
51	מחלקת הדין הבין-לאומי
56	מטה היחידה
56	בית הספר למשפט צבאי
63	ענף ארגון וניהול כוח אדם
65	תחום דוברות, ביקורת וקש"ח
67	מדור החדשנות וניהול הידע
69	נספח ו': מבנה היחידה

דברי פתיחה

כמדי שנה, מסכמת הפרקליטות הצבאית את פעילותה בדו"ח שנתי, הסוקר, בקליפת האגוז, את העשייה הענפה והמגוונת של היחידה במהלך בשנה החולפת.

שנת 2022 הייתה שנה רוויה בהתפתחויות ובהישגים, בשני תחומי פעילותה של הפרקליטות הצבאית – הייעוץ המשפטי לגורמי הצבא, ואכיפת הדין בצה"ל. הגם שאין באפשרותו של הדו"ח להקיף את כלל העשייה, יש בו כדי לתת טעימה מהמגמות ומהאתגרים שעמדו לפתחנו, ובעיקר כדי להדגים כיצד פועלת היחידה, כתף אל כתף עם המפקדים, על-מנת להגשים את ייעודה – להיות שותף ושומר סף כאחד – לסייע למפקדים במימוש משימותיהם, תוך הטמעה וביצור של שלטון החוק בצה"ל.

בהיבטי אכיפת החוק, תחילתה של שנת 2022 הוקדשה להשלמת המעבר של התביעה הצבאית והסנגוריה הצבאית אל משכנן החדש, בקריה המשפטית האחדה "נווה צדק". מעבר זה התבצע תוך שינוי והתאמה של מבנה המחלקות ודרכי פעולתן, בהתאם לעבודת מטה ארגונית שנערכה לקראת המעבר. בעקבות המעבר, ובהתאם להתחייבות המדינה בפני בג"ץ, הושלם המהלך ההיסטורי של השוואת משך המעצר הראשוני של כלל החיילים לזה של אזרחים, עם קיצור משך המעצר הראשוני של חיילים החשודים בעבירות של היעדר השירות עד להבאתם בפני שופט, מ-48 שעות ל-24 שעות.

בנוסף, התביעה הצבאית טיפלה בשורה של מקרים משמעותיים: בעבירות מין חמורות, כגון בעניינם של קצינים מחיל הים שהורשעו בעבירות אינוס ונשלחו לשנות מאסר ארוכות, בכליאה ממשית; באירועים שארעו במסגרת פעילות מבצעית, כדוגמת מותה של העיתונאית שירין אבו עאקלה, שנהרגה בעיצומו של מבצע מעצר עצים בגינין; וגם באירועים קשים שבהם מצאו חיילי צה"ל את מותם, שלא בנסיבות מבצעיות.

בתחום האכיפה הפלילית, ראויה לציון גם עשייתה המסורה של הסנגוריה הצבאית, בפרט בייצוג ובליוי של לוחמים המעורבים באירועים מבצעיים ובקידומן של יוזמות ראויות בתחום ההגנה על זכויות חשודים, כגון ביחס למימוש זכות ההיוועצות.

עוד ראויה לציון פעילותה החשובה של פרקליטות איו"ש, הרגל המסיימת של מאמצי כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון. מבצע "שובר גלים", שנמשך לאורך כל שנת העבודה 2022, הוביל לשורה ארוכה של מעצרים ואישומים; תובעי פרקליטות איו"ש עשו לילות כימים, וניהלו הליכים משפטיים בעניינם של מאות נאשמים, ובכללם גם מחבלים שהואשמו בעבירות הביטחון החמורות ביותר, כדוגמת רוצח אסתר הורגן זכרה לברכה. עוד ניכר הגידול המשמעותי בהיקף המעצרים המנהליים, פועל יוצא של הצורך הביטחוני באזור. הכול, תוך ליווי רגיש, מקצועי ועוטף של קורבנות העבירה ומשפחותיהם.

בשנה החולפת עמדנו גם במשימתנו השנייה, בליווי המפקדים ובסיוע להם במימוש משימותיהם, בהתאם לדין. בתחום האופרטיבי, עשינו זאת במבצע "עלות השחר", כשקציני מחלקת הדין הבין-לאומי ליוו את כוחות צה"ל, ובפרט את פיקוד הדרום, בהשמדת מטרות ארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, וכן במבצע "שובר גלים", במסגרת עשיית מחלקת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, לליווי מאמצי כוחות פיקוד המרכז לסיכול גל הטרור שיצא מאיו"ש.

עשיית מחלקת יועמ"ש איו"ש ניכרת גם בטיפול בעתירות מורכבות, חלקן עודן תלויות ועומדות, בעניינן של פרקטיקות מבצעיות שלא ניתן להפריז בחשיבותן לצורכי שמירה על ביטחון האזור ותושביו.

עשיית מחלקת דבל"א התבטאה גם במספר סוגיות אסטרטגיות, כדוגמת ליווי תהליך המשא ומתן וחתימת ההסכם בין ישראל לבין לבנון בנושא קווי התיחום הימי בין שתי המדינות, וכן יוזמות נוספות הנוגעות לשמירתו והרחבתו של מרחב הפעולה המבצעי של צה"ל בזירה המשפטית הבין-לאומית.

נדבך מרכזי נוסף של החיבור הישיר למפקדים, התבטא בהשתלבות בתרגילים, ובראשם בתרגיל "מרכבות האש", שִׁתְּרָחַשׁ מערכה עצימה ורב-זירתית; וכן באמצעות הכשרת המפקדים בצה"ל, במסגרת מאות שעות הרצאות שנתנו קציני בית הספר למשפט צבאי, בדגש על דיני הלחימה. במקביל, קציני בית הספר למשפט צבאי הוסיפו ללוות אלפי הליכי דין משמעתי – בהענקת ייעוץ מקדים למפקדים, בבחינת חוקיותם של ההליכים לאחר עריכתם וגם בטיפול בסוגיות עקרוניות ומהותיות בתחום חשוב זה.

ליווי צה"ל והמפקדים נגע גם בהיבטי בניין הכוח של צה"ל ובסוגיות נוספות, מלבד התחום האופרטיבי. בהקשר זה יש לעמוד על פועלה של מחלקת יעח"ק, שבשנה החולפת קידמה עבודות מטה משמעותיות במגוון נושאים, ובהם: טיפול בהליכי חקיקה מרובים; הרחבת סל הכלים הסגליים והפיקודיים העומד לרשות המפקדים, לצורך הבטחת המשמעת ביחידה; ליווי הליכי רכש והתקשרויות חיוניים לצה"ל; מודל השירות בחובה ובקבע; זכויות המשרתים ועוד. כמו כן, המחלקה הוסיפה לטפל בסוגיות צבא-חברה מורכבות, שחלקן עודן תלויות ועומדות, כדוגמת העתירות שהוגשו לבג"ץ בנושאי שילוב נשים במקצועות לחימה נוספים, הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל בפסח ועוד.

אני מזמינה אתכם לעיין בדו"ח המלא, ולהיחשף לעשייה המגוונת והחשובה של מחלקות היחידה. עשייה שמאחוריה פעילות נחושה, מקצועית ויסודית, כתף אל כתף עם מפקדי צה"ל. אני גאה מאוד בהישגיה של היחידה בשנה החולפת ובעבודתם של הקצינות והקצינים, הנגדות והנגדים, והחיילות והחיילים שתרמו להצלחתה.

אלופה יפעת תומר-ירושלמי
הפרקליטה הצבאית הראשית

התביעה הצבאית

דברי פתיחה

התביעה הצבאית אמונה על השלטת שלטון החוק וערכי משפט וצדק בצבא, בדרך של אכיפת החוק על משרתים בצה"ל שביצעו עבירות הנידונות במערכת המשפט הצבאית, וכן על העמדתם לדין של תושבי אזור יהודה ושומרון, שביצעו עבירות הנתונות לסמכותם של בתי המשפט הצבאיים.

כיום, מונה התביעה הצבאית ארבע חוליות מחוזיות וחוליה נושאת אחת: פרקליטות דרום, חיל האוויר וחיל הים; פרקליטות צפון, מטכ"ל ועורף; פרקליטות מרכז וזרוע היבשה; פרקליטות אזור יהודה ושומרון; והפרקליטות לעניינים מבצעיים.

התביעה הצבאית עוסקת באכיפת עבירות פליליות שנעברו במערכת הצבאית או בזיקה לשירות הצבאי. זאת, לצד עבירות ייחודיות למערכת המשפט הצבאית כגון היעדרות משירות צבאי. בנוסף, מטפלת התביעה הצבאית בטענות שעניינן ביצוע עבירות על-ידי כוחות צה"ל במהלך פעילות מבצעית, תאונות אימונים ומקרי מוות של חיילים שלא במסגרת פעילות מבצעית.

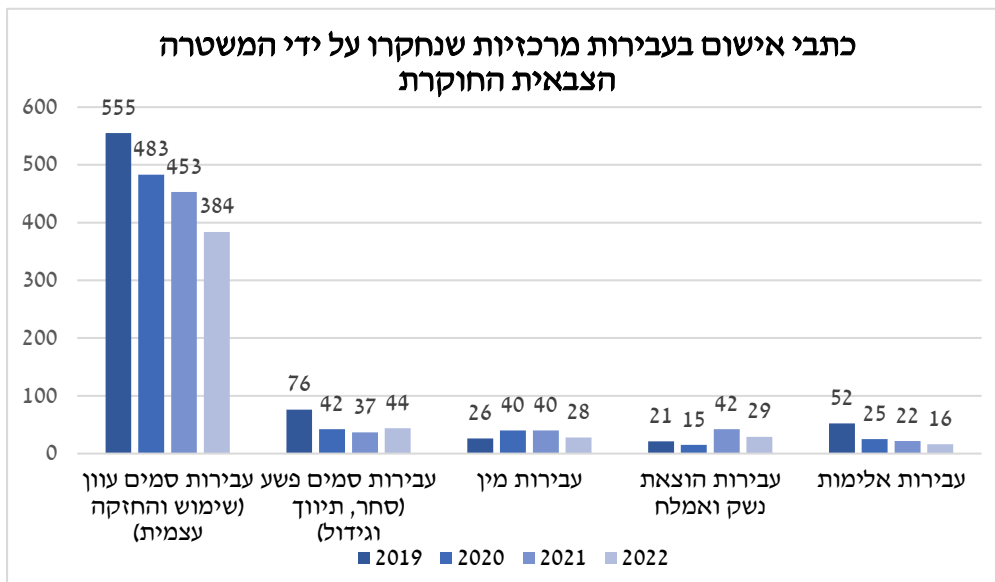
בנוסף, עוסקת התביעה הצבאית, באמצעות פרקליטות אזור יהודה ושומרון באכיפת עבירות הנתונות לסמכותם של בתי המשפט הצבאיים, שבוצעו על-ידי תושבי אזור יהודה ושומרון.

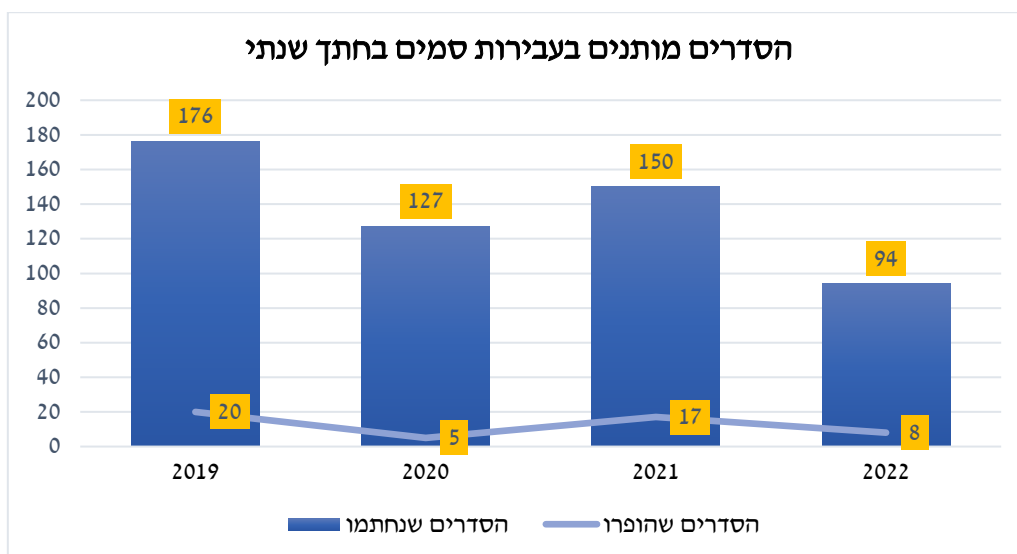
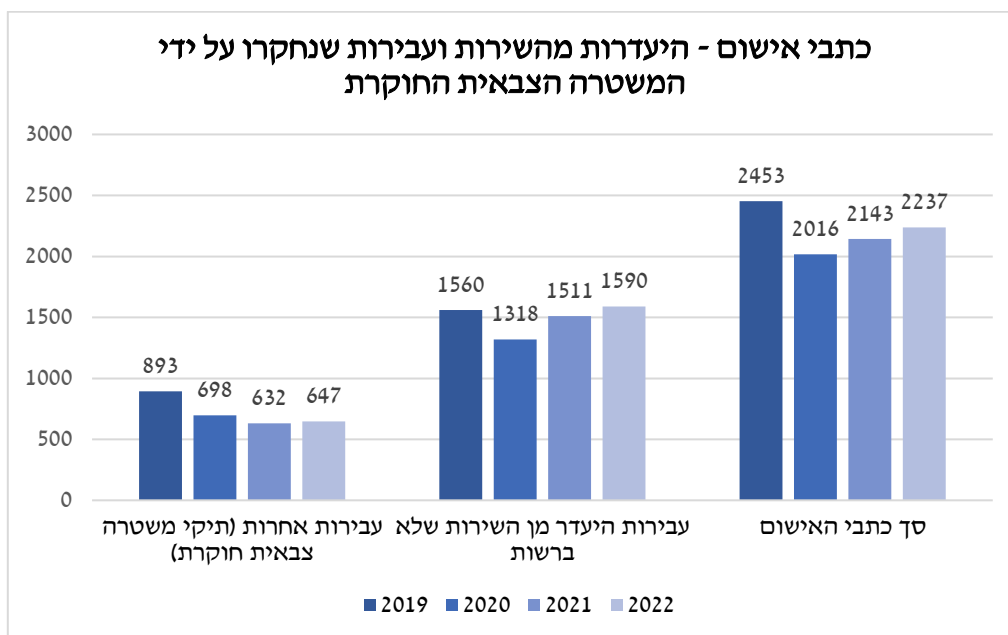
התביעה הצבאית פועלת בשיתוף פעולה עם גורמי אכיפת החוק בצה"ל ומחוץ לו, על מנת להטמיע נורמות וערכים של שלטון החוק בקרב חיילי צה"ל ומפקדיו, ולמצות את הדין עם פעילי טרור ועם המסייעים להם.

מגמות ותופעות עיקריות בעבודת התביעה הצבאית בשנת העבודה 2022

1. מעבר התביעה הצבאית לקריית המשפט האחוזה ב-"נווה צדק" - בתחילת שנת 2022 עברו חוליות התביעה המחוזיות, וכן תחום עריקים ותחום תעבורה, לקריה המשפטית ב"נווה צדק". לאחר עבודת מטה מעמיקה לקביעת המבנה הארגוני של חוליות התביעה בקריה המשפטית, גובשה תורת הפעלה, תוכננו שיטות עבודה וכן הוקצו משאבים רבים להכנת הקצינים למעבר בהיבטים האישיים והמקצועיים. השנה החולפת הוקדשה למימוש המעבר, לקליטה ולהסתגלות למתחם החדש וליישום שיטות העבודה החדשות.

2. שינויים במספר כתבי אישום שהוגשו וההסדרים המותנים שנחתמו:

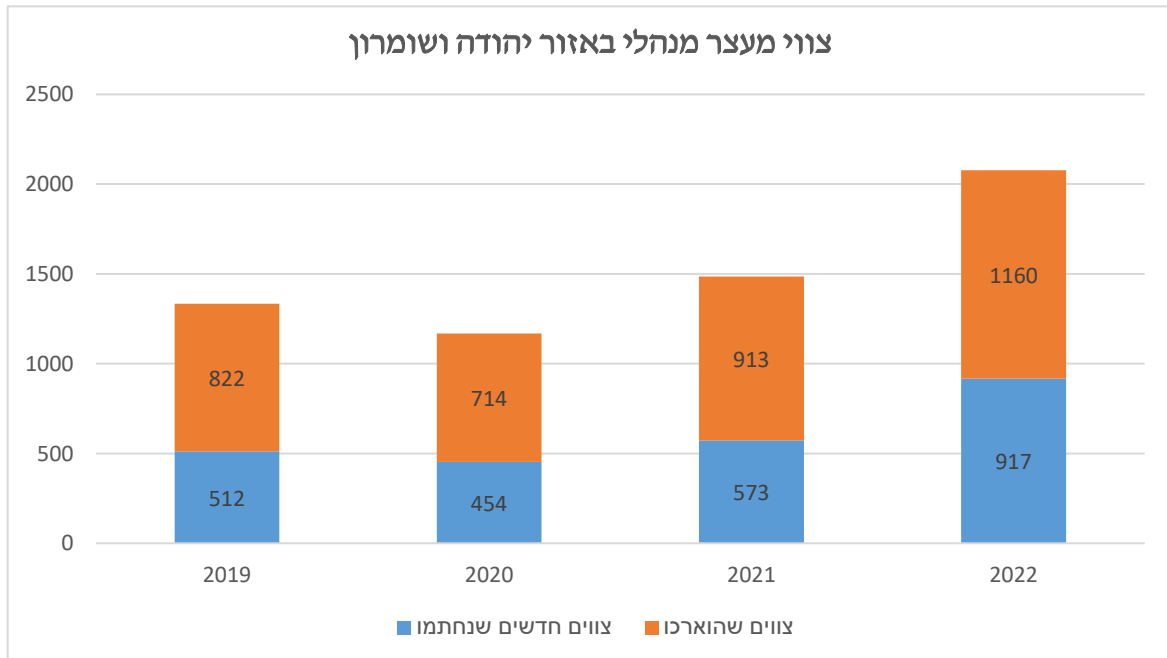
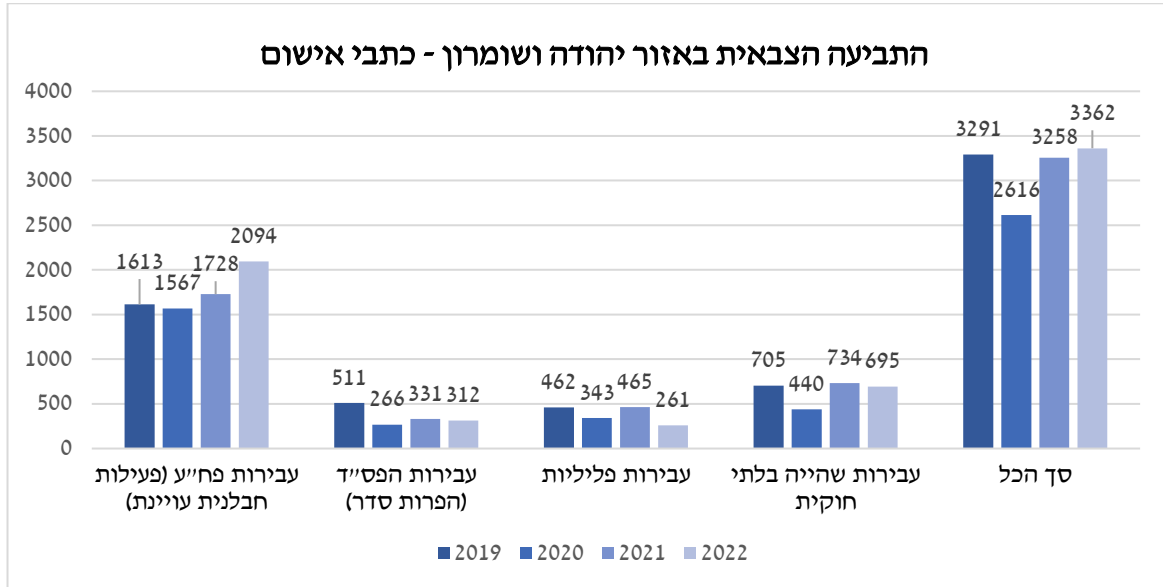

3. **התמודדות עם השלכות מבצע "שובר גלים" - במהלך חודש מרץ 2022** בוצעה שורת פיגועים בשטח מדינת ישראל, שבהם נרצחו אזרחים ישראלים וזרים. בעקבות גל הפיגועים יצא צה"ל, החל מיום 31 במרץ 2022, למאות פעילויות סיכול, פשיטה ומעצר במוקדים שונים באזור יהודה ושומרון, במבצע "שובר גלים".

בעקבות המבצע, חלה עלייה משמעותית במספר המעצרים המנהליים באזור יהודה ושומרון, וכן חל גידול ניכר במספר תיקי עבירות הטרור. אנשי פרקליטות אזור יהודה ושומרון, ריכזו מאמץ בטיפול באירועים אלה, תוך שיתוף פעולה הדוק גם גורמי השב"כ, משטרת ישראל ופיקוד

המרכז. בנוסף, כתוצאה מעלייה בפעילות המבצעית של צה"ל באזור יהודה ושומרון, חל גם גידול בהיקף האירועים שנבחנו על-ידי הפרקליטות לעניינים מבצעיים.

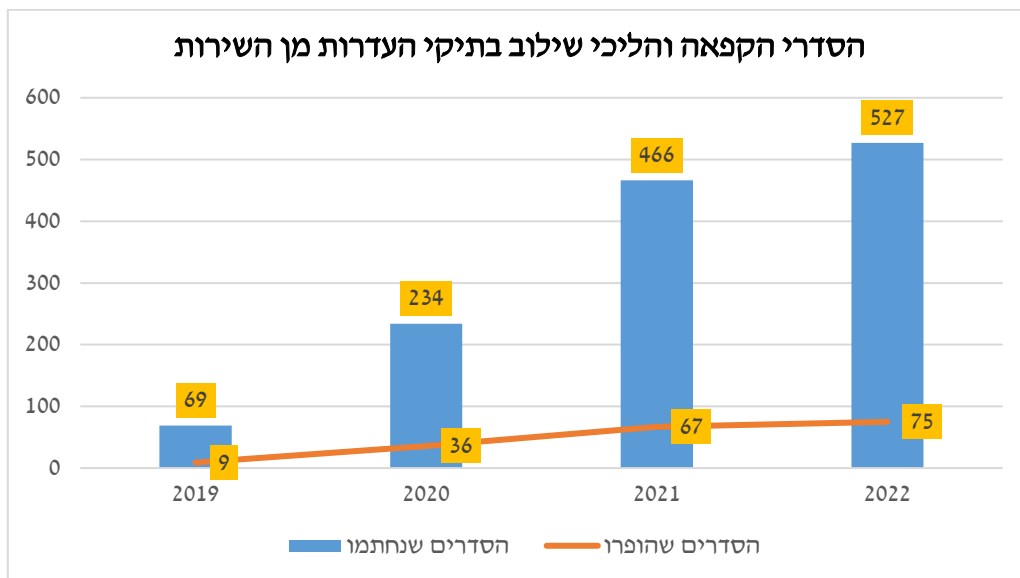
להלן נתונים בדבר היקף הפעילות בפרקליטות אזור יהודה ושומרון בשנה החולפת:

4. **טרנספורמציה דיגיטאלית** - בשנה החולפת קידמה התביעה הצבאית תהליכים משמעותיים של התפתחות טכנולוגית, הן ביחס לכלי עבודה ישירתו את תכליות המחלקה, והן באשר לאופן ניהול הידע והמידע. בין היתר, החלה הטמעה של מערכת ממוחשבת חדשה לניהול הליכים בפרקליטות אזור יהודה ושומרון, אשר מהווה שינוי של ממש ביכולת של פרקליטות אזור יהודה ושומרון לנהל תיקים בצורה אפקטיבית ומיטבית. כמו כן, הוטמעה מערכת ניהול תיקים ומשימות בפרקליטות לעניינים מבצעיים, וכן פותחו כלים חדשניים לניהול משימות מסוימות בקריה המשפטית.

5. **גידול במספר הליכי השילוב לעריקים בצה"ל** - בשנת 2020 החל יישום עבודת המטה הרחבה בנושא "הסדרי השילוב", בשיתוף התביעה הצבאית, הסנגוריה הצבאית, יחידת בתי הדין הצבאיים ואגף כוח האדם הרלוונטיים בצה"ל. במיזם ניתנים סיוע ותמיכה לחיילים שנעדרו מן השירות, אך מביעים מוטיבציה לשוב לשירות תקין. בתוך כך, חיילים שיתמידו בשירות, יימנעו מעבירות נוספות ויעמדו בתנאים נוספים - לא יורשעו בעבירה פלילית בגין ההיעדרות מן השירות, לא יוכתמו ברישום פלילי ולא ירצו עונש מאסר. משנת 2020 חל גידול בהיקף הליכי השילוב, ובהתאמה גם בשנת 2022 הלך וגבר השימוש בהליכים אלו: בשנת 2022 שולבו בהליכים אלו 527 חיילים - כשליש מהחיילים שהועמדו לדין בגין עבירת היעדר מן השירות שלא ברשות בשנה זו. זאת, לעומת 466 חיילים שנקשרו בהסדרי שילוב בשנת 2021.

להלן נתונים בדבר מספר הליכי השילוב בצה"ל, בראייה רב שנתית:

6. **הטיפול בנפגעי עבירה** - גם בשנת 2022 המשיכה התביעה הצבאית לשים דגש על הטיפול בתיקים שבהם נפגעי עבירה. בתחילת שנת 2021 נכנס לתוקף תיקון מס' 75 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, המאמץ את הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה. עוד לפני כן, נהגה התביעה הצבאית להחיל בפועל את עיקרי חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2011 במערכת הצבאית, על הליכים המתנהלים בפני בתי הדין הצבאיים ועל חלק מהתיקים המתנהלים בבתי המשפט הצבאיים. השנה יישמה התביעה הצבאית את הוראות החוק במלואם. אגב כך, חוברו מערכות

המחשוב בצה"ל למערכת נפגעי העבירה במשטרת ישראל (מני"ע) לצורך הנגשת ההליכים הפליליים לנפגעי העבירה ועדכונים באופן שוטף.

כמו כן, בשנה החולפת, תוקנו הנחיות התביעה הצבאית הראשית ונוהל פרקליט אזור יהודה ושומרון ביחס לקשר עם נפגעי עבירה ובני משפחותיהם. התיקון הרחיב את קשת העבירות שבגינן יוקנו זכויות לנפגעי עבירה.

מעבר לאמור, התביעה הצבאית מקיימת יחסי עבודה הדוקים עם יחידת יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר (יוה"ל"ם), ועם מרכז ההתמודדות והתמיכה (מהו"ת), ובוחנת במשותף עם גורמים אלה ועם יחידת מצ"ח, דרכים לטיוב הליווי של נפגעי עבירה לאחר הגשת תלונה. במקביל, חיזקה התביעה את קשריה עם גורמי הסיוע המשפטי לנפגעי העבירה במשרד המשפטים, ונציגיה שותפים בפורום נפגעי העבירה בפרקליטות המדינה.

7. **קיצור תקופות המעצר של נעדרים מן השירות - בהתאם להתחייבות המדינה בפני בג"ץ, לאחר המעבר לקריה המשפטית ב-"נווה צדק", משך המעצר הראשוני של נעדרים מן השירות, טרם הבאתם בפני שופט, קוצר השנה מ-48 שעות ל-24 שעות, במסגרת תקופת הרצה ("פיילוט").** הקיצור יושם בהצלחה רבה, הודות להיערכות מקדימה יסודית, בשיתוף גורמי מיטב, מקמצ"ר ומקמש"ר, שנועדה להתאים את דפוסי העבודה הנהוגים לנדרש מקיצור תקופת המעצר הראשונית.

8. **תחקור אירועי הפרות הסדר האלימות והפעילות החבלנית באזור יהודה ושומרון ובגבול רצועת עזה - גם בשנת 2022 נמשך העיסוק המשמעותי בנושא זה. מנגנון הבריור המטכ"לי השלים את תחקורם של אירועים רבים במהלך שנת 2022 והוא צפוי להמשיך במלאכה גם בשנת 2023. ממצאי התחקור מועברים לבחינת הפרקליטות הצבאית, ובחלק מהאירועים נפתחו חקירות מצ"ח. השנה ליוו קציני הפרקליטות לעניינים מבצעיים גם חקירות בעקבות מבצע "שומר החומות" שארע בשנת 2021 ותחקורם של אירועי מבצע "עלות השחר" שארע בחודש אוגוסט 2022.**

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

1. **טרנספורמציה דיגיטלית** - בהמשך למגמה שהחלה בשנת 2022, בשנת 2023 צפויים להימשך התהליכים לשיפור שיטות העבודה של התביעה הצבאית. בין היתר, יימשך שדרוג מערכת ניהול התיקים הממוחשבת בפרקליטות אזור יהודה ושומרון, וכן תיבחן פיתוח מערכת דומה גם בקריית המשפט האחודה.
2. **מיקוד האכיפה - התביעה תמשיך לפעול למיקוד האכיפה בעבירות חמורות ומשמעותיות ביותר, ובפרט:**
 - א) **תיקי פח"ע חמורים** - פרקליטות אזור יהודה ושומרון תמשיך לפעול בחזית המאבק בטרור להבאתם לדין של נאשמים שפעלו נגד ביטחון האזור ולהוות את הרגל המסיימת לפעילות הכוחות המבצעיים באזור יהודה ושומרון.
 - ב) **עבירות מין** - חוליות התביעה בקריה המשפטית יפעלו להמשך טיפול מקצועי ומהיר בעבירות מין שמבוצעות על-ידי חיילי צה"ל, מתוך מחויבות עמוקה לנפגעי ולנפגעות עבירה.
 - ג) **עבירות אמל"ח ונשק** - מיקוד בחיילים שעברו עבירות בנשק, ובפרט עבירות של הוצאת נשק ואמל"ח מרשות הצבא.
 - ד) **אירועי מוות של חיילים** - התביעה הצבאית תמשיך לפעול לבחינה יסודית, מעמיקה ומהירה של אירועי מוות של חיילים, מכוח החובה המוסרית של צה"ל כלפי משרתיו וכלפי המשפחות השכולות.
 - ה) **חיזוק יחידת מצ"ח והידוק שיתופי הפעולה וממשקי העבודה בינה לבין התביעה הצבאית.**
3. **הטיפול בנפגעי עבירה** - התביעה הצבאית תמשיך לפעול ליישום מלא של הוראות החוק, בפרט בכל הקשור לעדכון נפגעי העבירה בדבר ההליכים המשפטיים.
4. **המשך העיסוק באכיפה מבצעית** - בשנה הקרובה תמשיך הפרקליטות לעניינים מבצעיים לעסוק בבחינת אירועים חריגים ממבצע "שומר החומות", "עלות השחר" וממבצע "שובר גלים". כמו כן, תפעל הפרקליטות לעניינים מבצעיים להשלמת הטיפול בבחינת אירועים ממבצע "שומר הסף" וממבצע "צוק איתן", כתלות בסיום תחקור אירועים אלה על ידי מנגנון הביטחון המטכ"לי.

נספח א': הליכים מרכזיים משנת העבודה 2022 - התביעה הצבאית

תיקים בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון

1. תשתית "תנן הפוך" - בחודש ספטמבר 2021, סיכלו גורמי הביטחון תשתית חמאס צבאית רחבת היקף שפעלה באזור יהודה ושומרון. במסגרת סיכול תשתית הטרור, נעצרו ונחקרו כחמישים חשודים בחשד לעבירות ביטחון חמורות. לאחר השלמת החקירה, בחנה פרקליטות אזור יהודה ושומרון את חומר הראיות הרב שנאסף והגישה למעלה משלושים כתבי אישום חמורים נגד פעילי הטרור בתשתית. במהלך 2022 הסתיימו עניינם של חלק מהמעורבים בתשתית בהסדרי טיעון. מרבית התיקים בעניינם של המעורבים עודם מתנהלים.
2. פרשת איחוד ועדת הבריאות - בחודש מאי 2021, הוגשו כתבי אישום נגד מספר בעלי תפקידים בכירים בארגון ועדת הבריאות, השייך לארגון הטרור "החזית העממית". כתבי האישום תיארו פעולה שיטתית לאורך שנים, במסגרתה קיבל הארגון במרמה כספי תרומות מחו"ל באצטלת מיזמים הומניטאריים. חלק מהכספים שימשו לקידום מטרות ארגון החז"ע. החל משנת 2021 ועד לימים האחרונים נגזר דינם של המעורבים בפרשייה בעונשי מאסר בפועל שנעו בין 13-30 חודשי מאסר, לצד רכיבי ענישה כלכליים משמעותיים.
3. תיקי בימ"ש (יהודה) 9249/1, 9248/19, 9253/19, 9257/19, 9259/19, בעניינו של מחמוד עטאונה ואחרים - הנאשם, שנטל חלק משמעותי בפעילות חוליה צבאית של החמאס, הורשע בגרימת מותו בכוונה של רב"ט דביר שורק ז"ל ביום 7 באוגוסט 2019 ובעבירות ביטחון נוספות. כחלק מפעילותו בחמאס, גייס הנאשם לארגון גם את מי שרצח בדקירות סכין את המנוח. בית המשפט הצבאי גזר על הנאשם עונש של מאסר עולם ופיצויים בסך 500,000 ש"ח לטובת עזבון המנוח.
4. תיק בימ"ש (יהודה) 6439/21, בעניינו של מונתצר שלבי - הנאשם הורשע בכך שביום 2 במאי 2021 ביצע פיגוע ירי בצומת "תפוח" וגרם למותו של יהודה גואטה ז"ל ולפציעת שני אזרחים נוספים. בית המשפט הצבאי גזר על הנאשם שני מאסרי עולם מצטברים, פיצוי בסך 1,500,000 ש"ח לעזבוננו של המנוח ופיצוי כולל של 1,020,000 ש"ח לנפגעים הנוספים.
5. תיק בימ"ש (שומרון) 1782/21 בעניינו של מוחמד קבהא - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בגרימת מותה בכוונה של אסתר הורגן ז"ל. ביום 20 בדצמבר 2020 הגיע הנאשם ליער ריחן, שם הבחין במנוחה והחליט לרצוח אותה. הנאשם חבט בראשה מספר פעמים באמצעות אבנים, עד שגרם למותה. בית המשפט הצבאי גזר על הנאשם עונש של מאסר עולם וכן פיצוי בסך 3,186,446 ש"ח לעזבון המנוחה.
6. ע' (איו"ש) 1574/19 התביעה הצבאית נ' ממדוח עמרן - בית המשפט הצבאי לערעורים קיבל את ערעור התביעה והרשיע את הנאשם בגרימת מוות בכוונה. זאת, בגין כך שביום 24 בפברואר 2016, הגיע הנאשם בעודו חמוש בסכין לאזור צומת גוש עציון, שם חיילי צה"ל קראו לו לעצור, אך הוא רץ לעבר תחנת האוטובוס כשהוא אוחז בסכין מתוך מטרה לבצע פיגוע. בעקבות זאת, החיילים פתחו בירי לעבר המחבל ובשגגה פגעו גם ברס"ן (במילי) אליאב גלמן ז"ל, שעמד אותה שעה בתחנת האוטובוס. בית המשפט הצבאי לערעורים קבע, כי נסיבות האירוע מלמדות כי הנאשם התכוון לגרום למותם של הנוכחים בתחנה. נוכח הרשעתו, הוחזר הדיון לבית המשפט הצבאי ביהודה על מנת שיגזור את דינו מחדש.

7. תיק בימ"ש (שומרון) 3590/18 בעניינו של עלאא קבהא - הנאשם הורשע, בגרימת מותם בכוונה של סרן זיו דאוס ז"ל וסמ"ר נתנאל קהלני ז"ל ובניסיונות לגרימת מותם בכוונה של שני חיילים אחרים. ביום 16 במרץ 2018, בעת שנסע ברכבו, הבחין הנאשם בחיילי צה"ל ובכלי רכב צבאיים. הנאשם סב על מסלול נסיעתו, האיץ את מהירות נסיעתו לעבר החיילים ופגע בהם. כתוצאה מכך, גרם למותם של המנוחים ולפציעות קשות לשני החיילים הנוספים. ביום 8 בספטמבר 2022 נשמעו טיעוני הצדדים לעונש, ועודנו ממתנינים לגזר הדין.
8. תיק בימ"ש (שומרון) 1767/16 בעניינו של בלאל אבו זיד - הנאשם הורשע בגרימת מותה בכוונה של רשי"ט הדר כהן ז"ל ובעבירות נוספות. במהלך החודשים ינואר ופברואר 2016 תכנן הנאשם עם אחרים לבצע פיגוע ירי, העביר לחבריו נשק והבריחם לתוך שטחי ישראל לשם ביצוע הפיגוע. בפיגוע שביצעו חבריו בהמשך לכך, נרצחה רשי"ט הדר כהן ז"ל ונפצעה שוטרת נוספת. בית המשפט גזר על הנאשם עונש של מאסר עולם, 32 שנות מאסר נוספות בגין יתר העבירות בהן הורשע, וכן פיצויים למשפחת המנוחה בסך 1,500,000 ש"ח ולשוטרת הנוספת בסך 250,000 ש"ח.
9. תיק בימ"ש (יהודה) 9294/22 בעניינו של בסאם אלסעדי - הנאשם, בכיר בארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, הורשע, בכך שעמד בקשר עם מספר פעילים לשם הנעת פעילויות שונות בזרוע הסטודנטאלית של הארגון. בית המשפט הצבאי גזר על הנאשם 22 חודשי מאסר בפועל לצד מאסר מותנה. מעצרו היה אחד האירועים שהובילו בהמשך למבצע "עלות השחר", שהחל שלושה ימים לאחר מכן.
10. טיפול בעתירות לבג"ץ של משוחררי "עסקת שליט" - במהלך השנה טופלו שלוש עתירות של מחבלים ששוחררו במסגרת עסקת שליט נגד ההחלטה להשיבם לריצוי יתרת מאסרם. ביחס לשניים מהעותרים, נדחו העתירות, תוך קביעה כי המשוחררים הפרו את תנאי השחרור ומשך ההקלה שניתנה להם בטלה.
11. בג"ץ 1279/22 פואד שבוכי נ' בהמ"ש הצבאי לערעורים - העותר הורשע בשנת 2009 במימון רכישת כלי נשק רבים עבור הרשות הפלסטינית, ובכלל זה במימון ספינת הנשק 'קארין A'. בעתירתו טען כי יש לכלול בתקופת מאסרו גם את התקופה בה היה נתון במעצר בכלא הפלסטיני. בית המשפט העליון דחה את העתירה וקבע כי הפרשנות המוצעת על ידי העותר אינה מתיישבת עם הקביעות המפורשות בפסק דינו של בית המשפט הצבאי לערעורים בעניינו.

תיקים בבתי הדין הצבאיים בעניינם של חיילים

עבירות המתה

1. דרום (מחוזי) 82/21 התובע הצבאי נ' סמ"ר מ' - הנאשם הורשע בהמתתו בקלות דעת של סמל יונתן גרנות ז"ל. הנאשם, לוחם מיומן, ביקש לבחון את הכוונת שעל נשק רוגר, ולכן נטל את אחד מכלי הנשק שהיו ב"עמדת המאזין" ביחידה, בסיום יום מטווחים. הנאשם הפנה את הנשק לעבר גבעה מכוסת צמחיה בגובה של כשניים-שלושה מטרים, שמעברה השני מצוי השביל ההיקפי של הבסיס. בהמשך לכך, ירה כדור שפגע במנוח וגרם למותו. בית-הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 26 חודשי מאסר בפועל, לצד רכיבי ענישה נוספים, ובהם עונש מאסר על תנאי, הורדה לדרגת טוראי ופיצויים למשפחת גרנות. לאחר שנדחה ערעור ההגנה על פסק הדין, במהלך שנת 2023 צפויה להמשיך ולהתברר בקשת רשות ערעור שהגיש הנאשם לבית המשפט העליון.

עבירות מין

2. מיוחד 1/21 התובע הצבאי נ' סא"ל דן שרוני - כנגד הקצין הוגש כתב אישום המייחס לו מקרים רבים של פגיעה בפרטיות ומעשים מגונים, בגין תיעוד של חיילות, נגדות, קצינות ואזרחיות בעירום, במגורים בבסיסים צבאיים וכן במקומות אזרחיים. הסדר טיעון בעניינו של הקצין בוטל, לאחר שנמצא כי מתקיים הצבר נסיבות ייחודי שאינו מאפשר הותרתו על כנו. זאת, בין היתר, על רקע ליקויים שנפלו בתהליך העדכון והשיח עם נפגעות ונפגעי העבירה קודם להסדר, שהביאו לשקלול עמדתם בצורה שאינה מלאה. המשפט בעניינו של הקצין עודנו מתנהל, ועד כה נשמעו עדויותיהן של נפגעות עבירה רבות. יצוין כי בעקבות המקרה, הופקו לקחים שהובילו לעדכון הנחיות התצ"ר הנוגעות לקיום שיח עם נפגעי עבירה ביחס להסדרי טיעון.
3. חיל ים (מחוזי) 9/20 התובע הצבאי נ' רס"ן פ' - הנאשם הורשע בשלוש עבירות של מעשה סדום בנסיבות אינוס ועבירת אינוס, בגין ארבעה אירועים שאירעו בשנת 2019, בהם ביצע עבירות מין חמורות באזרחית מבוגרת אשר שימשה כעובדת ניקיון בחברה שנתנה שירותים למטבח הצבאי בו שירת. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 7 שנות מאסר לריצוי בפועל; מאסרים מותנים; 60,000 ש"ח פיצויים לנפגעת העבירה; והורדה לדרגת טוראי. ערעורים מטעם התביעה וההגנה תלויים ועומדים בבית הדין הצבאי לערעורים.
4. מטכ"ל (מחוזי) 228/20 התובע הצבאי נ' סמל א' - הנאשם, רכז מודיעין ששירת ביחידת מצ"ח, הורשע בשני פרטי אישום שעניינם אינוס ובפרט אישום שעניינו הפרת אמונים. הנאשם ביצע את העבירות כלפי נפגעת העבירה, אותה הפעיל כמקור מודיעיני בתפקידו הצבאי. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 82 חודשי מאסר לריצוי בפועל; מאסר מותנה; והורדה לדרגת טוראי ופיצויים בסך 30,000 ש"ח לנפגעת העבירה. ערעור ההגנה שהוגש על הכרעת הדין וגזר הדין עודנו תלוי ועומד.
5. מרכז (מחוזי) 8/22 התובע הצבאי נ' טור' א' - הנאשם, לוחם הגנה אווירית, הורשע בהסדר טיעון בעבירות של מעשה מגונה בכוח, מעשה מגונה בנסיבות השוללות מתן הסכמה חופשית, פגיעה בפרטיות ומעשים מגונים. הנאשם ביצע מעשים מיניים חמורים בחייל עמו שרת ביחידה, במשך כארבעה חודשים, וצילם עשרות חיילים ששירתו עמו ביחידה, ללא ידיעתם, בחדרי המגורים ובמקלחות, עת היו בעירום מלא או חלקי, באמצעות מכשירו הסלולרי. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 47 חודשי מאסר בפועל; מאסר מותנה ממושך, ופיצויים לנפגעי העבירה בסך כולל של 81,500 ש"ח.
6. מרכז (מחוזי) 296/21 התובע הצבאי נ' סמ"ר מ' - הנאשם, ששירת כלוחם, הורשע על פי הודאתו בעבירות שעניינן מעשה סדום ושימוש בלתי חוקי בנשק, בשל כך שכפה על חייל אחר שהתגורר עמו לבצע בו מעשה מיני ולאחר מכן איים עליו באמצעות נשקו האישי. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על החייל 4 שנות מאסר לריצוי בפועל; מאסר מותנה; פיצויים בסך 10,000 ש"ח לנפגע העבירה והורדה לדרגת טוראי.
7. ח"א (מחוזי) 1/22 רב"ט נ' - הנאשם, חייל ששירת בתפקיד נהג בחיל האוויר, הורשע במסגרת הסדר טיעון ולאחר הודאתו, בעבירה של מעשה מגונה תוך ניצול מצב המונע מתן הסכמה חופשית ובעבירות סמים נוספות. החייל נגע באיבריה האינטימיים של נפגעת העבירה, בעודה ישנה, ואף המשיך במעשיו לאחר שהתעוררה, תוך הפעלת כוח כלפיה. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על החייל 20 חודשי מאסר בפועל; מאסר מותנה; והורדה לדרגת טוראי, ותשלום פיצויים בסך 15,000 ש"ח לנפגעת העבירה.

8. דרום (מחוזי) 151/22 התובע הצבאי נ' סגן א' - הנאשם, ששירת כסמ"פ, הורשע על פי הודאתו שניתנה לאחר הליך גישור ממושך, בעבירות של מעשה מגונה בכוח שביצע בקצינה אחרת, עת לנו יחד בבסיס הצבאי, והתנהגות שאינה הולמת. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הקצין 14 חודשי מאסר בפועל; מאסר מותנה; הורדה לדרגת טוראי, ופיצוי לנפגעת העבירה בסך 2,500 ש"ח.

9. ח"א (מחוזי) 17/22 התובע הצבאי נ' טור' ר' - הנאשם, חייל ששירת בתפקיד טבח בחיל האוויר, הורשע במסגרת הסדר טיעון ולאחר הודאתו בעבירה של מעשה מגונה, בגין מספר אירועים מיניים בהם נגע באיברים אינטימיים של נפגעת העבירה, חרף התנגדויותיה. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על החייל שנת מאסר בפועל; מאסר מותנה, ופיצויים בסך 8,000 ש"ח לנפגעת העבירה.

עבירות בנשק

10. צפון (מחוזי) 26/22 התובע הצבאי נ' טוראי מ' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בכך שהוציא נשק של חייל אחר דרך חלון חדר מגורים בבסיס, עטף אותו בכלי מיטה והכניסו לתיקו האישי. הנשק לא אותר. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 4 שנות מאסר בפועל; מאסרים מותנים; וקנס בסך 10,000 ש"ח.

11. ז"י (מחוזי) 260/22 התובע הצבאי נ' סמל ר' - הנאשם, לוחם ומ"כ לוחמים בחטיבת חי"ר, הורשע על פי הודאתו בעבירות של הוצאת נשק מרשות הצבא וזיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר. זאת, בשל כך שהוציא מיחידתו רובה סער M-4 והטמינו בחורשה. כמו כן, הנאשם הגיש מסמך מזויף למערך הת"ש לשם קבלת תגמול שלא כדין. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 4 שנות מאסר לריצוי בפועל; מאסר מותנה ממושך; קנס בסך 10,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי.

12. צפון (מחוזי) 211/22 התובע הצבאי נ' בח"ג י' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של הוצאת נשק מרשות הצבא, סחר בנשק ושיבוש מהלכי משפט. זאת, בגין מכירת מעל 2,000 כדורי 5.56 מ"מ, אותם הוציא קודם לכן מרשות הצבא, לסוכנים חשאיים של מצ"ח, בתמורה כוללת של מעל 10,000 ש"ח. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 16 חודשי מאסר לריצוי בפועל; מאסרים מותנים; וקנס בסך 20,000 ש"ח.

13. חיל-ים (מחוזי) 44/22 התובע הצבאי נ' סמ"ר ע' - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירה של הוצאת נשק מרשות הצבא. זאת, בגין כך שהוציא שני רימוני רסס מחדר תחמושת בספינה, והטמינם ביער הסמוך לביתו. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם תשעה חודשי מאסר בפועל; מאסר מותנה; והורדה לדרגת טוראי.

14. ז"י (מחוזי) 346/22 התובע הצבאי נ' סמ"ר י' - הנאשם, לוחם בחטיבת חי"ר, הורשע על פי הודאתו בעבירה של סחר בנשק, בשל כך שהוציא מיחידתו ארבעה רימוני הלם ומכרם לסוכן משטרתי סמוי. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 11 חודשי מאסר לריצוי בפועל, מאסר מותנה ממושך, קנס בסך 10,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי.

15. מרכז (מחוזי) 62/21 התובע הצבאי נ' רס"ל א' - הנאשם, נגד לוגיסטיקה בחטמ"ר עציון, הורשע על פי הודאתו בבית הדין המחוזי בעבירות של הוצאת נשק מרשות הצבא, סחר בנשק, שימוש

ברכוש צבאי שלא למטרות הצבא, השמדת ראייה, ומרמה והפרת אמונים. זאת, בגין כך שהוציא מרשות הצבא בסך הכל כ-256 רימוני הלם "סינוור" ומכר אותם לאזרח, בסכום כולל של 22,500 שקלים. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם שבע שנות מאסר לריצוי בפועל, עונשי מאסר על תנאי, קנס בסך 15,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי. בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעור הנאשם על חומרת עונש המאסר בפועל שהוטל עליו, והפחית את רכיב המאסר בפועל לשש שנים ומחצה.

עבירות אלימות

16. ת"א (מחוזי) 68/22 התובע הצבאי נ' רב"ט ר' - הנאשם, חייל ששירת בתפקיד מחסנאי ציוד ביחידה, הורשע בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממשית, בגין אירוע אלימות בו הכה חיילת מיחידתו באמצעות מטאטא כביש בראשה, עד שזו איבדה את הכרתה. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם ארבעה חודשי מאסר בפועל; מאסר מותנה; פיצויים לנפגעת העבירה בסך 6,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי.

עבירות סמים

17. ז"יי (מחוזי) 24/22 התובע הצבאי נ' רב"ט ש' - הנאשם, חייל ביחידת "עוקץ", הורשע על פי הודאתו בעבירות שעניינן החזקת נשק, תיווך בסמים מסוכנים ושימוש והחזקה בסם מסוכן, בשל כך שהוציא מיחידתו חומר נפץ פלסטי והחזיקו בביתו. כמו כן, תיווך בעסקאות בסם מסוכן מסוג קוקאין והעביר את הסם לסוכן סמוי של מצ"ח. לצד זאת השתמש הנאשם בסם מסוכן מסוג קנאביס. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על הנאשם 30 חודשי מאסר לריצוי בפועל, מאסר מותנה ממושך, קנס בסך 20,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי.

18. דרום (מחוזי) 246/22 סמ"ר ג'; דרום (מחוזי) 232/22 טור' ר'; דרום (מחוזי) 233/22 טור' ע'; דרום (מחוזי) 247/22 סמ"ר א'; דרום (מחוזי) 245/22 רב"ט א' - הנאשמים, חמישה חיילים בדרגות טוראי עד סמ"ר, הורשעו על פי הודאתם בכך ששחרו ותיווכו בסם מסוכן מסוגים שונים, בהם: קנאביס, קוקאין ו-MDMA. חלק מעסקאות הסמים בוצעו בתוך בסיסים צבאיים. בית הדין הצבאי המחוזי גזר על ארבעה מהמעורבים עונשי מאסר בפועל הנעים בין חצי שנה לבין שנה; מאסרים מותנים; שלילת רישיונות נהיגה; קנסות כספיים והורדה לדרגות טוראי.

תאונות דרכים קטלניות

19. מרכז (מחוזי) 271/21 התובע הצבאי נ' רב"ט י' - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית ובעבירה של נהיגת רכב ברשלנות שגרמה לתאונת דרכים בה נחבל אדם חבלה של ממש. הנאשם נהג ברכב מסוג "האמר", עקף אוטובוס, בכביש בעל נתיב נסיעה אחד לכל כיוון, בדרך לא פנויה, כאשר שדה הראייה שלו מוגבל וכאשר לא יכול היה לראות לפנים עד למרחק שאינו מספק לעקיפה בטוחה. במהלך העקיפה, בעודו נוסע בנתיב הנגדי, התנגש הנאשם ברכב אזרחי. כתוצאה מהתאונה, המנוח נפגע אנושות ומותו נקבע במקום, וחמישה נוספים נחבלו חבלות בדרגות חומרה שונות. בית הדין הצבאי גזר על הנאשם עשרה חודשי מאסר לריצוי בפועל; פסילת רישיונות למשך שמונה שנים; מאסר מותנה ופסילה מותנית; פיצויים למשפחת המנוח; והורדה לדרגת טוראי.

הליכים נוספים

20. חקירת נסיבות מותו של ניב לובטון ז"ל - משפחתו של ניב לובטון ז"ל עתרה לבית המשפט העליון כנגד החלטת הפצ"רית והתצ"ר, בבקשה להחמיר את כתב האישום שהוגש בפרשה ולהורות על מיצוי הדין עם מעורבים נוספים באירוע. בנוסף, המדינה ערערה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בעניין הצעדים הפיקודיים שננקטו כנגד רס"ן גלעד פרנקן בגין הפרשה. בית המשפט העליון דחה את עתירת המשפחה, תוך שקבע כי אין עילה להתערבות בהחלטה שהתקבלה ביחס לסעיפי האישום שיוחסו בפרשה, או ביחס למיצוי הדין עם מעורבים אחרים. כמו כן, נדחה ערעור המדינה בעניין הצעדים הפיקודיים בעניינו של רס"ן פרנקן.

21. חקירת נסיבות פציעתו של עימאד ריזקה במסגרת בהפרת סדר בבלעין בשנת 2010 - בית המשפט העליון דחה עתירה שהוגשה ע"י ריזקה, אשר נפצע בראשו, לטענתו מירי רימון גז בכינון ישיר לעברו מצד חייל צה"ל. בעתירה התבקש בית המשפט להתערב בהחלטת הפצ"ר והיועמ"ש לממשה הקודם לסגור את תיק החקירה שנוהל בעקבות האירוע ללא נקיטת צעדים משפטיים. העתירה נדחתה, תוך שנקבע כי מקרה זה נבחן ע"י הדרגים הבכירים ביותר במערכת אכיפת החוק הצבאית והאזרחית; כי נעשתה בחינה מקצועית ויסודית של הראיות בתיק; וכי ההחלטה לסגור את התיק מצויה במתחם הסבירות, ומשכך אין להתערב בה.

22. חקירת נסיבות מותם של ארבעה ילדים בחוף הים בחאן יונס במהלך מבצע "צוק איתן" - בית המשפט העליון דחה עתירה שהוגשה ע"י הוריהם של ארבעה ילדים, אשר נהרגו בתקיפת צה"ל במסגרת מערכת "צוק איתן". בעתירה התבקש בית המשפט להתערב בהחלטת הפצ"ר והיועמ"ש לממשלה לסגור את תיק החקירה ללא נקיטת צעדים משפטיים. העתירה נדחתה, תוך שנקבע כי אין עילה להתערבות בשיקול דעתם של הפצ"ר ושל היועמ"ש לממשלה, אשר סמכו את החלטתם על תוצרי חקירת המצ"ח המעמיקה שנערכה ביחס למקרה.

הסנגוריה הצבאית

הסנגוריה הצבאית מעניקה מדי שנה ייעוץ וייצוג משפטי מקצועי ואיכותי ללא תמורה כספית, לחשודים ולנאשמים, משרתי צה"ל ועובדיו, בכל סוגי העבירות הפליליות, בחקירות מצ"ח, בהליכים פליליים בעניינם במערכת המשפט הצבאית ובהליכים הנלווים לכך. על פי חוק, הסנגוריה הצבאית מייצגת כל מי שזכאי לייצוג, ללא קשר לדרגתו או למעמדו. הסנגורים הצבאיים חבים את נאמנותם ללקוחותיהם בלבד, ולשם מימושה, הם פועלים בעצמאות מלאה, ללא תלות וללא מורא, במקצועיות, ביסודיות וללא לאות להשגת התוצאה הטובה ביותר. לסנגוריה מומחיות בהגנה על חיילים בהליכים פליליים-צבאיים והיא מונה סנגורים בשירות חובה וקבע לצד עורכי דין מנוסים בשירות מילואים. פעילותה לאורך השנים הותירה חותם משמעותי על המשפט הפלילי והחוקתי של מדינת ישראל ועל המשפט הפלילי-צבאי.

לצד הטיפול בתיקים הפרטניים, פועלת הסנגוריה הצבאית גם בכובעה המוסדי-ציבורי לקידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי, בהיבטים עקרוניים מתוך ראייה רחבה על המתרחש בצה"ל ובמערכת המשפט האזרחית. זאת, עושה הסנגוריה הצבאית בדרכים מגוונות: פניות בנושאים עקרוניים בעניין זכויותיהם של כלואים, נחקרים ונאשמים לגורמים הרלוונטיים בפרקליטות הצבאית, במשטרה הצבאית ובצה"ל; הגשת ערעורים בעניינים עקרוניים; הגשת עתירות לבג"ץ; הגשת בקשות ועתירות לפי חוק חופש המידע; שותפות בהליכי חקיקה וייזום; קידום יוזמות באמצעות עבודות מטה והשתתפות בהן; מתן הרצאות והשתתפות בכנסים ועוד.

כפי שיפורט להלן, בשנה החולפת פעלה הסנגוריה הצבאית במגוון נושאים ובמגוון דרכים במטרה להבטיח את זכויות החיילים במערכת המשפט הצבאית.

בתחילת שנת 2022, עברה הסנגוריה הצבאית מעבר היסטורי משלושת המחוזות שהיו פזורים בחיפה, בקרית מלאכי וביפו, לקריה משפטית האחודה ב"נווה צדק" הסמוכה למחנה בית ליד. היה זה מעבר חגיגי שמאפשר חווית שירות הולמת ונראות מכבדת ומכובדת; איחוד המחלקה לגוף אחד הפועל בתיאום מלא; ביצוע מהלך אסטרטגי לשינוי המבנה הארגוני; וכן שיפור בשירותיות פנימה בתוך המחלקה והחוצה כלפי לקוחותיה.

עם המעבר נפרדה הסנגוריה הצבאית מתפיסת הפיקוד המרחבית ועברה להתנהל בצוותי עבודה תחת ארבעה סגורים פיקודיים, בפיקוד אחד של סגן הסצ"ר, בתמיכה מזכירות אחודה בראשות ראש תחום ניהול. בהתאם, כל צוות מוביל אחד מ"תחומי אב מקצועיים" שנקבעו זכויות נחקרים ונאשמים; חקירות מבצעיות; שיקום ושילוב; סגל ותעבורה.

בהיבט בניין הכוח, ניתן השנה דגש של ממש על הטיפול בהון האנושי, וכן, רוענן מערך אנשי המילואים, אשר ההסתייעות בו צמחה, בין היתר, לאור אילוצי כ"א, בכ-40%. במקביל, המשיכה המחלקה להיערך, לרכז מאמץ ולספק מענה הולם למגמות ההתעצמות בתחום המבצעי ובתחום השיקום והשילוב. בנוסף, בהיבט ניהול הידע, יושמו השנה לראשונה כלים שפותחו בסיוע מדור חדשנות וניהול הידע.

מגמות ותופעות עיקריות בעבודת הסנגוריה הצבאית בשנת העבודה 2022

זכויות נאשמים ונחקרים

הסנגוריה הצבאית היא הגוף האמון בצה"ל על מתן הגנה ושמירה על זכויותיהם של חשודים ונאשמים בהליך הפלילי. לצורך מימוש מטרה זו, פועלת הסנגוריה הצבאית במישורים רבים הן בכובעה המוסדי והן דרך הטיפול בתיקים הפרטניים. כמדי שנה, גם בשנת 2022 פנתה הסנגוריה לגורמים בכירים במערכת הצבאית, והצביעה על פגיעה בזכויות החיילים הן במהלך החקירה, והן בשלב ניהול ההליך, וביקשה לבצע שינויים מתחייבים.

קיצור תקופת המעצר הראשונית

השנה, הוטמעה התחייבותה של התביעה הצבאית להביא עצורים בעבירת ההיעדרות מהשירות לדיון מעצר בפני שופט תוך 24 שעות, חלף 48 שעות כפי שהיה נהוג בעבר. שינוי מבורך זה, הוא ביטוי של פעילות ארוכת טווח של הסנגוריה הצבאית. השינוי היווה מטבע הדברים אתגר משפטי וארגוני שהצריך עיסוק ממושך. ההיערכות הנרחבת הוכיחה את עצמה וסייעה בעמידת הסנגוריה וביעדים שהוצבו על ידה.

ייצוג אנשי קבע בהליכי דין משמעותי

גם במהלך שנת 2022 עסקה הסנגוריה הצבאית רבות בקידום הסדרת זכות הייצוג למשרתים בהליכי הדין המשמעותי בצה"ל, שלהרשעה בהם עשויה להיות השלכה משמעותית על המשך שירותם הצבאי או לפגיעה בזכויות יסוד הנתונות להם, ביניהן הזכות להליך הוגן, לכבוד ולשם הטוב. כך, במהלך חודש אפריל 2022 התקיים דיון בבית המשפט העליון בעתירה שהגישה הסנגוריה הצבאית למתן זכות ייצוג למשרת קבע שהועמד לדין משמעותי בעבירה של הטרדה מינית, במאוחד עם עתירות נוספות שהוגשו קודם.

בדיון, הציגה המדינה את תוצאות עבודת המטה שנערכה בצה"ל בנושא. מעדכון המדינה עלה, כי היא עומדת על כך שאין מקום לאפשר זכות ייצוג מלאה בהליכים משמעותיים בפני קציני שיפוט, אולם בניגוד לעמדתה הקודמת, מצאה לנכון לאפשר הרחבה של זכות הייצוג בהליכים משמעותיים מסוימים, שלהרשעה בהם עשויות להיות השלכות דרסטיות על חייו של המשרת המורשע. בהתאם, הודיעה המדינה כי תערוך תיקונים שיאפשרו להעביר הליכים משמעותיים לבתי הדין הצבאיים וכן תאפשר לנידונים להיוועץ טלפונית בסנגור במהלך ההליך המשמעותי, לרבות באמצעות העברת שאלות וסיכומים בכתב מטעם עורך הדין. בתום הדיון הוסכם, כי העתירה תימחק, תחת מיצוי הליכים מחודש של העותרים למול הגורמים הרלוונטיים בצה"ל ביחס למצב המשפטי החדש.

לאחרונה, הגישה הסנגוריה הצבאית עתירה מחודשת בסוגיה לאחר מיצוי הליכים כאמור (בג"ץ 319/23 פלוני נ' סגן הפרקליטה הצבאית הראשית), לצד עתירות נוספות שהוגשו - בהן נטען כי קיימים פגמים במתווה החדש, וכי אף לאחר שינוי לוקה בחוסר סבירות קיצוני.

הסנגוריה הצבאית תמשיך להידרש לנושא בשנת 2023.

פניות עקרוניות שנוגעות לפגיעה בזכות ההיוועצות של המשרתים בצה"ל

במהלך השנה, המשיכה הסנגוריה הצבאית במאבקה לתיקון היחס לזכות ההיוועצות במערכת אכיפת החוק בצה"ל. כך, נשלחו השנה שתי פניות עקרוניות בנושא לגורמים הרלוונטיים בצה"ל, לרבות קמצי"ר, התצי"ר ומפקד מצ"ח.

הפנייה העקרונית הראשונה התייחסה להפרות של חוקרי מצ"ח, ביחס להוראת קמצי"ר בדבר החקירה הפרונטלית וחקירת חשודים שעברית אינה שפת אמם. בגוף הפנייה, הובהר כי על אף עבודת המטה שנערכה ביחידת מצ"ח בשיתוף התביעה הצבאית, שבסיומה הוטמעו מספר שינויים בהוראה, עדיין קיימים כשלים נרחבים בעבודה היומיומית של חוקרי מצ"ח.

בעקבות הפניה, בוצעו בדיקות ביחס למקרים שהובאו בגופה, ונענינו כי בחלק מהמקרים, אכן היה מקום לערוך את החקירה על כל שלביה בסיועו של מתורגמן, וכי במקרה אחר, חקירה שנערכה בשפה הערבית לא תועדה בכתב בשפה זו. עוד צוין במענה, כי הפגמים כאמור נבעו מטעויות מקצועיות של הגורמים שניהלו את החקירות, ומחוסר היכרות מספקת שלהם עם ההנחיות המקצועיות במצ"ח, ועל כן, חודדו הליקויים שנמצאו במסגרת הבדיקות שנערכו לכלל המשרתים ביחידת מצ"ח.

הפנייה העקרונית השנייה בנושא, התייחסה למתן זכות ההיוועצות במסגרת חקירות מצ"ח, לטעמים שמובילים נחקרים לויתור על הזכות, ולשינויים שיש לטעם הסנגוריה לבצע על מנת לוודא שמירה על זכות ההיוועצות בעורך דין. הפנייה סקרה את הפערים, לרבות בהוראות של גורמי החקירה, בין המצב הקיים למצב הרצוי בשאלת מתן הזכות לנחקרים בשים לב לגילם הצעיר, והציעה מגוון פתרונות, שיש בהם כדי לשפר את ההקפדה על זכות ההיוועצות על ידי רשויות החקירה, וכן, הוצע לשנות ולתקן את הוראת קמצי"ר במספר היבטים.

לאחרונה, התקבל מענה לפנייה, במסגרתה נדחו טיעוני הסנגוריה בהקשר זה. לטענת התביעה מקרים בודדים אינם מעידים על הכלל, ובמקומות שנדרש, הופקו לקחים וחודדו ההנחיות המחייבות. עוד הובהר כי אין הצדקה להסדרה מיוחדת ושונה למול הנהוג בחקירת אזרחים, וההנחיות כיום מבטיחות את מתן הזכויות כנדרש. ההצעות שהועלו נבחנו והוחלט שלא לאמץ.

פניה עקרונית בנושא הפסקת מעצרים בלתי חוקיים בבסיס הכליאה ובמתחם בית הדין

במסגרת הפניה, דרשה הסנגוריה הצבאית לשנות מהתנהלות גורמי הכליאה ביחס לעצורים, שביט הדין מורה על שחרורם ממעצר. בפניה הצביעה הסנגוריה על מספר לא מועט של מקרים שבהם, לאחר שבית הדין הורה על שחרור ממעצר, מתבצע תהליך שאורך מספר שעות, במסגרתו ממשיך החייל לשהות בתנאי מעצר וחירותו מוגבלת שלא כדין וללא אסמכתא חוקית לכליאתו. הגורמים הרלוונטיים התבקשו לפעול באופן מיידי להפסקת המדיניות הפסולה, ולהנחות את אנשיהם כי יש להסיר כל מגבלה על חירותו של חייל ששחררו ממעצרו בהחלטת בית הדין, מיד עם קבלת ההחלטה.

במענה שהתקבל לפניה, קיבלו הגורמים הרלוונטיים את בקשת הסנגוריה והבהירו כי לא קיימת מדיניות לפיה עצורים שבית הדין החליט על שחרורם ממעצר יוחזקו בתנאי מעצר במתחם בית הדין או בסיס הכליאה עד לסיום הליך שחרורם, וההנחיות בנושא חודדו הן לגורמים בבסיס הכליאה והן למשמר בתי הדין.

פנייה עקרונית בנושא "חקירות לילה" בעבירות של היעדרות מן מהשירות שלא ברשות

בעקבות הפניות של הסנגוריה הצבאית בשנים הקודמות, סוכם על ידי קמצ"ר והפצ"ר הקודם, כי ככלל יש לחקור חשודים בשעות היום, ואילו כי חקירת חשודים בשעות הלילה היא חריג, ויידרש אישור לחקירת לילה בטרם יחקר חשוד. סיכום זה עוגן בהוראת קמצ"ר, שתחייב בכל סוגי החקירות. חרף הסיכום האמור, נתקלה הסנגוריה הצבאית במקרים בהם נגבות אמרות מנעדרים מהשירות באישון לילה, אף ללא קבלת אישור מוקדם לכך כמתחייב. על כן, פנתה הסנגוריה פעם נוספת ודרשה להנחות את כלל המפקדים הרלוונטיים ובסיסי המעצר השונים שיפעלו בהתאם לסיכום כאמור, גם בחקירת נעדרים מן השירות.

בעקבות פנייתה העדכנית של הסנגוריה, פורסם לאחרונה נוהל מתוקן מטעם קמצ"ר, לפיו אין לגבות ככלל אמרות של חשודים בעבירות היעדרות מן השירות בשעות הלילה, לצד חריגים לכלל שבהם תותר גביית אמרה כאמור לאחר קבלת אישורים מתאימים.

החלת מנגנון הצדק המאחה בצה"ל

הסנגוריה הצבאית פנתה לפצ"רית בבקשה להורות על הקמת צוות, אשר יבחן החלת מנגנון של הליכי "צדק מאחה" בצה"ל, וימליץ בסיום בחינתו על האופן שבו יוחל המנגנון בצה"ל. בפנייה נטען, כי תהליכי הצדק המאחה מתבצעים בתיקים רבים באזרחות, וניכרת האפקטיביות שלהם, החל מהמעורבים הישירים למעשה, עובר בסביבתם הקרובה, וכלה בחברה כולה. זאת, תוך הפנייה לנתונים מחקריים ולהנחיות המלמדות בפועל על האפקטיביות של המנגנון, והשוואה למערכת הצבאית, ולמאפייניהם הייחודיים של חשודים ונאשמים הנמנים על קבוצת הגיל של "בגירים צעירים".

לסיכום נטען, כי בשלה העת להחלת מנגנון הצדק המאחה גם במערכת הצבאית, שכן החלתו תביא לשינוי משמעותי במערכת המשפט הצבאית ולהרחבת סל הכלים לאכיפה פלילית.

פניות לפי חוק חופש המידע

הסנגוריה הצבאית הגישה בקשות רבות למידע מכוח חוק חופש מידע, בתחומים העוסקים, בין היתר, במדיניות השימוש בכלבים לצורכי אכיפת עבירות משמעתיות; נתונים בנוגע לחקירות מבצעיות המבוצעות על ידי היחידה הארצית לחקירות מבצעיות ביחידת מצ"ח; במידע בעניין הטרדות מיניות המטופלות במסגרת היחידתית; שימוש מצ"ח במקורות מודיעיניים, ועוד.

תסקירי עונש

גם במהלך 2022, חיילים שהואשמו במגוון עבירות הופנו לעריכת "תסקיר עונש", והכלי סייע לגזירת עונשם. מתוך 26 תסקירי עונש שבוצעו בשנת 2022, 17 בוצעו לבקשת הסנגוריה הצבאית בתיקים בהם היא מייצגת. לטעמה של הסנגוריה, במצב הנוכחי נעשה שימוש מוגבל מדי בכלי זה, ולאורך השנה פעלנו מול הגורמים הרלוונטיים למען הרחבת הכלי ומיצוי הפוטנציאל הגלום בו. בשנת 2022, התקיימה עבודת מטה משותפת של בחינה להרחבת השימוש בכלי ומיצוי הפוטנציאל הגלום

בשימוש במנגנון, במהלכה הגיעו המשתתפים להסכמות שמטרתם הרחבת השימוש בכלי. בתקופה הקרובה יוטמעו ההנחיות בנוהל מחייב, ועורכות התסקיר יוכשרו לכך.

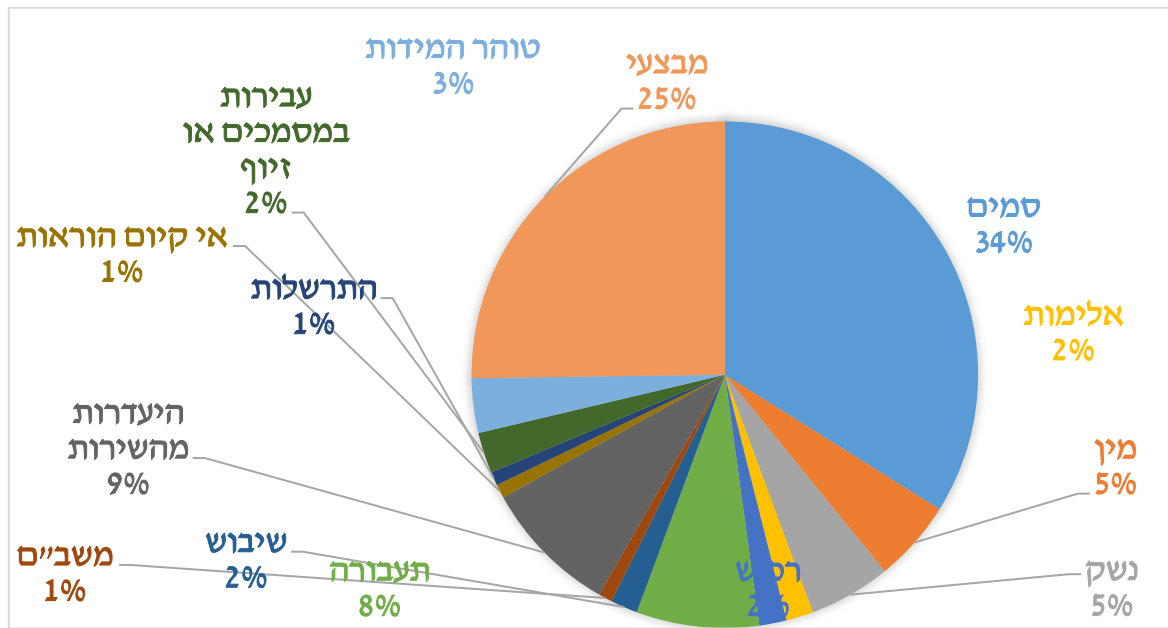
מנגנון לעתירות אסירים

לעמדת הסנגוריה הצבאית, לרשות החיילים הכלואים בצה"ל לא עומד מנגנון משפטי סדור ומובנה, בדומה לזה הקיים לרשותם של אסירים בבתי סוהר אזרחיים, לעתור כאשר נפגעות זכויותיהם במהלך הכליאה. בחוק השיפוט הצבאי אין הסדר ייחודי המעניק לבתי הדין הצבאיים סמכות לדון בעתירות אסיר, מלבד סמכותם הטבעית לפעול בדרך הטובה לעשיית צדק. הסנגוריה פנתה לאורך השנים וביקשה למסד מנגנון שייתן מענה לעתירות אסיר, והגישה עתירות לבתי הדין הצבאיים על מנת שיתערבו בהחלטות המתקבלות בבסיסי הכליאה.

בשנת 2022, פנתה הסנגוריה לפצ"רית בפנייה עקרונית רחבה, וטענה כי בשלה העת להקים מנגנון שיאפשר לחיילים כלואים, לפנות לערכאה שיפו טית בעתירות אסיר. בפנייה הוסבר הצורך הדחוף בקידום המנגנון; הוצבע על הפערים והשוני בין מנגנון הבריור של נקח"ל לבין מוסד עתירות אסירים במערכת המשפט הכללית; פורטו הפגיעות בזכויות הכלואים בכוח ובפועל, תוך סקירה מקרים רבים מהעת האחרונה. בהמשך פרסמה הסנגוריה מאמר דעה רחב בנושא בגיליון ה-50 של כתב העת "עורך דין", מטעם לשכת עורכי הדין. לאחרונה התקבלה החלטתה של הפצ"רית המקבלת את בקשת הסנגוריה ומנחה על ביצוע עבודת מטה לקידום הנושא.

נתוני ייעוץ

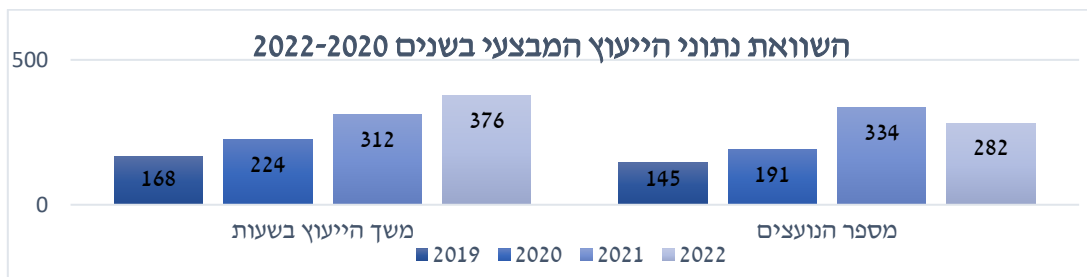
בשנת 2022, הקדישו הסנגורים הצבאיים כ-1520 שעות ייעוץ ל-1410 נועצים, במגוון עבירות פליליות. כ-25% מהייעוצים ניתנו בעבירות מבצעיות, וכ-34% בעבירות מעולם הסמים. גם השנה חל גידול עקבי במספר הייעוצים הפרונטאליים כך ששליש מכלל הייעוצים בוצע באופן פרונטאלי, והיתר בוצעו באופן טלפוני.

ייעוץ בתחום המבצעי

השנה העניקה הסנגוריה ייעוץ משפטי מקצה לקצה בשורה ארוכה של אירועים קשים ומצערים בנסיבות מבצעיות ובאימונים, לעשרות חיילים וקצינים. כך למשל, באירוע מותם הטראגי של שני קצינים ביחידת אגוז בידי חברם לנשק, קצין אחר ביחידה; אירוע מותו של חייל ביחידת כפיר, אשר חברו שירה בו במהלך משימה צבאית סבר בטעות שהוא שוהה בלתי חוקי שמתכוון לתקוף אותו ומסכן את חייו; מותו המצער של חייל בצריח טנק במהלך אימון; פרשת מותו של הפלסטיני אסעד עאמר. האירועים רובם עדיין בחקירה וטרם הוחלט על אופן הטיפול בהם.

מהנתונים שנאספו לשנת 2022, עולה כי הסגורים ייעצו בעבירות מבצעיות במשך 377 שעות ייעוץ. כמו כן, מדובר ביעוץ ל-283 נועצים, המהווים כ-19% מכלל הנועצים. במהלך שנת 2022 התבצעו 215 ייעוצים מבצעיים באופן חזותי. דהיינו, 69% מכלל הייעוצים המבצעיים ניתנו במתכונת פרונטאלית. כמו כן, מדובר בכ-55% מכלל הייעוצים הפרונטאליים שניתנו במהלך השנה, בעבירות השונות.

נתוני ייצוג

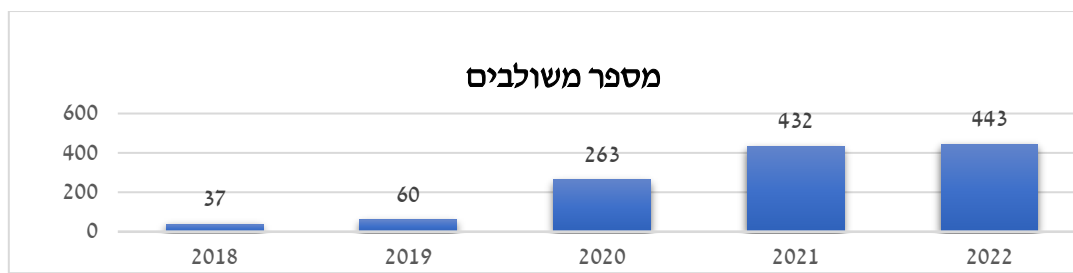
הסנגוריה הצבאית ממשיכה לייצג במרבית ההליכים המתנהלים בבתי הדין הצבאיים. בשנת 2022, הוגשו בכלל המחוזות כ-2,237 כתבי אישום, כאשר מתוכם, ייצגה הסנגוריה הצבאית בכ-75% מכלל התיקים. בכלל זה, ייצגה הסנגוריה הצבאית בכ-74% מסך התיקים, ובכ-72% מתיקי היעדרות מן השירות. גם בבית הדין הצבאי לערעורים, הסנגוריה הצבאית ייצגה במרבית ההליכים. כך שב-58% מכלל הערעורים שהוגשו ייצגה הסנגוריה הצבאית.

ייצוג בהליכי שילוב

בית הדין המשלב מאפשר לנאשמים שהוגשו כנגדם כתב אישום בעבירת היעדרות מהשירות, הזדמנות שנייה לשירות תקין, ובכלל זאת להשתחרר ממעצר תוך ליווי גורמי צבא ומקצוע למשך תקופת מבחן, אשר סיומה בהצלחה מאפשרת להם להשלים שירות צבאי בכבוד, לסגירת התיק בעניינם ולמניעת הכתמתם ברישום פלילי ואף את ענישתם.

הסנגוריה הצבאית מייצגת את הרוב המוחלט של החיילים המשולבים בשלושת מסלולי השילוב (84%), ומלווה אותם באופן צמוד במשך כשנה, תוך סיוע בהיבטים שונים מול הגורמים הצבאיים והמערכות האזרחיות, על מנת להביא אותם בהצלחה לסיום ההליך.

הסדרי השילוב זוכים להצלחה ניכרת, ובשנה זו טיפלה הסנגוריה הצבאית ב-443 נאשמים "משולבים". אחוז הנשירה בשנת העבודה 2022 זהה לאחוז הנשירה בשנת 2021, ועומד על 12%, בהשוואה ל-32% אחוזי נשירה בשנת 2020.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

הסנגוריה הצבאית תעסוק בהשלמת גיבוש חזון למחלקה אשר ישקף את תצורתה החדשה ויבטא את העקרונות שלאורם היא פועלת, תוך מתן דגש על קידום אחדות המחלקה, ועבודה במתכונת של קהילה משותפת, המורכבת מהסנגורים בשירות סדיר ובשירות מילואים, אשר מהווים חלק בלתי נפרד מאופייה הייחודי של הסנגוריה הצבאית, ויחדיו מובילים אותה להישגים מקצועיים ושמירה בלתי מתפשרת על זכויות נחקרים ונאשמים בהליכים משפטיים בצה"ל.

כמו כן, הסנגוריה תמשיך להשקיע משאבים משמעותיים בתחומי ניהול הידע, פיתוח אתר הסנגוריה ברשת האזרחית, הטמעת שיטות עבודה חדשניות אשר יסייעו בעבודת המחלקה, ולא פחות חשוב מכך, בשיפור השירותיות עבור לקוחות המחלקה.

גם בשנת העבודה 2023 הסנגוריה הצבאית תתמקד בהגנה ושמירה על זכויות כלל המשרתים בצה"ל, ובמיוחד על זכויות החשודים, הנאשמים והכלואים, הן באמצעות ייצוג בתיקים הפרטניים,

והן באמצעות השפעה רוחבית בכובעה המוסדי. זאת, תוך גילוי יוזמה, זיהוי ובלימת מהלכים אשר עלולים לפגוע בזכויות לקוחותיה, וקידום יוזמות מערכתיות. ביתר שאת, תתמקד הסנגוריה בהגברת הנגישות של הנחקרים לזכות ההיוועצות; מדיניות החקירות וההעמדה לדין של רשויות אכיפת הדין בצה"ל ביחס לאי מסירת סיסמה למכשיר הנייד במעמד החקירה; צמצום חקירות בתנאים מגבילים; חיפוי מפקדים שלא לצרכים משמעותיים; תחום החסיונות, ועוד.

בפן השיקומי, תמשיך הסנגוריה הצבאית לפעול להרחבת הכלים אשר יתמקדו בשיקום החיילים במקרים המתאימים, ויאפשרו להם להשתלב בחזרה בחברה. בתוך כך, תמשיך ותפעל הסנגוריה הצבאית להרחבת קשת העבירות והנסיבות בהן תתאפשר היקשרות בהסדרים מותנים; להרחבת הליכי ומדיניות השילוב; למיצוי והרחבת הפוטנציאל בתסקירי העונש; ולשימוש במנגנון של צדק מאחה שטרם מומש במערכת הצבאית.

ביחס לזכויות האסירים, תמשיך הסנגוריה לפעול ולקדם את נושא החלת מנגנון עתירות האסירים במערכת המשפט הצבאית; להעניק ייצוג מיטבי בוועדות 210 שמהותן העברת כלואים למתקן כליאה אזרחי וועדות העוסקות בשחרור מוקדם; ולבצע ביקורי פיקוח במתקן הכליאה.

כמו כן, תפעל הסנגוריה הצבאית לטיוב הייעוץ בתחום המבצעי והרחבת הידע בתחום, וליצירת מנגנון סדור לדיווח על חקירות מבצעיות וחיבור לשטח.

אתגר משמעותי נוסף אשר רובץ לפתחה של הסנגוריה הצבאית הוא צמצום הפערים הקיימים באופן האכיפה והטיפול שנקטים כלפי חיילים בעבירות שימוש והחזקה של סמים קלים. על אף שבמערכת הצבאית הייתה נקודת מפנה וחלו שינויים משמעותיים בשנים האחרונות, הפערים אל מול מערכת המשפט הכללית נותרו גדולים, ובשלה העת לבחון כיצד ניתן למקד את האכיפה הצבאית בצעדים שמטרתם להתמקד בשימוש חיילי צה"ל בסמים מסוכנים בעבירות במדרג חמור יותר. לאור האמור, החליטה הסנגוריה הצבאית על הקמת תחום סמים כחלק מהרחבת בניין הכוח בנושא, שבמסגרתו יפעל צוות ייעודי אשר יבחן וימליץ על נקיטה בצעדים ממשיים למען צמצום הפערים בין מערכות המשפט.

יעד נוסף בו החליטה המחלקה להמשיך להתמקד בשנה הבאה הוא חיזוק המקצועיות ופיתוח כוח האדם. בתוך כך ייכתבו תיקי תוכן חדשים בנושאים מרכזיים שנבחרו, יבוצעו לאורך השנה מספר השתלמויות, סדנאות, והרצאות שמטרתן הקניית ידע מקצועי ושיפור מיומנויות הסגור בנושאי הליבה הפליליים, בהידוק הממשקים עם גורמי המקצוע, בהעמקת הקשר והלמידה מאנשי המילואים, ובחשיפה לכלים מקצועיים.

נספח ב': הליכים מרכזיים משנת העבודה 2022 - הסנגוריה הצבאית

תיקים מבצעיים ותאונות אימונים

1. ז"יי (מחוזי) 75,76/22 בעניינו של סמ"ר ב' - במהלך סיור שערך כוח צבאי בסמוך לרמאללה, הושלכו אבנים על חיילים. בסמוך לאחר מכן, ובמטרה לעכב את מיידי האבנים (אשר נמלטו), הטמין הכוח רימון הלם מאולתר מתחת לסלע, על מנת שהרימון יתפוצץ, באופן שיאפשר לאתר את הפלסטינים שנמלטו לאותו אזור. משלא שבו מיידי האבנים, השליך אחד הנאשמים את רימון ההלם לקו הבתים בכפר סמוך, בהנחיית מפקדו. לנוכח טענות משמעותיות שהעלתה הסנגוריה בהליך שימוע, ביניהן: אכיפה בררנית בנקיטה בהליך פלילי בעבירה של שימוש בנשק מסוג רימון הלם, נסיבותיו המקלות של האירוע ומקדם המבצעי, טענות ראייתיות והגנת צידוק לחייל שפעל באישור מפקדו נכרת הסדר טיעון הכולל הרשעה בחריגה מסמכות בצוותא, שאינה נושאת רישום פלילי, קנס ומאסר מותנה.
2. מרכז (מחוזי) 190/22 התובע הצבאי נ' סמ"ר ע' - כנגד החייל הוגש כתב אישום, לפיו במהלך מעצר של פלסטיני באזור יהודה ושומרון, נטל טלפון נייד שבבעלותו. בהמשך, מכר החייל את הטלפון לאחר, אולם העסקה בוטלה בחלוף כחצי שעה. בעקבות הליך גישור, בו העלתה הסנגוריה טענות ראייתיות ומשפטיות משמעותיות שנגעו ליסודות עבירה הביזה, נכרת הסדר טיעון לפיו נגזרו 135 ימי מאסר לריצוי בפועל, מאסר מותנה, פיצוי בסך 1,500 ש"ח, והורדה לדרגת טוראי.
3. מרכז (מחוזי) 324,325/22 התובע הצבאי נ' סמ"ר ע' וסמ"ר ג' - במהלך פעילות אבטחה באזור יהודה ושומרון, הגיעו שני חיילים למגרש רכבים, וניפצו חלונות ושמשות של הרכבים באמצעות נשקיהם האישיים, משסברו כי מדובר בגרוטאות שאינן בשימוש. בהליכי השימוע, טענה הסנגוריה לקושי בהוכחת הנזק שנגרם; היעדר תכנון מוקדם; מחדלי חקירה; שחרור החיילים משירות צבאי מלא; ושאלת חוקיות הבעלות ברכבים על ידי בעל המגרש. בהתאם, נכרת הסדר טיעון לפיו הורשעו החיילים בעבירות משמעותיות בלבד, לצד עונש של 30 ימי עבודות צבאיות ופיצויים.
4. בג"ץ 2458/19 עימאד ריזקה נ' היועמ"ש לממשלה - העתירה ביקשה לחייב את התביעה הצבאית להגיש כתב אישום נגד המשיבים, בגין פציעת העותר במהלך הפגנה שהתרחשה בבלעין. לעתירה הוגשה תגובת המשיב סמ"ר ג', בייצוג הסנגוריה הצבאית, המדגישה היבטים חשובים ביחס לטיב הראיות, מדיניות העמדה לדין באירועים בפעילות מבצעית, ולנסיבותיו האישיות. העתירה נדחתה, בראי ההלכה לפיה מתחם התערבות בשיקול דעת התביעה הוא מצומצם.
5. מרכז (מחוזי) 271/21 התובע הצבאי נ' רב"ט ה' - כנגד החייל הוגש כתב אישום לאחר שימוע, בגין גרימת מותו של אזרח בנהיגה רשלנית, במהלך עקיפת אוטובוס והתנגשות ברכב שחלף באותה עת בנתיב נגדי. לאור טענות משמעותיות שהעלתה הסנגוריה בהליך גישור, נכרת הסדר טיעון לפיו נגזרו 10 חודשי מאסר לריצוי בפועל, פסילת רנצ"א (רישיון נהיגה צבאי ואזרחי) למשך 8 שנים, מאסר ופסילה מותנים, פיצוי בסך 12,350 ש"ח, והורדה לדרגת טוראי.

עתירות, ועדות והליכים מיוחדים

6. עת"מ 62878-08-20 רס"ן פ' נ' הרמטכ"ל - בעניין הקצין התקבלה החלטת הרמטכ"ל להדיחו מכל תפקיד פיקודי ומכל תפקיד במצ"ח לצמיתות, וכן לעיכובו בדרגה למשך 6 שנים. זאת, בשל מה שתואר כאחריות פיקודית לשרשרת האירועים שקדמו להתאבדותו של סמל ניב לובטון ז"ל. בית המשפט לעניינים מנהליים קיבל את טיעוני הסנגוריה הצבאית כי מדובר בהחלטה שאינה מידתית הלוקה בחוסר סבירות קיצוני, והורה על ביטול הצעדים הפיקודיים שנקטו. על החלטה זו הוגש ערעור ע"י המדינה לבית המשפט העליון, שהדיון בו אוחד עם הדיון בעתירה לבג"ץ מטעם משפחתו של סמל לובטון ז"ל, כנגד החלטת הפרקליטות הצבאית שלא להעמיד את הקצין (ואחרים) לדיון, ולהחמרת האישומים שיוחסו לפקודיו. בית המשפט העליון דחה את ערעור המדינה לאחר שהתקבלו טענות לפגמים בהליכים הפיקודיים שנקטו. כן נדחתה העתירה שביקשה להחמיר את הצעדים המשפטיים כנגד המעורבים. כל המעורבים יוצגו על ידי הסנגוריה הצבאית.

7. בי"ש 78/18 טוראי רולן יודוב נ' התצ"ר - במהלך שנת 2022 נידונה בקשתה של הסנגוריה הצבאית למשפט חוזר בעניינו של טוראי רולן יודוב, אשר הורשע ברצח של קצין צה"ל לפני כעשרים שנים, באמצעות ירי שביצע מנשקו האישי בעת שהיה שיכור, במהלך חופשת סוף השבוע בה שהה במסגרת הטירונות. בגין הרשעתו, נגזר על החייל מאסר עולם. בקשת הסנגוריה הצבאית למשפט חוזר מתבססת בעיקרה על העילה הכללית של מניעת עיוות דין, ביחס להצבר של טענות רבות במישור הראייתי, ועל התפתחות הפסיקה הנוגעת אליהן, למשל: משמעות הפגיעה בזכות ההיוועצות, משמעותם של מחדלי חקירה (לרבות אי העמקה בתרחיש חלופי נטען, בדבר פליטת כדור רשלנית/פזיזה, להבדיל מלחיצה מכוונת על ההדק), שינוי המצב החוקי ביחס לעבירות ההמתה, באופן שמתאים את מדרג העונש ליסוד הנפשי הנלווה לעבירה, ושינוי הגדרת סעיף העבירה בה הורשע הנאשם. לפיכך עתרה הסנגוריה, לקיום משפט חוזר שיאפשר את הרשעתו של הנאשם בעבירה קלה יותר מזו שבה הורשע, ולענישה בהתאם שאינה כוללת מאסר עולם. בית הדין הצבאי לערעורים הורה לתביעה על הגשת תגובה, ולאחר דיון מצא לדחות את הבקשה למשפט חוזר, בהיעדר עילה.

8. ייעוץ וליווי לקראת כינוס ועדת חקירה ממלכתית בנוגע לרכישת כלי שיט וצוללות - בעקבות החלטת הממשלה בדבר הקמת ועדת חקירה ממלכתית בנוגע לרכישת כלי שיט וצוללות עבור צה"ל, הסנגוריה הצבאית מלווה ונותנת ייעוץ לקצינים בכירים בעבר ובהווה, אשר צפויים להיחקר ולהעיד בפני הוועדה.

9. בג"ץ 596/22 א' ש' נ' הוועדה הצבאית להעברת כלואים - בחודש פברואר 2022, הגישה הסנגוריה הצבאית עתירה לבג"ץ, כנגד החלטת הוועדה להעביר את האסיר לכלא האזרחי. העתירה עסקה בשאלות עקרוניות שנגעו לסמכות פעולתה של הוועדה, וכנגד סבירות ההחלטה הפרטנית שהתקבלה. עם הגשת העתירה, ניתן צו ביניים במעמד צד אחד, ולאחר הדיון בעתירה, העתירה נמשכה לאור הערות השופטים.

10. בג"ץ 77/22 14 טור' ס' נ' מפקד בס"כ 416 - במהלך שנת 2022, נדונה עתירת הסנגוריה הצבאית, כנגד החלטת המשיב שלא להעניק לעותר טיפול רפואי בקנאביס, בהתאם לרישיון שניתן לו טרם כליאתו, לנוכח "איסור על שימוש בחומרים ממכרים בכותלי הבס"כ". לאחר הגשת העתירה הסכימו רשויות הכליאה לאפשר למשפחתו לספק לו את הטיפול הרפואי הנדרש, ומעתה לאפשר שימוש רפואי בקנאביס גם בתוככי בסיס הכליאה, בדומה להנחיות שב"ס.

עבירות בנשק

11. ע/5,6/22 התצ"ר נ' סמל י' י' - כנגד החייל הוגש כתב אישום, לאחר הליך גישור, המייחס לו הוצאת 6 רימוני הלם מרשות הצבא, מתוך כוונה למכרם, אשר הוחזרו ליחידתו עם מעצרו. בגין הרשתתו, ולאור תסקיר עונש חיובי, הוטלה על החייל שנת מאסר בפועל, תוך שנקבע כי אין הצדקה לחילוט רכבו וכן לא הוטל עליו קנס כספי. ערעורי ההגנה והתביעה כנגד העונש שהושת, נדחו לגופם, למעט מתן הוראה על חילוט הרכב.

12. ז"י (מחוזי) 15/22 רב"ט ר' + ז"י (מחוזי) 28/22 סמל מ' - כנגד החיילים שיוצגו על ידי הסנגוריה הצבאית הוגשו כתבי אישום שייחסו להם עבירות חמורות של סחר בנשק בצוותא, וביחס לר' יוחסו גם עבירות של סחר בסמים. בהתאם לכתבי האישום, השניים פעלו יחד, באופן שבו מ' הוציא 16 רימוני הלם מהבסיס, ור' מכר אותם לאזרח. בנוסף, ר' מכר לסוכן סמים מסוכנים ב-4 הזדמנויות שונות. הטיפול בתיק כלל עתירה לגילוי ראיה, הליך גישור, והעלאת טענות של אכיפה בררנית לאור אי נקיטה בהליכים כלפי האזרח המעורב. לאחר הגישור, הגיעו הצדדים להסדר טיעון, כאשר בעניינו של מ', כתב האישום הומר לעבירה של הוצאת נשק, ונגזרו עליו 17 חודשי מאסר לריצוי בפועל, וקנס בסך 1,000 ש"ח; בעוד שבעניינו של ר', נגזרו 20 חודשי מאסר לריצוי בפועל, שכללו הפעלת תנאי בחופף, קנס בסך 1,000 ש"ח וחילוט של טלפון שנמצא בחיפוש בביתו.

13. דרום (מחוזי) 367/22 סמ"ר ב' - במהלך נסיעה ברכבת ישראל, נתפס חייל מיחידה קרבית, כשבתיקו האישי שני רימוני הלם. לדבריו, קיבל את הרימונים במהלך פעילות מבצעית בה השתתף, ושכח את הרימונים בתיק. עם הגשת כתב האישום בגין הוצאת נשק מרשות הצבא, נערך הליך גישור בתיק, במסגרתו הציגה הסנגוריה הצבאית ראיות שאספה מן הפעילות המבצעית, המחזקות את גרסת החייל. בהתאם, כתב האישום בוטל.

14. מרכז (מחוזי) 219-212/2021 התובע הצבאי נ' רב"ט א', ש', ח' וב' - כנגד ארבעה לוחמים, הוגשו כתבי אישום בגין שימוש לא חוקי בנשק, בגין ירי של כדורי צבע האחד על השני. הסנגוריה פנתה בבקשה לביטול כתבי האישום, וטענה כי לא התקיים מבחן "הסיכון המכוון" באופן המצדיק העמדה לדין פלילי, לצד אכיפה בררנית למול מקרים דומים, וקיומו של תחקיר פיקודי פסול שעמד בבסיס החקירה. כתבי האישום בוטלו.

עבירות מין

15. צפון (מחוזי) 201/20 בעניינו של רס"ל ת' ב' ע' - כנגד החייל הוגש כתב אישום, המייחס לו עבירות של מעשה מגונה והתנהגות שאינה הולמת. באירוע הראשון יוחס לו, כי עם כניסת המתלוננת לחדר הקבלה במרפאת היחידה, נעל החייל את דלת המרפאה, ונשק למתלוננת בפיה בניגוד לרצונה. בהמשך עיסה את כתפיה בניגוד לרצונה. לאחר מכן, גער מעליה, התחכך בה, פתח את רוכסן הפיגימה שלבשה, לקח את ידה על מנת שתיגע באיבר מינו, וכן נישק ונגע בחזה החשוף עם פיו וידי. באירוע השני יוחס לחייל, כי בתרגיל בו שימש כחובש תורן, במהלכו לא חשה המתלוננת בטוב, שאל אותה בבדיקתה שאלות מיניות והצמיד לגופה שקיות חימום בניגוד לרצונה. הסנגוריה כפרה באשמה ובתיק נוהל הליך הוכחות ממושך. במקביל, התקיימו הליכים מקדמיים בסוגיות משמעותיות, שנגעו, בין היתר, לקבלת פרטים אודות תלונה קודמת שהגישה המתלוננת באירוע דומה שנסגר מחוסר אשמה; להפנייתה לבדיקת מומחה בשאלת השלכת פגיעות מיניות קודמות שתיארה בעברה על אופן תפיסתה את האירועים דן; ובסוגיות שנגעו לאופן העיון והחיפוש שנערכו במכשירו הסלולארי של החייל. בסיום הליך ההוכחות, הורה בית הדין הצבאי על זיכוי החייל מכל המיוחס לו, בשל קשיים בגרסת המתלוננת והעדפת גרסתו על פניה, בפרט חוסר מודעותו לאי הסכמתה.

16. ימ"ר דרום 56/21 בעניינו של טור' ק' - החייל נחקר בחשד למעשה סדום ופגיעה פרטיות. לפי הנטען, שהה החייל עם המתלוננת בחדרו, נעל את הדלת, וחייבה לבצע בו מעשה אוראלי ומעשים נוספים, וכי לא תעזוב עד שתמלא מבוקשו. לאחר מכן, הפיץ תמונה מהמפגש. בחקירתו, הכחיש החייל כי ביצע מעשים בניגוד לרצון המתלוננת, תיאר אירוע מיני מוסכם קודם, ושלל קשר לתיעוד. לאחר שהועלו קשיים ראייתיים, התיק נסגר.

17. ימ"ר צפון 55/21 בעניינו של רב"ט ק' - כנגד החייל נפתחה חקירה בחשד לאינוס. לפי הנטען, החייל והמתלוננת ניהלו מערכת יחסים אינטימית, ובאחד המפגשים ביצע בה מעשה אינוס בזמן שישנה. בשלב המעצר, הועלו טענות ביחס לקשיים ראייתיים בעדות המתלוננת, והחייל שוחרר ממעצר בתנאים. לאחר שימוע, במסגרתו הועלו טענות ראייתיות נוספות, בהן טיב מערכת היחסים בין השניים, התיק נסגר.

עבירות כנגד טוהר המידות

18. דין משמעתי על חריגה מסמכות במספנות בגין הונאה בשעות חיוב - כנגד ארבעה אזרחים עובדי צה"ל נפתחה חקירה בחשד להונאה בשעות חיוב שדיווחו לצה"ל, על עבודתם במספנות חיל הים (מתוכם שניים בייצוג הסנגוריה). לאחר שימוע, בו הועלו טענות ראייתיות ביחס לטיב פעולות החקירה, ולאכיפה בררנית למול מקרים דומים, הוסכם על דין משמעתי בחריגה מסמכות ופיצוי בסך 5,000 ש"ח. בסיום ההליך, המליצה התביעה על הדחתם מתפקיד.

עבירות סמים

19. ע"מ 9/22 סמ"ר ש' נ' התצ"ר - במסגרת נוהל שגובש בצה"ל לאכיפת עבירות סמים, נערך חיפוש ביחידתו של חייל באמצעות כלב גישוש, אשר סימן את תיקו האישי כמכיל סם. נגד החייל הוגש

כתב אישום המייחס לו עבירות של שימוש בסם מסוג קנאביס בנסיבות אזרחיות וצבאיות, והחזקת סם ביחידה, במשקל 2.55 גרם. בבית הדין הצבאי המחוזי ובערכאת הערעור, טענה הסנגוריה טענות חוקתיות לפיהן מדובר בחיפוש לא חוקי אשר בוצע ללא צו שיפוטי וללא חשד סביר, באופן העוקף את דיני החיפוש ופוגע בזכותם של חיילים לפרטיות. הטענות נדחו, ולאחר כפירה באשמה, נכרת הסדר טיעון מקל, הכולל 35 ימי מאסר לריצוי בפועל, 89 ימי פסילת רישיון נהיגה צבאי ואזרחי והורדה לדרגת טוראי.

20. דרום (מחוזי) 287/21 התובע הצבאי נ' סמל ח' - כנגד החייל הוגש כתב אישום בגין שימוש בסם מסוכן במספר הזדמנויות ביחידתו. החייל הכחיש בחקירה את המיוחס לו, מסר דגימת שתן שלילית, וחיפוש במכשירו הסלולארי לא העלה דבר. כתב האישום התבסס על הפללה של חייל שטען שהשתמש בסם יחד אתו. הסנגוריה כפרה באשמה והתמקדה בדלות ההפללה, בהעדר תוספת ראייתית מספקת, ופערים בין האמרה הכתובה לבין החקירה המצולמת. התביעה ביטלה את כתב האישום, והחייל זוכה.

21. דרום (מחוזי) 374/21 התובע הצבאי נ' טור' א' - התביעה הצבאית הסכימה להיקשר בהסדר הקפאה חריג עם חייל אשר הוגש נגדו כתב אישום בגין שימוש בסם מסוכן, כשלחובתו הרשעה עובר לגיוסו לשירות צבאי בגין החזקת סם שלא לצריכה עצמית, נוכח קשיים ראייתיים, נסיבות אישיות ושיקום משמעותי שעבר.

22. ח"א (מחוזי) 182/22 התובע הצבאי נ' טור' ח' - כנגד החייל נפתחה חקירת מצ"ח בחשד לגניבת טלפון נייד, במסגרתה נערך עיון ידני במכשירו הסלולארי, והוחרמו תכתובות בהן שוחח על עסקאות למכירת סמים מסוכנים. בהמשך, הודה החייל בשתי עסקאות בהן מכר סם מסוג קנאביס. הוברר, כי בקשת החוקרים לעיון ידני בטלפון, נעשתה לאחר שנדחתה בקשתם להוצאת צו חדירה בבית משפט השלום, ומידע זה לא הוצג לחייל. לאור טענת הסנגוריה כי לא מדובר בהסכמה מדעת לחיפוש בטלפון, הומר סעיף האישום לעבירת עוון של סיוע להחזקת סם, ועל החייל נגזרו 55 ימי מאסר לריצוי בפועל.

עבירות אלימות

23. דרום (מחוזי) 345/21 בעניינו של רס"ן ט' - נגד הקצין הוגש כתב אישום בגין תקיפה הגורמת חבלה של ממש, על כך שהיכה חייל, לאחר שלא העיר אותו לתרגיל. לאחר גישור, תוקן האי שום לעבירת אלימות כלפי חייל, ובית הדין הצבאי קיבל את עתירת הסנגוריה ובקשת מפקדי הקצין להותירו בדרגת רס"ן, וגזר 60 ימי עבודה צבאית, מאסר מותנה ופיצוי בסך 15,000 ש"ח.

24. ח"א (מחוזי) 235/21 בעניינו של טור' י' ר' - נגד החייל הוגש כתב אישום בגין איומים בנשק קר, לאחר שאיים על חייל אחר באמצעות סכין, במהלך תגרה. התביעה נקשרה בהסדר הקפאה חריג, בשל מצבו הנפשי המורכב של החייל בגינו פוטר משירות, ולאור הפנייתו להליך שיקומי על-ידי הסנגוריה, הכולל טיפול פסיכיאטרי וליווי מנטור.

מחלקת הייעוץ והחקיקה

דברי פתיחה

מחלקת הייעוץ והחקיקה מעניקה ייעוץ משפטי לאגפי המטה הכללי והזרועות בצה"ל. קציני המחלקה פועלים בשיתוף עם המפקדים לסייע לצה"ל להגשים את יעדיו במסגרת החוק. בנוסף, קציני המחלקה עוסקים בגיבוש חוות דעת משפטיות, משתלבים בעבודות מטה ומייצגים את עמדת צה"ל בפני ערכאות שיפוטיות ומעין-שיפוטיות בהליכים בהם נתקפת עמדת צה"ל. בכך, מסייעים קציני המחלקה בשמירה על חופש הפעולה של גורמי הצבא ובהגנה על החלטותיהם של הגורמים המוסמכים בו.

במהלך השנה החולפת עסקו קציני המחלקה בתחומים משפטיים שונים ומגוונים. בתוך כך, ליוו קציני המחלקה תהליכים מרכזיים רבים בצה"ל, ובכלל זה נושאים המצויים בליבת העיסוק של צה"ל בנוגע לשירות בצבא על סוגיו, למודל השירות ולתנאי השירות, סוגיות בתחומי דיני איכות הסביבה, אסדרה ושיתופי פעולה וסיוע לגורמים אזרחיים. כמו כן, המשיכו קציני המחלקה ללוות את הליכי ההתקשרויות בצה"ל, והעמיקו את הסיוע במימוש התקשרויות באופן יעיל וחסכוני.

בנוסף לתחומי העיסוק השוטפים, המשיכו קציני המחלקה לעסוק בסוגיות שהתעוררו גם השנה לאור האתגרים המשפטיים שהציבה התפשטות נגיף הקורונה. כמו כן קציני המחלקה סייעו לגופי הצבא בהיערכות לחירום ובמתן ייעוץ משפטי שוטף וצמוד במהלך מבצע "שובר גלים" ובמבצע "עלות השחר".

המחלקה אמונה על קידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל וכן על גיבוש עמדת צה"ל ביחס לתזכירי חוק ממשלתיים, להצעות חוק פרטיות ולתקנות המוצעות על-ידי משרדי ממשלה אחרים. זאת, על מנת להתאימן לצרכי הצבא ולעגן את הסמכויות הדרושות לצה"ל לשם הבטחת יכולות מבצעיות בשגרה ובחירום. בשנה החולפת המשיכו הליכי החקיקה, לאחר תקופה ארוכה שהתאפיינה במערכות בחירות חוזרות ומצב ייחודי עקב ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא אפשרו קידום חקיקה באופן שגרתי. משכך, העיסוק בהליכי חקיקה השנה התגבר באופן משמעותי.

מגמות ותופעות עיקריות בשנת העבודה 2022

1. סיוע לצה"ל במצבי חירום - מבצע "עלות השחר"

במהלך מבצע "עלות השחר" העניקו קציני המחלקה ייעוץ משפטי ליחידות הצבא בנושאים מבצעיים, בשאלות הנוגעות ליישומם של דיני החירום, ובכלל זה בנוגע לסמכויות פיקוד העורף לתת הנחיות לאוכלוסייה האזרחית, וכן בסמכויות הנוגעות לסגירת שטחים. בנוסף, הוסיפו קציני המחלקה להעניק ייעוץ משפטי שוטף בנוגע להיערכות גופי צה"ל לחירום ונטלו חלק בתרגילים השונים שנערכו.

2. ליווי צה"ל בתחום המאבק בטרור

המחלקה ליוותה את גופי הביטחון בהפעלת כלים שונים במסגרת המאבק בטרור, לרבות הכרזה על מספר גופים כארגוני טרור, הוצאת צווי תפיסה מטעם שר הביטחון ביחס לרכוש שנרכש באמצעות ארגוני טרור, הריסת בתי מחבלים, הוצאת צוים להגבלת תנועה מטעמי שמירה על ביטחון המדינה ושלוש הציבור ועוד.

3. חוזים, התקשרויות ומכרזים

גם השנה קציני המחלקה, יחד עם הלשכה המשפטית במשרד הביטחון, המשיכו ללוות התקשרויות בעלות השלכות משמעותיות לצה"ל, בהיקף כספי של מאות מיליוני ש"ח בשנה. עם התקשרויות אלו נמנות התקשרויות מאמנים ליחידות, רכבי ליסינג למשרתי הקבע, התקשרויות בזרוע הים ועוד. קציני המחלקה נטלו חלק בתהליכי העבודה שקדמו לפרסום המכרזים, בכתיבת מסמכים, סייעו במתן פתרונות ייחודיים להתקשרויות וכן בבקרה אחר אופן מימושם של הסכמים שנחתמו על ידי משרד הביטחון עבור צה"ל. כך, בזרוע הים לווה מקרה פרטני של ספק שלא עמד בהתחייבויותיו במשך למעלה משנה, והוחלט על ביטול המכרז וזימונו של הספק לשימוע טרם בחינת השעייתו מרשימת הספקים.

קציני המחלקה המשיכו ללוות בשנה החולפת את יישום הסכם הזיכיון של קריית ההדרכה ועסקו בסוגיות רבות הנוגעות אליו, ובהן חובות הזכיון בהתאם להסכם, ובחינת המשך מתן שירותים מסוימים על ידי הזכיון שתמה תקופת ההסכם לגביהם.

בנוסף, במהלך השנה החולפת ערכו קציני המחלקה מספר עבודות מטה לשם התמודדות עם מקרי חריגה מסמכות וחוזי אחזקה לבסיסים.

4. שיפור השירות הרפואי הניתן למשרתי צה"ל

במהלך שנת 2022 המשיכו בחיל הרפואה בעבודה לשיפור איכות וחויית השירות של המשרתים, במסגרת תכנית "רפואה בשבילך". בתוך כך, סייעו קציני המחלקה בקידום מכרזים למיקור חוץ של שירותי רפואה שונים מעבדות, מעקבי הריון, ושירותי מיון קדמי. עוד סייעו קציני המחלקה באפיון הפעלת שירותי רפואה מרחוק באמצעות יישומון, ובמענה לשאלות משפטיות אשר נבעו מאופן השימוש בו.

5. סיוע צה"ל בפרויקטים לאומיים

בשנה החולפת עסקו קציני המחלקה בסוגיות הנוגעות לשימוש במקרקעין צבאי ובשטחי אש וכן בממשקים מול גורמים אזרחיים הפועלים בשטחים אלו, וסייעו לקדם תיקון לחוק לפינוי מוקשים, אשר הסמיד את הרשות לפינוי מוקשים לסייע בפינוי שטחי נפלים. כמו כן, הובילו קציני המחלקה תיקון נוסף בחוק, אשר נועד לייעל ולקצר את תהליך גריעת שטחי אש, בתום ניקוי השטח ממוקשים או נפלים על ידי הרשות לפינוי מוקשים במשרד הביטחון (הרלפ"ם).

עוד במהלך השנה, על רקע הלחימה באזור אוקראינה וגל העלייה המשמעותית לישראל, התבקש פיקוד העורף לסייע למשרד העלייה והקליטה. קציני המחלקה ליוו את תהליך אישור הפעילות עד לאישור פעולות הסיוע בהחלטת ממשלה, וסייעו בגיבוש הדגשים למתן הסיוע כך שהפעילות תתבצע בהתאם לדין.

6. הרחבת סל הכלים הפיקודי לשמירה על המשמעת

במהלך השנה הובילו קציני המחלקה עבודות מטה לחיזוק יכולתם של מפקדים להשליט סדר ומשמעת ביחידותיהם. עבודות מטה אלה נועדו לטייב את הכלים הקיימים בידי המפקדים להשלטת משמעת ביחידה, הן על מנת למנוע הפרות נורמטיביות והן על מנת להרחיב את סל הכלים לטיפול באירועים שהתרחשו. בנוסף, נערכה עבודת מטה נרחבת אשר כללה בחינה מקיפה של כלל הכלים הפיקודיים והסגליים המוסדרים בפקודות ובנהלי הצבא, תוך הדגשת כלים בהם לא נעשה שימוש תדיר והמלצה על הוספת כלים נוספים.

7. עיסוק בסוגיות בתחום כוח האדם

במהלך השנה החולפת המשיכו קציני המחלקה בהטמעת השינויים הנובעים ממודל הקבע החדש ובייחוד בהטמעת השער הארגוני השני שעניינו "אי מעבר לקבע בכיר". שנה זו התאפיינה בעלייה משמעותית במספר משרתי הקבע אשר שחרורם נבחן בעילה זו. לאור העובדה שעסקינן בעילת שחרור חדשה באופן יחסי, הנושא הצריך ייעוץ משפטי רב לכל הזרועות בצה"ל.

כן עסקו קציני המחלקה באופן אינטנסיבי בנושא מודל שירות החובה.

עוד בתחום זה, סייעו קציני המחלקה גם בגיבוש החלטת הממשלה המוקירה את מערך שירות המילואים. במסגרת הדברים, סוכמו הטבות משמעותיות למשרתי המילואים, ובין היתר שינוי אופן ההכרה במשרתי מילואים פעילים; הטבות בתחום הארנונה; מלגות לסטודנטים במילואים; ועוד.

בנוסף, בשנה החולפת ליוו קציני המחלקה את המשא ומתן בצל סכסוך העבודה הקיבוצי שהוכרז על ידי ארגון אזרחים עובדי צה"ל. סכסוך העבודה הוכרז על ידי ארגון העובדים בגין ארבעה נושאים ובהם אימוץ תנאי העסקה שונים החלים על מורים במדינה, על מורי צה"ל. בתום משא ומתן בהשתתפות קציני המחלקה, ביום 16 בספטמבר 2022 נחתם פרטיכל הנוגע לעובדי ההוראה ובכך בוטל הסכסוך ביחס לנושא.

8. עיסוק בסיכום התקציבי בין צה"ל ומשרד האוצר

במהלך השנה החולפת לקחו קציני היחידה חלק משמעותי בשיח התקציבי שהתקיים בין צה"ל ומשרד הביטחון לבין משרד האוצר, בשורה ארוכה של נושאי כוח-אדם. במסגרת השיח, נדונות סוגיות מרכזיות רבות, ביניהן: השלמות תקופות השירות, קצבת הגישור ועוד. כמוכן, קציני המחלקה המשיכו לטפל, גם במהלך שנת העבודה האחרונה בעתירות התלויות ועומדות בבג"ץ בעניינים אלו.

9. המאבק בנגיף הקורונה

גם בשנת 2022 ההתמודדות עם נגיף הקורונה הוסיפה לעורר שאלות משפטיות, וזאת ביחס לדרכי ההתמודדות של צה"ל עם הנגיף, החלת חקיקת הקורונה על משרתי צה"ל בשינויים המחויבים, וכן בנוגע לסיוע שהעניק צה"ל לאזרחים.

כך, כחלק מהתמודדות מערכת הבריאות הלאומית עם הגל החמישי של הקורונה, ובהתאם להנחיית ראש הממשלה ובקשת מנכ"ל משרד הבריאות, הופעל על ידי חיל הרפואה מערך לאשפוז ביתי אשר טיפל במבוטחי ארבע קופות החולים. על מנת לאפשר את הפעלת המערך, קציני המחלקה פעלו בלוח זמנים קצר ובתיאום עם הלשכה המשפטית של משרד הביטחון, להסדרת הסכם הפעלה עם ארבעת קופות החולים. כמוכן, קציני המחלקה פעלו לגיבוש החלטת ממשלה שהסדירה את מתן הסיוע, וליוו את חיל הרפואה בהיערכות לקראת הפעלת המערך, ובמהלך הפעלתו.

בנוסף, קציני המחלקה המשיכו ללוות את צה"ל ביישום החלטות שהתקבלו בממשלה ביחס לחיילי צה"ל, ובכללם נהלים לביצוע בדיקות קורונה מוסדיות מרחוק, הכרזות על קיום הגבלה חלקית בקיום דיונים בבתי הדין הצבאיים ועוד.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

1. גם במהלך שנת העבודה הקרובה, קציני המחלקה ימשיכו להיות שותפים לעיסוקו של צה"ל בנושאים מרכזיים בתחום כוח האדם אשר להם השלכות משמעותיות על הצבא. כך, קציני הענף צפויים לקחת חלק משמעותי בטיפול של אכ"א ויועכ"ל בנושאי גמלאות ושכר; לקחת חלק בשיח שממשיך להתקיים עם משרד האוצר בנושא; לגבש מסמכים משפטיים; ולנהל את ההליכים המשפטיים שעוסקים בעניינים אלו. בנוסף, במהלך השנה צפויה להעסיק את קציני המחלקה עתירה שהוגשה לבג"ץ בעניין זכותם של משרתי הקבע להתארגנות ולייצוג, בעניינים הנוגעים לתנאי השירות והפרישה.

2. עוד בתחום כוח האדם, במהלך שנת העבודה הקרובה נלווה את העיסוק בצה"ל בעילת השחרור שעניינה אי מעבר לקבע בכיר. לאור העובדה כי משרתי קבע רבים נוספים צפויים לחצות את השער הארגוני השני במהלך השנה הקרובה, הנושא ימשיך לעמוד במוקד העשייה. כמו כן, ייתכנו התאמות במודל הקבע כתלות בהסכמות שיגובשו עם משרד האוצר בנושא, והדבר יצריך טיפול במישורים משפטיים שונים.

3. עוד אנו צופים כי בשנה הקרובה תתעצם המגמה שהחלה בשנה האחרונה, במסגרתה נכתבים ונחתמים הסכמים ופרטיכלים חדשים בין ארגון עובדי צה"ל לבין משרד הביטחון ומשרד האוצר.
4. במהלך השנה הקרובה נוסף ללוות את הרחבת ההתנסויות בנושא שיבוץ נשים בתפקידי לחימה. בנוסף, אנו צפויים להמשיך לעסוק בטיפול בהליכים המשפטיים בבג"ץ בהקשר זה. זאת, לצד מתן סיוע משפט לאכ"א בגיבוש רשימת תפקידים נוספים בהם ישרתו נשים בהתנדבות, ובקידום הליכי החקיקה הנדרשים לעיגונם בתקנות.
5. בנוסף לכך, צפויים קציני המחלקה ללוות את השינויים במודל שירות החובה, ככל שמודל כאמור יקודם.
6. בתחום החקיקה, במסגרת גיבוש עמדות צה"ל לדברי חקיקה, קציני המחלקה ימשיכו לשמור על האינטרסים הצבאיים. זאת, תוך עמידה על הסמכויות הדרושות לצה"ל לטובת פעילותו, לצד שמירה על עצמאותו והסמכויות הנדרשות לו לטובת מימוש ייעודו.
- ניתן להניח כי שנת 2023 תהיה שנה משמעותית במיוחד בתחום החקיקה, במהלכה יבשילו הליכי חקיקה שקודמו במשך מספר שנים. על רקע זה, בכוונת המחלקה להוביל את קידום של הליכי חקיקה בתחומי העשייה השונים הרלוונטיים לצה"ל, בדגש על תיקון חוק השיפוט הצבאי; והסדרת סוגיות מרכזיות בתחום כוח האדם, לשם מימוש צרכי הצבא והגנה על זכויות המשרתים בו.
7. בנוסף, קציני המחלקה ימשיכו לסייע לצה"ל במוכנות לחירום. בשנה הקרובה ימשיכו קציני המחלקה ללוות את תכניות המיגון של פיקוד העורף, הכוללת בין היתר מיגון של מוסדות ציבור ושל מבני מגורים פרטיים. עוד ימשיכו קציני המחלקה להשתלב בתרגילים ובהכנות לחירום, תוך מתן הכלים המשפטיים הנדרשים למפקדי הצבא בעניין זה.

נספח ג': הליכים מרכזיים בשנת 2022 - מחלקת הייעוץ והחקיקה

1. בג"ץ 3227/20 קליגר ואח' נ' שר הביטחון וראש המטה הכללי - עתירות שהוגשו לבג"ץ בשנת 2020, בהן דרשו העותרות לפתוח לשירות נשים את כלל תפקידי הלחימה בצה"ל. בהמשך לכך התקיימה עבודת מטה מקיפה בצה"ל בהובלת צוות רב-זרועי שבחן את כלל תפקידי הלחימה, והמליץ לפתוח תפקידי לחימה לשירות נשים, בהתאם לאופי ולמהות התפקידים. בשים לב להמלצות הצוות, הוחלט לראשונה על פתיחת התנסויות לשירות נשים בתפקידי לחימה ביהל"ם וב-669, יחידות המצויות בחוד העשייה המבצעית. ההליך עודנו תלוי ועומד.
2. בג"ץ 7922/19 צדק פיננסי ואח' נ' הרמטכ"ל - עתירה הנוגעת לרכיב השלמת תקופות השירות המשולם בגמלתם של גמלאי צה"ל. במהלך הטיפול בעתירה, עודכן בג"ץ מעת לעת בהתקדמות הליך החקיקה שהחל בשנת 2022 להסדרה מחודשת של עיגון הרכיב, והוגש תצהיר תשובה מטעם המדינה. ההליך עודנו תלוי ועומד.
3. בג"ץ 4162/21 אדיב ואח' נ' מדינת ישראל ובג"ץ 2543/22 פורום קהלת נ' שר הביטחון ואח' - הליכים בעניין פנסיית הגישור לפורשים משירות קבע בהסדר הפנסיה הצוברת: (1) עתירת משרתי קבע וגמלאים בהסדר הפנסיה הצוברת, שלטענתם יש להחיל על פנסיית הגישור את ההסכם עם משרד האוצר משנת 2008, אשר תנאיו מיטיבים לעומת תנאי ההסכם משנת 2015; (2) עתירת פורום קהלת ביחס להפסקת תשלומי קצבאות הגישור. בעתירה זו, נטען כי יש להפסיק את תשלומי קצבאות הגישור מכאן ואילך עד להתקנת תקנות כאמור, או עד שייערך אומדן אקטוארי אמין של החבות הצפויה בגין תשלום קצבאות הגישור, או בהתאם לשיעור המוסכם על משרד האוצר.

לאחר דיון מאוחד בשתי העתירות, ניתן צו על תנאי המורה למדינה לנמק מדוע לא יותקנו תקנות גישור בהתאם להוראות החוק; ומדוע לא יימצא פתרון שיבטיח כי מי פורשים שקיבלו מקדמות, לא יידרשו להשיבן. ההליך עודנו תלוי ועומד.

4. בג"ץ 8420/21 אלנקווה נ' צה"ל - עתירה שהוגשה בשנת 2021 בה התבקש צה"ל לבטל את האיסור הגורף הקבוע בפקודות הצבא להכנסת חמץ לבסיסי צה"ל. בהמשך לתגובה מקיפה שהוגשה מטעם צה"ל לעתירה, במסגרתה הוצגה עמדת צה"ל לפיה לא ניתן לשנות מההוראות בנושא, נערך דיון בבית המשפט העליון אשר בסופו נתן בית המשפט צו על תנאי המורה למדינה להבהיר מדוע לא יוגבל משך האיסור והיקפו, כך שיחול רק ביחס לאזורים מסוימים בבסיסים. בעקבות החלטה זו, נערכה בחינה מעמיקה נוספת של האפשרות להקים לפחות בחלק מן הבסיסים מתחמי חמץ בכניסה לבסיס או בסמוך לו. בהתאם להמלצות הצוות שמונה לטובת בחינת הנושא, הוגש לבית המשפט תצהיר תשובה לפיו אין מקום לשנות מהאיסור הנוהג על הכנסת חמץ, אך נמצא כי ניתן לתחס את משך תחילת "מבצע" פסח. ההליך עודנו תלוי ועומד.
5. בג"ץ 144/22 אבו שחידם נ' מפקד פיקוד העורף - עניינה של העתירה בבקשה לביטול צו ההחרמה וההריסה שהוציא המפקד הצבאי לבית בו התגורר המחבל שרצח את אליהו קיי ז"ל. בית המשפט דחה את העתירה וקיבל את עמדת המדינה. זאת, תוך חזרה על ההלכה לפיה אין בעובדה שבני הבית לא היו מעורבים במעשה הטרור, כדי למנוע את מימוש צווי ההריסה.
6. בג"ץ 8604,8605/22 תמימי ואח' נ' מפקד פיקוד העורף - עניינה של העתירה בבקשה לביטול צו ההחרמה וההריסה שהוציא המפקד הצבאי לבית בו התגורר המחבל שרצח את סמל נועה לזר

ז"ל ופצע שני אזרחים נוספים. בית המשפט אשר דן בטענות העקרוניות נגד חוקיות הריסת בתי מחבלים ובטענות הפרטניות שהועלו על ידי העותר, קיבל את עמדת המדינה ודחה את העתירה פה אחד.

7. בג"ץ 3224/22 נ.ש. נ' שרת החינוך - עניינה של העתירה בדרישה לאפשר לתלמידה בתיכון הסובלת מאלרגיה מסכנת חיים להשתתף באימון הגדני"ע יחד עם בני כיתה. בית המשפט העליון דחה את העתירה אך קרא לבחון את מדיניות השתתפותם של בעלי אלרגיות באימוני גדני"ע, ולפעול לשילובם המירבי.

8. בג"ץ 6622/22 גירבי ואח' נ' משרד התחבורה - עתירה שהוגשה על ידי תושבי שכונת גבעת אלונים בכפר יונה כנגד החלטת משרד התחבורה וחברת נתיבי ישראל לדחות את הקמת "כביש 57 עוקף כפר יונה", במסגרתו מתוכנן גם כביש גישה חדש לכניסה למחנה בית ליד. עמדת המדינה היא כי צה"ל אינו צד רלוונטי להליך וכי ככל שייסלל הכביש העוקף יוקם גם שער כניסה מתאים שיאפשר את הסטת התנועה ממרכז השכונה, ללא עיכובים. ההליך עודנו תלוי ועומד.

9. בג"ץ 596/22 ש. נ' הוועדה להעברת כלואים - עניינה של העתירה בסמכות הוועדה להעברת כלואים (המכונה "ועדה 210") להורות על העברת כלואים בכלל ועצורים בפרט מבסיס הכליאה הצבאי למתקן כליאה אזרחי. העותר, כלוא שנידון לעונש מאסר ממושך, העלה טענה עקרונית לפיה הוועדה נעדרת סמכות להעביר כלואים למתקן כליאה אזרחי. לאחר שמיעת הערות השופטים, העותר מחק את עתירתו.

10. בג"ץ 1477/22 ס. נ' מפקד בס"כ 416 - עניינה של העתירה בדרישה כי מפקד בסיס הכליאה הצבאי יתיר לעותר להשתמש בתפוחית קנאביס בעת כליאתו על בסיס רישיון שימוש בקנאביס. בית המשפט העליון קיבל את עמדת המדינה לפיה ניתן לטפל בכלוא שיש לו רישיון כאמור, באמצעות שמן קנביס, וקבע כי אין להתערב בשיקול הדעת של רשויות הרפואה והכליאה הצבאיות.

11. בג"ץ 6798/22 אלון פרינטה כהן נ' צה"ל - עניינה של העתירה בבקשתו של חייל לגדל שיער ארוך, לאור העובדה כי הוא מגדיר עצמו כסיסיג'נדר שונה מגדרית. בתגובת המדינה לעתירה נטען כי יש לדחות את העתירה על הסף נוכח קיומה של הכרעה שיפוטית בנושא, וכי יש לדחות את העתירה אף לגופה בהיעדר עילה להתערבות בית המשפט בכללים אשר נקבעו על-ידי צה"ל בנושא. זאת, תוך מתן דגש לחשיבותה של המשמעת בצבא ועל כך שהשוני בכללים החלים על גברים ונשים נובע מטעמים ענייניים. בית המשפט העליון קיבל את עמדת המדינה ודחה את העתירה.

12. ע"מ 1534/21 הרמטכ"ל נ' רס"ן גלעד פרנק - הליכים בעניינו של קצין בדרגת רס"ן אשר ראש אכ"א והרמטכ"ל החליטו להדיחו מכל תפקיד פיקודי ומכל תפקיד במצ"ח וכן לעכב את קידומו בדרגה למשך 6 שנים, לאחר מותו של רב"ט ניב לובטון ז"ל. לאחר שבית המשפט לעניינים מנהליים הורה על ביטול ההחלטה להדיח את הקצין, הוגש לבית המשפט העליון ערעור מטעם המדינה על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים. הערעור התמקד בסוגיית מהות תפקיד המפקד בצה"ל ובגבולותיה והגדרתה של האחריות הפיקודית, ובמידת התערבותם של בתי המשפט בהחלטות הרמטכ"ל והגורמים המוסמכים לנקוט צעדים פיקודיים כלפי מפקד, אשר לעמדתם לא קיים את יסודותיה של האחריות הפיקודית. בפסק הדין קיבל בית המשפט העליון

את עמדת המדינה ביחס לסוגיית האחריות הפיקודית באופן כללי, אך פסק כי במקרה הפרטני, נפל פגם בהליכי ההדחה של הקצין, ועל כן דחה את ערעור המדינה.

13. עת"מ 62316-12/21 עיריית רמת השרון ואח' נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה-מחוז תל אביב ואח' - המדובר בעתירות שהוגשו על ידי עיריית רמת השרון, תושבי שכונת מורשה ברמת השרון וחברת יכין חק"ל בע"מ, אשר תקפו את סמכות הוועדה למתקנים ביטחוניים (ולמ"ב) לתת היתר דחוף לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 לשם הקמת מנחת, לצורך ביטחוני ומבצעי דחוף באזור בית העלמין במורשה. בפסק הדין, אימץ ביהמ"ש את עמדת המדינה וקבע כי הוועדה פעלה בהתאם לסמכותה ובחנה את כלל השיקולים הרלוונטיים, ודחה את העתירות.

14. עת"מ 7595-02-22 Conflict Kinetics Corporation נ' מדינת ישראל ואח' - עתירה שעניינה פטור ממכרז שניתן לחברת "בגירה", המספקת לצה"ל שירותי אימונים ליבשה. הפטור שניתן היה מחמת "עסקה לרכישת רכיבים למכלולים קיימים" בעוד שלטענת העותרת מדובר היה בהקמת מערכות אימונים חדשות לחלוטין. בית המשפט קיבל את עמדתנו ודחה את העתירה.

15. עת"מ 36284-07-22 הצלחה - לקידום חברה הוגנת נ' צה"ל - עתירת חופש מידע, שעניינה בדרישה לקבלת פרס ומים בכלי תקשורת שהם פרי יוזמה של דובר צה"ל לשנת 2021. בית המשפט דחה את העתירה וקבע כי גילוי המידע עלול בדרגת ודאות קרובה לשבש את תפקודו התקין של דובר צה"ל ואת יכולתו לבצע את תפקידו; וכי המידע שהתבקש מהווה אינטרס מקצועי, מסחרי וכלכלי של העיתונאים אשר חשיפתו תוביל לפגיעה באינטרסים המקצועיים שלהם.

16. ת"צ (מחוזי י-ם) 2295-08-21 אילנה בניש נ' מדינת ישראל-פיקוד העורף - בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי ירושלים כנגד פיקוד העורף בשנת 2021. במסגרת התובענה, בית המשפט נתבקש לאשר קבלת פיצוי כספי בגין נזקים שנגרמו לאנשים עם מוגבלות, שנמנעה או צומצמה אפשרותם לעשות שימוש באתר האינטרנט של פיקוד העורף. לאחרונה התקיים דיון מקדמי בבית המשפט בעניין הבקשה וההליך עודנו תלוי ועומד.

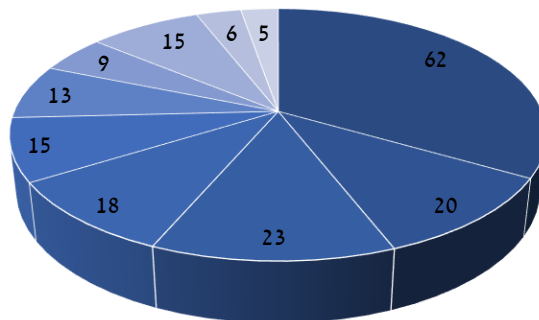
17. ו"ע (גימלאות) 4-21 ו-8-21 יעקב שחר ואח' נ' הממונה על תשלום גמלאות - ערעור שהוגש על-ידי כ-300 גמלאים בדירוג עובדי המחקר, אשר טוענים כי יש לעדכן את קצבתם ביחס לשנים 2008-2012 גם בהתאם לעליית מדד המחירים לצרכן וגם בהתחשב בהסכמי שכר שנחתמו, בשונה משאר גמלאי צה"ל. בחודש ינואר 2023 קיבלה הוועדה את ערעור הגמלאים. על פסק הדין ה, ובמקביל קודם תיקון חקיקה להסדרת הנושא.

18. ו"ע 12/22 רס"ן ר"מ נ' רח"ט הסגל באכ"א - ביום 2 בנובמבר 2022 דחתה ועדת הערר את הערר שהגיש הקצין נגד ההחלטה של רח"ט הסגל לדחות את ערעורו על החלטת שחרור בעילת "אי מעבר לקבע בכיר". זהו הערר הראשון אשר הוגש בעניין שחרורו של משרת בעילת אי מעבר לקבע בכיר, והוא גלגול שני של ערר שהוגש על ידי הקצין ונמחק בהסכמת הצדדים. בסיום ההליך הנוכחי ניתן פסק דינה של ועדת הערר אשר אימצה את עמדת המדינה ביחס לכלל הסוגיות שנדונו בערר תוך שהיא דוחה את טענות העורר. הוועדה קבעה כי עילת השחרור בשל אי מעבר לקבע בכיר היא חוקתית וחלה על כלל המשרתים בהתאם לקבוע בפקודות הצבא. עוד נקבע כי הליך שחרורו של העורר התבצע ככלל כדין, והעורר חויב בהוצאות בסך 6,000 ש"ח. העורר הגיש לאחרונה ערעור על פסק הדין של ועדת הערר לבית המשפט המחוזי בתל אביב.

19. ת"א 29802-12-20 חברת אביב נוי מפלסים נ' משהב"ט - תביעה בה דרשו התובעים לקבל פיצויים עקב מניעת יכולתם לעבד שטחים, וזאת בגין כך שהחל משנת 2012 הוצבו על חלק משטחי החברה החקלאיים סוללות כיפת ברזל למשך תקופות שונות. קציני המחלקה גיבשו כתב הגנה מטעם המדינה לתביעה. ההליך עודנו תלוי ועומד.

20. סע"ש 11051-03-19 ד"ר ר"א נ' מדינת ישראל - לאחרונה ניתן פסק הדין בתביעת אע"צית, שנמשכה על פני שלוש שנים. התובעת אשר הועסקה בתור רופאה, פוטרה לאחר שהתגלו כשלים משמעותיים בתפקודה, תבעה פיצוי כספי ממערכת הביטחון בגין מספר עילות, בין היתר, שימוע פיקטיבי ופיטורים שלא כדין, פיצוי על פיטורים בניגוד לחוק ועוד. כן, תבעה העותרת פיצוי כספי בגין אחריות שלוחית למעשי הממונה עליה, שלכאורה הטריד אותה מינית. לאחר ניהול הליך הוכחות, קיבל בית הדין את עמדת המדינה במלואה, דחה את כלל טענות התובעת ופסק כי לא נפלו פגמים בהליך פיטוריה. לבסוף, נפסקו כנגד התובעת הוצאות גבוהות על סך כ-30 אלף ש"ח לטובת מערכת הביטחון והממונה על התובעת.

מספר ההליכים המשפטיים שטופלו במחלקה לפי ערכאות

- בג"ץ
- הליכים אזרחיים
- ביה"ד אזורי לעבודה
- עתירה מנהלית
- ועדות ערר
- ביה"ד ארצי לעבודה

נספח ד': דברי חקיקה מרכזיים בשנת 2022 - מחלקת הייעוץ והחקיקה

1. שנת 2022 התאפיינה בשתי תקופות שונות מהותית מבחינת תחום החקיקה. במחצית הראשונה של השנה התקיימו הליכי חקיקה סדירים, עד להחלטה על פיזור הכנסת. במחצית השנייה של השנה, התקיימה מערכת בחירות ובתקופה זו כמעט ולא ניתן היה לקדם הליכי חקיקה.
2. בכנסת ה-24, אשר פעלה במחצית השנייה של 2021 ובמחצית הראשונה של שנת 2022, הוגשו 4,072 הצעות חוק פרטיות, מתוכן כ-385 (כ-10%) בעלות השפעה אפשרית על פעילות צה"ל, אשר נבחנו על-ידי קציני מחלקת הייעוץ והחקיקה, והושלמה חקיקתם של כ-22 דברי חקיקה רלוונטיים לצה"ל. בנוסף, ניכר עיסוק רב בהצעות חוק שהליך חקיקתן טרם הסתיים, ושקידומן עשוי להימשך בכנסת ה-25 לאחר אישורן בקריאה ראשונה מכוח דין רציפות.
3. בתחום **אכיפת הדין הפלילי בצה"ל**, המשיך קידומם של מספר תיקוני חקיקה **לחוק השיפוט הצבאי** שנועדו להסדיר היבטים שונים בפעילות מערכת המשפט הצבאית תוך עריכת התאמות על-פי ההוראות הקיימות במערכת המשפט הכללית. זאת, בשינויים המחויבים לפי העניין ותוך שמירה על ההסדרים הייחודיים שנדרשים עקב צרכיה המיוחדים של המערכת הצבאית.
4. לצד קידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל, קציני המחלקה עמדו על עריכת התאמות נדרשות בחוק השיפוט הצבאי בהתאם לחקיקה הפלילית הכללית. כך לדוגמא, חוק **חסיון ראיות (טיפול נפשי בהליכים פליליים שעניינם עבירות מין או עבירות אלימות חמורה במשפחה) (תיקוני חקיקה)**, **התשפ"ב-2022**, שחוקק בחודש יולי, כלל תיקון עקיף לחוק השיפוט הצבאי המחיל את הוראות התיקון גם על זכויות נפגעי עבירה במערכת המשפט הצבאית.
5. כמו כן, קציני המחלקה היו מעורבים בטיפול בהצעות חוק שעברו בקריאה ראשונה ועמדו על צרכי מערכת האכיפה הצבאית והצורך להתאים חקיקה כללית אליה במסגרת הצעת **חוק-יסוד: זכויות בהליך הפלילי**; הצעת **חוק הפרות תעבורה מנהליות** המציעה להעביר חלק מעבירות התעבורה הקבועות בפקודת התעבורה לטיפול במישור המנהלי חלף המישור הפלילי; הצעת **חוק בתי המשפט (תיקון צילום בבתי המשפט)** המציעה להרחיב את האיסור על צילום חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום; והצעת **חוק זכויות נפגעי עבירה (תיקון - הרחבת זכות העמידה לנפגעי ונפגעות עבירה)**, המציעה להרחיב את זכות העמידה שיש לנפגע עבירה בהליכים בבית המשפט.
6. השמירה על ייחודיות מערכת האכיפה הצבאית התבטאה, בין היתר, בקבלת עמדת צה"ל ביחס לתקנות העבירות המינהליות **(קנס מינהלי - החזקת קנאביס ושימוש בו לצריכה עצמית)**, **התשפ"ב-2022**. בתקנות אלה נקבע, לראשונה, כי החזקת קנאביס ושימוש בו לצריכה עצמית, יהוו עבירות מנהליות בלבד, ללא רישום פלילי בגין העבירה. מההסדר הוחרגו חיילים, אשר ניתן להמשיך להעמידם לדין בבית הדין הצבאי.
7. בנוסף, קציני המחלקה עסקו בקידום חקיקת משנה הנדרשת לאור כניסתו של חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, תשע"ט-2019 לתוקף. כך, גובשו **תקנות המידע הפלילי (פרטי רישום סצבא-הגנה לישראל אינו חייב למסור למשטרה)** יחד עם התביעה הצבאית, הסנגוריה הצבאית, משרד המשפטים והמשרד לביטחון הפנים. התקנות קובעות כי צה"ל יהיה פטור מדיווח על חלק מהחקירות הפליליות המתנהלות במערכת הצבאית, לנוכח ייחודיות הליכי החקירה הצבאיים. התקנות אושרו על ידי השרים הרלוונטיים בחודש ספטמבר והוגשו לוועדת חוקה, חוק ומשפט,

אך לא אושרו טרם פיזור הכנסת. כמו כן, קציני המחלקה הובילו את גיבושם של כללים לגופים בעלי הגישה הישירה למרשם הפלילי והמרשם המשטירתי.

8. לבסוף בתחום אכיפת הדין הפלילי, קציני המחלקה המשיכו גם השנה לעסוק בהתמודדות המשפטית עם נגיף הקורונה, ובחודש ינואר עסקו בהארכת תוקפו של חוק קיום דיונים בהיוועדות חזותית בהשתתפות עצורים, אסירים וכלואים בתקופת התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020, תוך עריכת שינויים משמעותיים בו ביחס לקיום דיונים באופן חזותי במערכת הדין הצבאית.

9. בתחום כוח האדם, קציני המחלקה טיפלו בהצעות חוק משמעותיות הקשורות לציבור המשרתים בצה"ל, שחלקן היו בלב הדיון הציבורי במדינה ועסק ביחסי צבא-חברה.

10. כך, במהלך השנה אושרה בקריאה ראשונה הצעת חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון מס' 33), אשר מבקשת להסדיר בחקיקה את ההסדר הייחודי בעניין התקופה שעל בסיסה תחושב גמלת הפרישה של משרתי הקבע, בהתאם להחלטת הממשלה שהתקבלה בנושא. בחודש מאי אושר חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון מס' 24), התשפ"ב-2022 אשר עיגן את הסדר הסיוע בשכר לימוד במוסדות להשכלה גבוהה לחיילים משוחררים המשתייכים לקבוצות כמפורט בחוק "ממדים ללימודים".

11. בתחום הגיוס, בחודש מרץ אושר חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 24), התשפ"ב-2022, אשר דחה את כניסתו לתוקף של קיצור שירות החובה של גברים ל-30 חודשים עד לקיץ 2024. כמו כן, קציני המחלקה היו שותפים לדיונים בחוק פנייה לגופים ציבוריים באמצעי קשר דיגיטליים (תיקון מס' 2 והוראת שעה), התשפ"ב-2022, שחוקק בחודש יוני וקבע את הקמתה של מערכת דיוור ממשלתית דיגיטלית לצורך שליחת מסרים לבגירים. החוק כולל הוראה שתאפשר לרשויות הגיוס לשלוח מסרים למועמדים לשירות ביטחון (מלש"בים) באמצעות המערכת החדשה.

12. בתחום הנפגעים, בחודש יולי אושר חוק איסור פרסום מידע לגבי נפגעים, התשפ"ב-2022, אשר קובע פרק זמן בו אסור לפרסם מידע על נפגעים, כדי לאפשר למשפחות לקבל את ההודעה על הפגיעה ביקריהם בדרך ראויה. כמו כן, נקבע כי פרסום של מידע מזהה בניגוד להוראות החוק האמור, תקים לנפגע או לבן משפחתו אפשרות לתבוע בהליך אזרחי. עוד אושר בחודש זה חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 40), התשפ"ב-2022, אשר מכיר במעמדם של אחים שכולים כחלק בלתי נפרד ממשפחת השכול, ובזכאותם להרחבה בעניין סיוע וזכויות לפי החוק האמור.

13. בעולם חקיקת המשנה, במהלך השנה תוקנו בהובלת קציני המחלקה תקנות שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) (תנאים לפיטורים משירות קבע של נגדים שהגיעו לגיל 42 לפחות) (הוראת שעה), התשפ"ב-2022, תוך הוספת הקביעה לפיה בנסיבות המפורטות בתקנות, תינתן אפשרות לפטר נגד. עוד תוקנו תקנות הביטוח הלאומי (תגמולים למשרתים במילואים), תשל"ח-1977 כך שבמקרים בהם שכרו של משרת המילואים עלה ב-20% או יותר בחודש שבו שירת במילואים או באחד מהחודשים האחרים במהלך אותו הרבעון, תגמול המילואים יחושב לפי שכרו הגבוה, ככל שהעלייה בשכר נשמרה במשך שלושה חודשים לפחות.

14. במהלך השנה לקחו קציני המחלקה חלק בהליכי חקיקה של דברי חקיקה רבים נוספים, שהעבודה עליהם צפויה להימשך בכנסת ה-25. כך, השתתפנו בקידום הצעת חוק שידורי טלוויזיה (כתוביות ושפת סימנים) (תיקון מס' 10) (הודעות חירום מונגשות), שעברה בקריאה ראשונה ומציעה לחייב גורם המוסר הודעות חירום להעלות לאתר המרשתת שלו סרטונים וקבצים מונגשים.

15. תחום משמעותי נוסף בו עסקו קציני המחלקה, הוא הגנת הסביבה. כך, בין היתר, גובשה עמדת צה"ל ונערך שיח ממושך עם משרדי הממשלה הרלוונטיים בעניין תזכיר חוק מוכנות ותגובה לזיהום שמן ביס. עוד בזירת היס, קציני המחלקה השתפו בהתקנת תקנות הנמלים (מניעת זיהום אוויר מכלי שיט), אשר כוללות החרגה של כלי שיט צבאיים וכלי שיט המופעלים על ידי צה"ל מתחולתן.

16. בתחום הרפואה, במהלך השנה החולפת אושרה בקריאה ראשונה הצעת חוק המבקשת להסדיר את מקצוע הפרמדיק ולהטיל רגולציה על העוסקים בו. צה"ל הוחרג מהחוק, ובמסגרת הדברים נקבעו סייגים והתאמות נדרשים למקצוע הפרמדיק הצבאי לנוכח ייחודו של המקצוע בצה"ל והסמכויות הייחודיות הנתונות לו (החוק להסדרת העיסוק במקצועות הטיפול הרפואי התשפ"ב 2022. עם תחילת עבודתה של הכנסת ה-25 התחדשה העבודה על הצעת החוק).

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי פתיחה

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון אחראית על מתן ייעוץ משפטי למפקד פיקוד המרכז, המשמש כמפקד כוחות צה"ל באזור, ולכלל הגופים הפועלים מכוחו ובכלל זאת - אוגדת איו"ש והמנהל האזרחי. היועץ המשפטי ניתן במגוון רחב של נושאים בתחומים ביטחוניים ואזרחיים כאחד, בהתאם לדין הבין-לאומי, הדין המקומי החל באזור, תחיקת הביטחון וכללי המשפט המנהלי הישראלי. כבכל שנה, גם בשנת 2022 טיפלה המחלקה בעיסוקים משפטיים בשלל תחומים.

בתחום הביטחוני, השנה החולפת התאפיינה באתגרים ביטחוניים באזור יהודה ושומרון, ובכלל זה התמודדות עם אירועי טרור והפרות סדר, שבעקבותיהם פתח הצבא במבצע "שובר גלים". המחלקה הוסיפה ללוות את פעילות כוחות צה"ל באזור והעניקה ייעוץ משפטי אופרטיבי לגורמים המבצעיים. כמו כן, עסקה המחלקה בליווי משפטי של גורמי הביטחון במערכה לסיכול הטרור ובטיפול בפשיעה הלאומנית. בנוסף, נמשכה ההיערכות של המחלקה לתרחישי חירום והסלמה באזור.

בתחום האזרחי, נדרשה המחלקה לעיסוק משפטי בשורה ארוכה של סוגיות - בהן העיסוק המורכב בשאלות הנוגעות למעמד מקרקעין באזור, הליכים תכנוניים במגזרים הישראלי והפלסטיני ובנקיטת הליכי אכיפה ביחס לבניה בלתי חוקית. כמו כן, הובילה המחלקה אסדרה במגוון נושאים אזרחיים, כמו תחום החשמל והאנרגיה, תחום האוצר, תחום המכרזים ועוד.

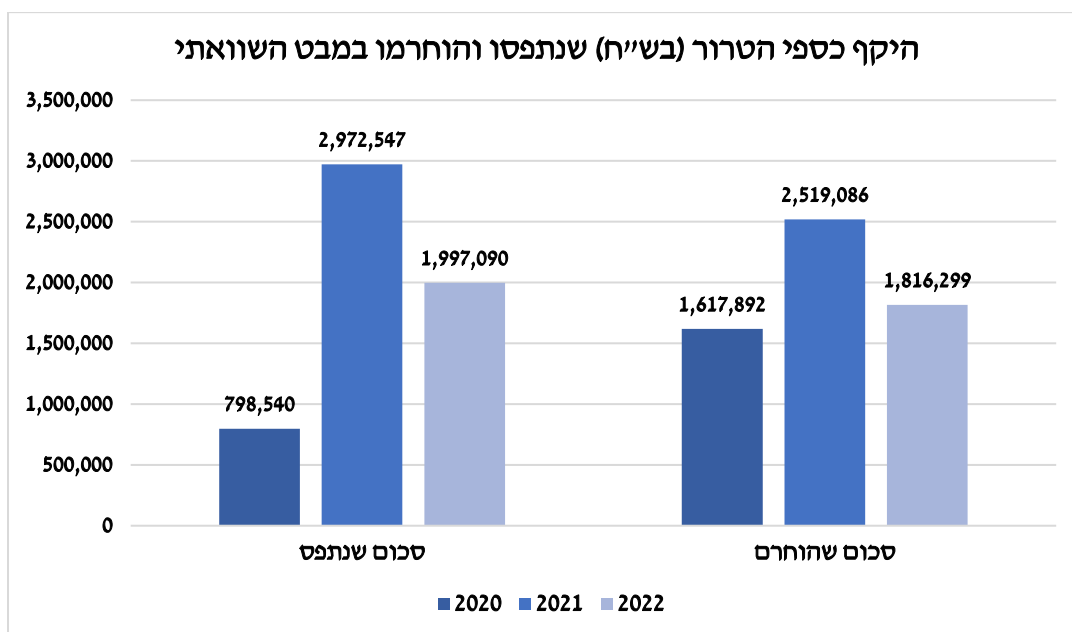
בתחום החקיקה, נדרשה המחלקה להתאמת תחיקת הביטחון והדין החל באזור לצרכים המשתנים בהיבטים האזרחיים והביטחוניים כאחד, תוך השקעת משאבים בהרחבת דרכי ההנגשה של החקיקה.

כמדי שנה, נדרשה המחלקה להתמודד עם מאות הליכים משפטיים, בתחומים רבים ומגוונים.

במהלך השנה האחרונה איבדה המחלקה את אחד מחייליה, סמל רועי קוגלמס ז"ל. רועי ז"ל היה חייל מצטיין, מסור וערכי, אהוד על כל מפקדיו וחבריו, אשר תרם רבות למחלקה מכישרונו הייחודי. יהיה זכרו ברוך.

מגמות ותופעות עיקריות בשנת העבודה 2022

1. **ייעוץ משפטי אופרטיבי ומבצע "שובר גלים"** - השנה החולפת התאפיינה באתגרים ביטחוניים באזור יהודה ושומרון, ובכלל זה התמודדות עם אירועי טרור והפרות סדר. קציני המחלקה, ובהם מערך היועצים המשפטיים לחטיבות המרחביות, ליוו באופן הדוק את הגורמים המבצעיים בפיקוד המרכז והעניקו ייעוץ משפטי בסוגיות השונות שהתעוררו בתחום האופרטיבי. בנוסף לכך, במהלך מבצע "שובר גלים" סיפקה המחלקה ייעוץ משפטי לכלל הגורמים המבצעיים בפיקוד המרכז ובאוגדת איו"ש, בנושאי הכליאה והמעצרים, התגוננות אזרחית, מגבלות תנועה ועוד. בגין חלקה במאמץ זכתה היחידה לאות הערכה מטעם הרמטכ"ל.
2. **חיזוק ההיערכות לחירום** - מחלקת יועמ"ש איו"ש המשיכה בהיערכות למתן ייעוץ משפטי בעתות חירום והסלמה באזור. קציני המחלקה השתתפו בתרגילים אופרטיביים של פיקוד המרכז ואוגדת איו"ש, וגיבשו מענה משפטי לסוגיות שהתעוררו במסגרת התרגילים.
3. **ליווי המערכה בטרור** - המחלקה ליוותה את גופי הביטחון בהפעלת כלים שונים במסגרת המערכה בטרור, לרבות תפיסה והחרמה של כספי טרור, הריסת בתי מחבלים, הכרזה על ארגוני טרור ותפיסת רכוש ששימש לביצוע עבירות ביטחוניות. כמו כן, המחלקה טיפלה בעתירות עקרוניות בעניין החזקת גופות מחבלים בשילוב זרועות עם יועמ"ש למערכת הביטחון, משרד ראש הממשלה ומשרד המשפטים.

4. **גיבוש עמדה בסוגיות עקרוניות בתחום האוכלוסין ומשטר התנועות** - המחלקה טיפלה בסוגיות עקרוניות בתחום האוכלוסין ומשטר התנועות באזור יהודה ושומרון, ובכלל זה, קידום תיקון מדיניות כניסת הזרים לאזור במסגרת "נוהל כניסה ושהייה של זרים לאזור יהודה ושומרון", תנועה בין האזור לבין ישראל, ומשטר ההיתרים במרחב התפר. בנוסף המחלקה עסקה בהגבלות תנועה מטעמים ביטחוניים על רקע מבצע "שובר גלים" והמצב הביטחוני באזור.

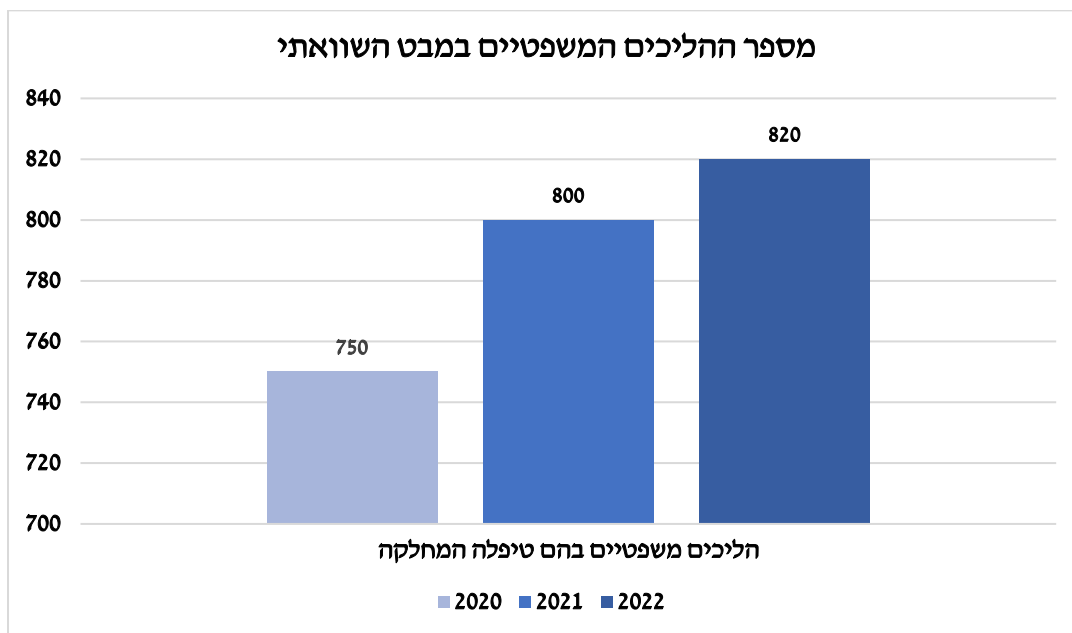
5. **ליווי הקמת גדר הביטחון** - כמדי שנה, מלווה המחלקה את פיקוד המרכז בכלל ואת מנהלת "קשת צבעים" בפרט בעיסוקם בגדר הביטחון. בשנת 2022, טיפלה המחלקה בהליכים משפטיים שעסקו בגדר הביטחון ובצווים המסדירים את הקמתה, ונדרשה לטפל בעתירה עקרונית התוקפת את תוואי גדר הביטחון באזור הכפרים נזלת עיסא, קפין וח'רבאת עכאבה. בנוסף, המחלקה טיפלה בסוגיות הנוגעות לאכיפת הדין כנגד בניה בלתי חוקית בתחומי צווי איסור הבניה בסמוך לתוואי הגדר.
6. **קידום תיקוני חקיקה משמעותיים והנגשת החקיקה** - קציני המחלקה טיפלו בקידום דברי חקיקה רבים: בתחום הפלילי, בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי. כך, למשל, בתחום הפלילי והביטחוני נחתמו שמונה תיקוני חקיקה, ובהם: קביעת עונש מינימום לחבלה בגדר הביטחון, חקיקה ביחס לחילוט רכוש פלילי בעבירת הלבנת הון ורפורמה בעבירות המין. בתחום האזרחי נחתמו במהלך השנה קרוב ל-90 דברי חקיקה ותיקוני חקיקה.
- בנוסף, המשיכה המחלקה בעבודה להנגשת החקיקה. בכלל האמור סייעה המחלקה בכתיבת קובץ דברי חקיקה במועצות המקומיות באזור יהודה ושומרון; סייעה בניהול מאגר החקיקה באתר מתפ"ש בערבית ועוד.
7. **התמודדות עם תופעת הבניה הבלתי חוקית** - המחלקה פעלה לקידום וייעול כלי אכיפה ביחס לטיפול בבנייה בלתי חוקית באזור, ובכלל זה פעלה לקידום תיקוני חקיקה לשיפור אפקטיביות כלי האכיפה ושינוי מדיניות ביחס לכלי אכיפה קיימים. בנוסף, קציני המחלקה ליוו באופן שוטף את הליכי האכיפה ביחס לבנייה בלתי חוקית וטיפלו בהליכים משפטיים שהוגשו ביחס להליכי אכיפה אלו.
8. **ליווי מוסדות התכנון וקביעת אמות מידה מתקדמות בתחום התכנון** - המחלקה המשיכה ללוות את הליכי התכנון באזור, את כלל דיוני מועצת התכנון העליונה (מת"ע) ודיוני ועדות המשנה שלצדה. כמו כן, קודמו תיקוני חקיקה והחלטות עקרוניות של מת"ע לרווח כלל תושבי האזור תוך אימוץ והחלת סטנדרטים תכנוניים מתקדמים.
9. **תחום מקרקעין** - כמדי שנה, המחלקה נדרשה לסוגיות משפטיות הקשורות בקביעת זכויות במקרקעין. בהן: ליווי הטיפול בסכסוכי קרקעות; סוגיות העולות בנוגע לסיווגם של מקרקעין באזור; הפקעות לצרכי ציבור ועוד.
10. **דיני תקשורת באזור** - קציני המחלקה קידמו דברי תיקוני חקיקה בתחום התקשורת. בנוסף סייעו קציני המחלקה ליחידת קמ"ט תקשורת בניסוח מספר רישיונות תקשורת משמעותיים.
11. **הסדרת פעילות חברת ניהול מערכת החשמל באזור** - במהלך שנת 2022, ליוו קציני המחלקה את הסדרת פעילותה של חברת ניהול מערכת החשמל באזור יהודה ושומרון, אשר חיונית לטובת צרכני רשת החשמל באזור. ההסדרה תתרום להמשך הזרמת החשמל עבור משקי הבית ובתי העסק באזור.

12. **קידום אנרגיות מתחדשות באזור** - קציני המחלקה ליוו את המנהל האזרחי בבחינת צעדים לטובת קידום השימוש באנרגיות מתחדשות באזור. בין היתר, ליווי קציני המחלקה את פרסומם של שני הליכים תחרותיים לקביעת תעריף עבור ייצור חשמל באנרגיה סולארית, קיומם של הליכים אלה מהווה חלק מרכזי בקידום משק האנרגיות המתחדשות באזור.

13. **תחום האוצר והמכרזים** - המחלקה סייעה ליחידת קמ"ט אוצר ולגורמים נוספים במנהל האזרחי במתן מענה משפטי לסוגיות בתחום האוצר. בנוסף ניתן ליווי שוטף של קציני המחלקה בכל הנוגע לטיפול במכרזים של המנהל האזרחי, וקציני המחלקה ליוו הליכים משפטיים המתנהלים בנושאים אלה.

14. **תחום העבודה והמנגנון** - קציני המחלקה נדרשו לסוגיות משפטיות הנובעות מהעסקתם של עובדים מקומיים ביחידות המנהל האזרחי. כמו כן, סייעו קציני המחלקה בקידום **תיקון מס' 23 לצו בדבר מינויים והעסקת עובדים במנגנון הממשלתי (יהודה ושומרון) (מס' 2120), התשפ"ב-2020** במסגרתו נערכו שינויים בימי החופשה והמחלה של העובדים המקומיים.

15. **טיפול בהליכים משפטיים** - קציני וקצינות מחלקת יועמ"ש איו"ש טיפלו במאות הליכים משפטיים בערכאות השונות ובהן בג"ץ, בתי משפט המחוזיים, בתי משפט השלום, בתי המשפט הצבאיים ובתי הדין לעבודה. יצוין, כי לאורך השנים האחרונות, חלה עליה בהליכים המשפטיים המתנהלים, כפי שניתן לראות בגרף שלהלן.

* יצוין, כי מדובר במספר מוערך של הליכים משפטיים.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

1. המשך הליווי המשפטי של פיקוד המרכז מפקדיו וחייליו במבצע "שובר גלים" בפרט, ובמערכה לסיכול טרור באזור יהודה ושומרון, בכלל.
2. מתן ליווי משפטי לפיקוד המרכז בהיערכות לתרחישי הסלמה אפשריים, והטמעת חובות המפקד הצבאי בפקודות המבצעיות ובפעילות המבצעים בהתאם לדרישות הדין.
3. התאמת תחיקת הביטחון והדין החל באזור לצרכים השונים, הן בתחום הפלילי והן בתחום האזרחי, תוך המשך הטיפול להנגשת החקיקה לציבור הרחב.
4. מתן ליווי משפטי לכלל הרשויות במאמצים השוטפים לאכיפת החוק בכלל התחומים באזור יהודה ושומרון.
5. ליווי משפטי לעיסוק הנרחב בנושא תנועות אוכלוסין ומעבר טובין בין האזור לבין ישראל, וכן העיסוק במרחב התפר ובמתן היתרים.

נספח ה': הליכים מרכזיים בשנת 2022 - מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

1. בג"ץ 8089/22 פלוני נ' המפקד הצבאי באיו"ש - עניינה של העתירה בבקשת העותרים להסדיר את מדיניות מעצרים של קטינים פלסטינים, לכל הפחות בשעות הלילה, כך שיוזמנו לחקירה באמצעות הוריהם או באמצעות האפוטרופוס האחראי עליהם, חלף מעצרים. במסגרת המענה לעתירה גובש נוהל משותף של הגופים העוסקים בדבר, המונה קריטריונים שיש לשקול לפני זימון או מעצר קטין לחקירה. ביום 2 במרץ 2022 הוגשה עתירה מתוקנת הוזה במרביתה לעתירה המקורית, וזו צפויה להמשיך ולהידון במהלך שנת 2023.
2. בג"ץ 1039/13, 413/13 מחמוד יונס נ' שר הביטחון - עניינה של העתירות, בבקשת העותרים לבטל את ההכרזה על שטח אש 918, וכי המפקד הצבאי ימנע מפינוי העותרים הטוענים שהם תושבי קבע בשטח האש. בית המשפט דחה את העתירות תוך קבלת עמדת המדינה במלואה. לפיה ההכרזה על שטח צבאי סגור נעשתה כדין, וכי התושבים הפלסטינים המתגוררים בשטח אינם תושבי קבע בשטח האש ולא הוכיחו כי קיימו בו מגורי קבע לפני הכרזתו כשטח סגור בשנת 1980. בנוסף, בית המשפט הורה על דחיית הבקשה לדיון נוסף בעתירות משום שלא נקבעו הלכות חדשות בעניין זה.
3. בג"ץ 2906/20 שני נ' המפקד הצבאי - עניינה של העתירה בהקמת ועדה מיוחדת אשר תמליץ למפקד הצבאי טרם יחליט בבקשות לקציבת עונשי מאסר עולם, בדומה למצב הנוהג בישראל. בפסק דין מפורט, קיבל בית המשפט העליון את עמדת המדינה לפיה אין הכרח להקים ועדה כאמור, זאת, הואיל ומדובר בהחלטה מדינית ביטחונית אשר נטועה בלב שיקול הדעת הרחב של הרשות המנהלית בעניינים ביטחוניים ומדיניים.
4. בג"ץ 3571/20 חסיב נ' ראש הממשלה - עניינה של העתירה בבקשה להורות למפקד הצבאי לשנות את תוואי גדר הביטחון באזור הכפרים נזלת עיסא, קפין וחירבאת עכאבה, בטענה כי נוכח ההחמרות שחלו במהלך השנים במתן היתרים, התוואי אינו מידתי עוד. לאחר שהתקיים דיון בעתירה, בית המשפט דחה את העתירה ואישר את תוואי גדר הביטחון כפי שנקבע ע"י צה"ל.
5. בג"ץ 6896/18 טעמה נ' המפקד הצבאי - עניינה של העתירה בחוקיות המדיניות הנוגעת למתן היתרי כניסה למרחב התפר לפיה קמה חזקה שאין צורך חקלאי בעיבוד חלקת קרקע הקטנה מ-330 מ"ר. בית המשפט קיבל את העתירה וקבע כי מדיניות זו אינה מידתית. במישור המעשי, הורה בית המשפט על תיקון נהלי הכניסה למרחב התפר בעניין זה.
6. עת"ם 10413-04-22 עומר שאקר נ' מתפ"ש - עניינה של העתירה בבקשתו של פעיל תנועת החרם BDS, עומר שאקר, להיכנס לשטחי האזור לצורך עבודתו בארגון HRW. בית המשפט דחה את העתירה בפסק דין מפורט, תוך קבלת עמדת המדינה במלואה לפיה בידי הגורמים המוסמכים שיקול דעת רחב, המאפשר לשקול את האפשרות שהעותר ינצל לרעה את שהייתו באזור לקידום חרם.
7. בג"ץ 4275/22 אבו עראם נ' שר הביטחון - עניינה של העתירה בהקמת ציר פטרול בדרום הר חברון, כחלק מהתמודדות עם כניסת שוהים בלתי חוקיים לתחומי מדינת ישראל במקומות בהם

יש פערים במכשול התפר. בית המשפט דחה את העתירה תוך קבלת עמדת המדינה במלואה לפיה אין עילה להתערבות בהחלטת המפקד הצבאי נוכח הצורך הביטחוני המובהק בציר הפטרול וכי ההחלטה היא סבירה ומידתית.

8. בג"ץ 7145/21 נורי נ' המפקד הצבאי - עניינה של העתירה בבקשה להשבת גופת המחבל סאמר נורי, שנהרג בשנת 2003 לאחר שביצע פיגוע, ומאז גופתו מצויה בידי ישראל. בעתירה נטען כי ההחזקה בגופתו במשך כ-20 שנים היא בלתי סבירה. בפסק הדין נקבע, כי על אף שגופת המחבל מצויה בידי המדינה במשך זמן רב, ההחזקה של גופות המחבלים אינה תחומה בזמן מוגדר, ועומדת בעינה כל עוד התכלית שבבסיסה עומדת.

9. בג"ץ 8513/21 רגבים נ' שר הביטחון - עניינה של העתירה בדרישה לשנות את סדרי העדיפויות לאכיפה תכנונית באזור, בטענה כי אין מקום לסדרי עדיפויות שונים לאכיפה במגזר הישראלי ובמגזר הפלסטיני. ביום 29 באוגוסט 2022 התקיים דיון בעתירה במהלכו העירו שופטי בית המשפט העליון לעותרת על סיכוייה הנמוכים של העתירה. בעקבות הערות בית המשפט, הודיעה העותרת כי אינה עומדת על העתירה, ומשכך, ניתן פסק הדין המורה על מחיקתה.

10. בג"ץ 5775/21 רגבים נ' שר הביטחון - עניינה של העתירה בבקשת העותרת להורות למנהל האזרחי לחדול מהפרקטיקה לפיה הליכי אכיפה כנגד בנייה בלתי חוקית מושהים במקרים בהם: מוגש ערר על החלטה לדחיית בקשה להיתר בניה; הוגשה תכנית מפורטת להסדרת הבנייה הבלתי חוקית; החלו הליכים משפטיים בעניין ומקרים נוספים. העתירה נמחקה לאחר שבתגובת המדינה צוין כי מכיוון שבעבודת המטה לעדכון הנוהל בנושא הוסרו מרבית ההוראות שנתקפו בעתירה, העתירה התייתרה.

11. עע"ס 7061/21 עיריית חברון נ' שר הביטחון; עע"ס 7484/21 שלום עכשיו נ' המנהל האזרחי - עניינם של הערעורים בפסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים שאישר את היתר הבנייה שניתן על-ידי מוסדות התכנון באזור לטובת הקמת מתחם המגורים "רובע חזקיה" בחברון. בערעור חזרו המערערים על טענותיהם שעיקרן היעדר סמכות מוסדות התכנון וטענות נוספות במישור התכנוני והקנייני. ביום 28 באפריל 2022 ניתן פסק דין הדוחה את הערעורים ומותיר את פסק הדין על כנו.

12. בג"ץ 3819/11 אחמד נ' שר הביטחון - עניינה של העתירה בדרישת העותרים כי יינקטו הליכי פיקוח ואכיפה נגד מספר מבנים בלתי חוקיים המצויים ביישוב עלי ובמאחזים סביבו. בהודעות המדינה, פורטו הליכים להסדרת הבינוי הבלתי-חוקי ביישוב בשנים האחרונות. משכך, ביקשה המדינה כי יתאפשר מיצויים של הליכי התכנון במקומות בהם יש היתכנות להסדרת הבינוי, וכן כי מבנים שלא ניתן להסדירם המצויים על אדמות פרטיות יפונו עד לחודש מאי 2025 בהתאם להנחיית הדרג המדיני. בעקבות זאת, ביום 23 באוגוסט 2022 ניתן פסק דין המורה על מחיקת העתירה תוך שהוענק מעמד של פסק דין מחייב להתחייבות המדינה.

13. דנ"א 6364/20 שר הביטחון נ' סאלחה - עניינו של הדיון הנוסף ב"מצפה כרמים" התמקד בשאלת אמות המידה לבחינת יסוד "תום הלב" הנדרש מהממונה על הרכוש הממשלתי לפי סעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי (יהודה והשומרון) (מס' 59), התשכ"ז-1967 (המהווה מעין תקנת שוק).

במהלך השנה ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון, אשר קבע ברוב דעות במישור העקרוני, כי תום הלב הנדרש מהממונה הוא תום לב סובייקטיבי ברף הגבוה שיש לבחון באמת מידה קפדנית. במישור המעשי נקבע ברוב דעות כי ביחס לחלקים הבנויים בפועל ב"מצפה כרמים" חל ההסדר הקבוע בסעיף 5, עוד נקבע כי יש ליתן פיצוי הולם בעין למי שיוכיחו את זכותם כבעלים במקרקעין.

14. בג"ץ 8955/20 רגבים נ' שר הביטחון - עניינה של העתירה בדרישת העותרים להורות על ביטול חוק השכרת ומכירת נכסי דלא נייד לזרים, מס' 40 לשנת 1953 בטענה כי מדובר בחוק מפלה. בית המשפט דחה את העתירה ואימץ את עמדת המדינה לפיה לא נפל פגם בהחלטת המפקד הצבאי שלא לבטל את החוק בשלב זה וכי אין עילה להתערבות שיפוטית בהחלטה.

15. ת"א 54393-11-21 ר.ת.י השקעות בע"מ נ' המנהל האזרחי - עניינה של התביעה האזרחית בדרישת התובעת לסעדים הצהרתיים, אשר בין היתר, יורו למדינה להתערב ולהורות על פרסום מכרז פומבי להשכרה ולתפעול של אחד ממתחמי החופים המוכרזים בים המלח באזור יהודה ושומרון המוכר בשמו "חוף נווה מדבר". בכתב ההגנה, הובהר כי המדינה מצויה בימים אלה בהליך הסדרה חוזית וקניינית של חופי ים המלח המוכרים באזור, ולכן אין מקום להורות לפעול לקידום מכרז להשכרתם ותפעולם עד לתום הסדרה כאמור. התביעה עודנה תלויה ועומדת.

16. בג"ץ 8788/21 אגודת "סנט איב" נ' רשות החשמל - עניינה של העתירה ביישומה של אמת המידה (כפי שאומצה באזור) הקובעת את התנאים לביצוע ניתוק חשמל במקטע שבין חברת החשמל לישראל לבין חברת החשמל במזרח ירושלים. בעמדת המדינה הובהר כי משום שאמת המידה אומצה בהנחיית בג"ץ, הרי שאין פסול ביישומה בכפוף לעמידה בכללים המפורטים בה. בדיון בעתירה העירו שופטי בית המשפט העליון כי העותרים לא מיצו את ההליכים הנדרשים מול רשות החשמל, ובעקבות כך העותרים משכו את עתירתם תוך שמירת טענותיהם.

17. בג"ץ 4869/20 כפר אדומים כפר שיתופי נ' השרה להגנת הסביבה - עניינה של העתירה בבקשת העותרים כי יינקטו צעדים לשם מניעת רעיית צאן בשמורת הטבע בנחל פרת. בית המשפט דחה את העתירה תוך אימוץ עמדת המדינה לפיה לא נפל פגם בהתנהלות רשויות האזור לאחר שהובהר כי בהתאם לממצאיו של סקר ארכאולוגי ראשוני נמצא כי הרעייה בשמורה חיונית להגנה על המערכת האקולוגית.

18. סע"ש 44419-11-19 זייד קואריק נ' מדינת ישראל - עניינו של ההליך בתביעת עובדים פלסטינים המועסקים כעובדים יומיים, לקבלת זכויות סוציאליות בהתאם לדיני העבודה הישראליים. בית הדין לעבודה דחה את העתירה תוך קבלת עמדת המדינה במלואה לפיה הדין החל על העסקתם של התובעים הוא הדין באזור. על פסק הדין הוגש ערעור, אשר עתיד להתברר בשנת 2023.

מחלקת הדין הבין-לאומי

דברי פתיחה

ייעודה של מחלקת הדין הבין-לאומי (דבלי"א) הוא לסייע לצה"ל להשיג את יעדיו בהתאם לדין באמצעות מתן ייעוץ משפטי מקצועי, זמין ורלוונטי בתחום הדין הבין-לאומי; הטמעת כללי הדין הבין-לאומי המחייבים בצה"ל; השפעה על פרשנות והתפתחות כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים; והסברה משפטית.

קציני המחלקה נותנים ייעוץ משפטי שוטף למטה הכללי על אגפיו, לפיקוד הצפון, לפיקוד הדרום, לחיל האוויר, לחיל הים, למפקדת העומק ולמפקדת תיאום פעולות הממשלה בשטחים, בתחומי המשפט הבין-לאומי בכלל ובתחום דיני הלחימה בפרט. במסגרת זאת נבחנים, בין היתר, ההיבטים המשפטיים של תכניות והוראות מבצעיות, וחוקיותן של מטרות המתוכננות לתקיפה. בנוסף, המחלקה אמונה על הפעלתו של מערך הייעוץ המשפטי האופרטיבי, המורכב מקצינים בשירות סדיר ובמילואים. המערך מספק ייעוץ משפטי לגופים מבצעיים בצה"ל, מדרג האוגדה ומעלה, בהיבטים הנוגעים להפעלת הכוח, בתרגילים ובאירועי לחימה. בתוך כך, ניתן השנה ייעוץ משפטי אופרטיבי לגופי צה"ל השונים במבצע "עלות השחר" ובמבצע "שובר גלים".

מלבד הייעוץ המשפטי בתחום דיני הלחימה, המחלקה מספקת ייעוץ משפטי גם בתחומים הקשורים לזירה הפלסטינית; למרחב הסייבר; לפיתוח של אמצעי לחימה ולשימוש בהם; לטיפול בעצורים בלחימה; למאמץ לשימור הלגיטימציה ומרחב הפעולה המבצעי של צה"ל; לקשרי החוץ ולשיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים; לתכנון האסטרטגי בצה"ל ולקישור הצבאי עם מדינות שכנות ועם כוחות שמירת השלום באזורינו.

כמו כן, המחלקה לוקחת חלק בתהליכים בזירה הבין-לאומית העוסקים בפיתוח, בפרשנות וביישום היבטים במשפט הבין-לאומי הרלוונטיים לפעילות המבצעית של צה"ל, ומקיימת שיח עם גופים משפטיים מקבילים ועם מומחים למשפט בין-לאומי בסוגיות אלו. זאת, על מנת לשקף לבני השיח את האתגרים המבצעיים עימם מתמודד צה"ל, ואת ההיבטים הנוגעים ליישום דיני הלחימה במציאות מורכבת זו, במטרה להשפיע על פרשנות ועל התפתחות דיני הלחימה באופן שיהלום אתגרים אלה.

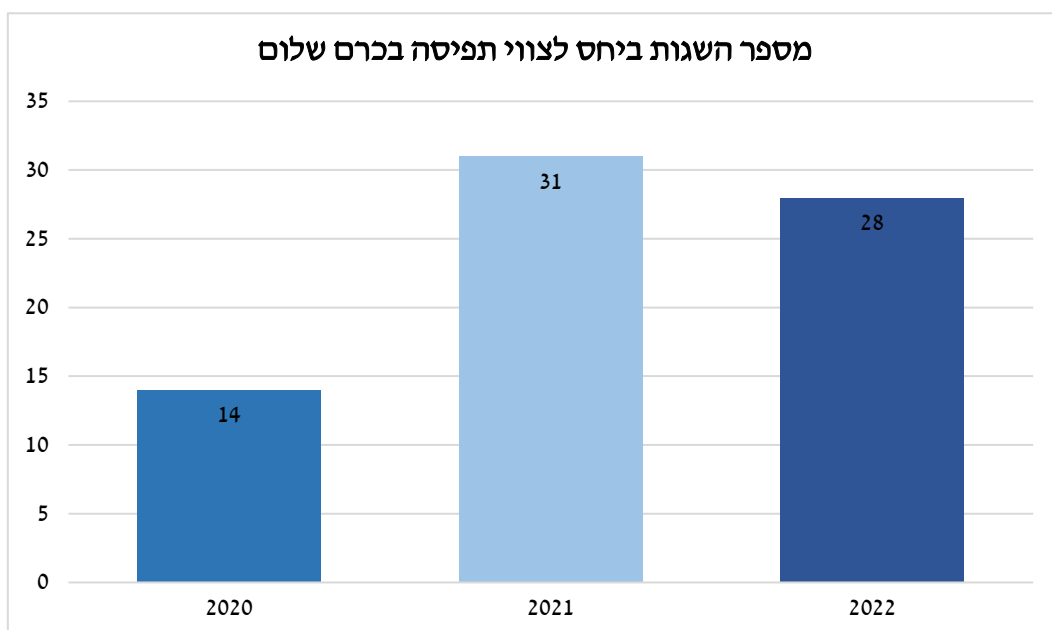
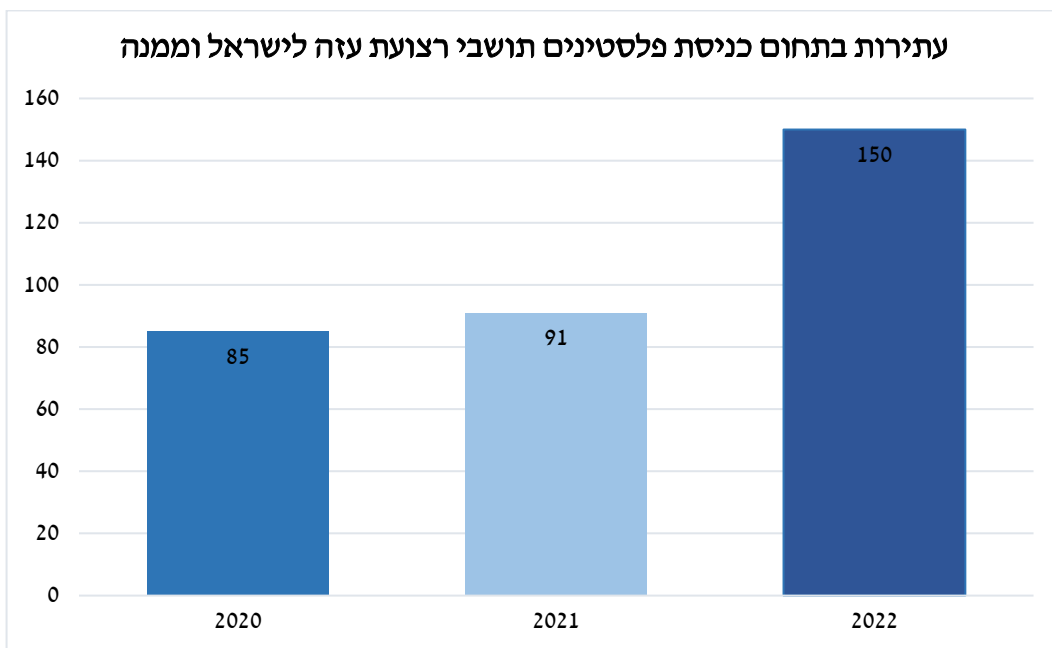
מעבר לכך, המחלקה מסייעת למשרדי הממשלה הרלוונטיים, בהתמודדות בזירה הבין-לאומית עם האתגרים שמציבה המערכה המשפטית-המדינית למדינת ישראל, בנושאים בעלי נגיעה לצה"ל.

מגמות ותופעות עיקריות בשנת העבודה 2022

1. ייעוץ משפטי מקדים ומלווה, ביחס לפעילות המבצעית של צה"ל בכל הזירות, לרבות רצועת עזה והזירה הצפונית. בתוך כך, קציני המחלקה ליוו את הגופים השונים בצה"ל בהקשר של ההיערכות המבצעית בגבול הצפון, מול ארגון הטרור "חיזבאללה", וכן ליוו שורה של מבצעים, לרבות "עלות השחר" ו"שובר גלים".
2. השתתפות בתרגילים ובימי היערכות ללחימה. במסגרת זו, קציני המחלקה, בסדיר ובמילואים, השתתפו, בין היתר, בתרגיל המטכ"לי "מרכבות האש", כמו גם בתרגילים פיקודיים ואוגדתיים נוספים.
3. הכשרה ושמירה על כשירותם של היועצים המשפטיים הנמנים עם מערך הייעוץ המשפטי-האופרטיבי בפרקליטות הצבאית, בשירות סדיר ובמילואים. בתוך כך, בשנה החולפת נערך הקורס השנתי לקציני המערך האופרטיבי. בקורס הועברו הכשרות עיוניות ומעשיות בתחום דיני הלחימה.
4. ליווי תהליכים בזירה הבין-לאומית והשתתפות בכנסים, בפרויקטים ובמפגשים מקצועיים בין-לאומיים. זאת, במטרה לקדם את עמדותיה של מדינת ישראל בתחום המשפט הבין-לאומי, בדגש על דיני הלחימה, ובמטרה להשפיע על הפרשנות ועל ההתפתחות של דינים אלה. בין היתר, ליוו קציני המחלקה מפגשים ותהליכים בין-לאומיים שעסקו בשימוש באמצעי לחימה נפיצים בשטחים מאוכלסים; במערכות נשק אוטונומיות; בהגנה על הסביבה הטבעית בעימות מזוין; באופן תחולת דיני הלחימה במרחב הסייבר; ובפעילות צבאית בחלל החיצון. בנוסף, עסקה המחלקה בקידום שיתופי פעולה עם מקבילים בצבאות זרים בתחומים אלו.
5. סיוע למאמץ הלאומי והצבאי בהתמודדות עם אתגרי המערכה המשפטית-המדינית בזירה הבין-לאומית, בשיתוף עם משרדי הממשלה הרלוונטיים. בתוך כך, קציני המחלקה הוסיפו ללוות, בשיתוף עם משרדי הממשלה השונים, את ההתמודדות עם האתגרים הקיימים בהקשר החקירה ביחס לפעולות צה"ל בבית הדין הפלילי הבין-לאומי בהאג (ICC) ובהקשר של הליכים משפטיים לסוגיהם במדינות זרות נגד בכירים בדרג המדיני והצבאי בהקשר של אירועים מבצעיים שונים. כמו כן, קציני המחלקה סייעו לגורמי התביעה הצבאית בהטמעת היבטי המשפט הבין-לאומי הרלוונטיים לעבודתם.
6. ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות ליישום ההיבטים הביטחוניים והצבאיים של הסכמי השלום עם מצרים ועם ירדן, הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל לבין סוריה והחלטות מועצת הביטחון השונות בעניין סוריה ולבנון. במסגרת זו, קציני המחלקה ליוו את תהליך המשא ומתן ועיצוב ההסכם בין ישראל לבין לבנון בנושא קווי התיחום הימי בין שתי המדינות. כמו כן, ניתן יעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות לשיתוף הפעולה של כלל הגופים והזרועות בצה"ל עם צבאות זרים במסגרת תרגילים ואימונים משותפים בארץ ובחול, ובכלל זה שיתוף הפעולה של צה"ל עם צבא ארצות-הברית על רקע העברת ישראל לאחריות פיקוד המרכז של ארצות הברית ו"הסכמי אברהם".

7. מתן ייעוץ בהיבטי המאבק בטרור, ובתוך כך ליווי הטיפול המשפטי באופן בו מוטלים עיקולים ומקוזזים כספים של הרשות הפלסטינית המוחזקים מכוח חוק יישום הסכם הביניים (כספי הסילוקין), וכן מתן ייעוץ ביחס לאפשרות להטיל עיקול ולקזז כספים של הרשות הפלסטינית המוחזקים מכוח חוק ההקפאה.

8. ליווי ההליכים המשפטיים ביחס לכניסתם של פלסטינים תושבי רצועת עזה לישראל וכניסתם של ישראלים וזרים מישראל לרצועה. במהלך שנת 2022, קציני המחלקה טיפלו בלמעלה מ-150 עתירות בתחום זה. כפי שניתן לראות בגרף שלהלן, ישנה עלייה מתמשכת בכמות העתירות בהן המחלקה מטפלת. בנוסף המחלקה ממשיכה לטפל בהשגות המוגשות למשרד הביטחון בעניין ציוד דו-שימושי אשר היה ניסיון להבריחו לרצועת עזה.

9. השתתפות במשלחת ישראל שהופיעה בפני ועדת האו"ם ליישום האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (ICCPR), אחת מהאמנות הבין-לאומיות המרכזיות שעוסקות בזכויות אדם, עליה מדינת ישראל חתמה ואשררה.
10. מתן הרצאות ותדרוכים בנושאים הנוגעים ליישום דיני הלחימה בעימותים מזוינים א-סימטריים נגד ישויות לא-מדינתיות, לקהלי יעד שונים, ביניהם קבוצות ממוסדות אקדמיים זרים, נספחים צבאיים ועוד.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

1. התמודדות עם ההיבטים המשפטיים הרלוונטיים לפעילות מבצעית בראי השינויים האסטרטגיים בזירות הפעולה של צה"ל;
2. היערכות לחימה בזירות השונות;
3. המשך ייעוץ משפטי ביחס לחוקיות אמצעי לחימה בצה"ל והטמעת כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים;
4. ליווי המערכה המשפטית-המדינית על זירותיה השונות, לרבות ההתמודדות עם החקירה המתנהלת ב-ICC בניסיונות לקדם הליכים משפטיים נגד גורמים צבאיים ומדיניים בפני ערכאות זרות, ביחס לחלקם ולתפקודם בפעולות מבצעיות;
5. ליווי תהליכים בין-לאומיים שיש בכוחם להשפיע על הדין הבין-לאומי, בהקשרים שונים בעלי רלוונטיות לצה"ל תוך מתן דגש על דיני הלחימה, לרבות הדין החל על לחימה בשטח אורבני, דיני הלחימה בים, הדין החל על אמצעי לחימה, הדין החל על פעילות בחלל החיצון והדין החל על מרחב הסייבר;
6. ליווי תהליכי העדכון השוטפים של הוראות הפתיחה באש בצה"ל, המובלים בידי אגף המבצעים. במסגרת זאת, מייעצים קציני המחלקה באשר להתאמת הוראות הפתיחה באש לדין הישראלי ולדין הבין-לאומי;
7. אי-ודאות סביב המשך כהונתו של יו"ר הרשות אבו מאזן וההשלכות הביטחוניות והמדיניות שעוללות להיות לסיום כהונתו;
8. היערכות לצעדים חד-צדדיים מצד הפלסטינים, היערכות להתגברות העיסוק הבין-לאומי ביחס לפעילות צה"ל באזור יהודה ושומרון, בראי התפתחויות שונות בזירה המקומית והבין-לאומית, בדגש על ההליך המשפטי ב"תיק הפלסטיני" בבית הדין הפלילי הבין-לאומי ובמסגרת ההליך הצפוי בבית הדין הבינ"ל לצדק (ICJ);

9. המשך ליווי היחסים עם המדינות בזירה האזורית, בשים לב לתמורות המדיניות-הביטחוניות בגזרות השונות ולמציאות המשתנה.

מטה היחידה

בית הספר למשפט צבאי

דברי פתיחה

בית הספר למשפט צבאי אמון על שלושה תחומים מרכזיים. הראשון, הוא הפיתוח המקצועי והאישי של המשרתים בפרקליטות הצבאית, בהיבטי הכשרות, השתלמויות, וקורסים עיתיים למשרתים. השני, הוא עולם ההכשרות בצה"ל בתחום המשפט הצבאי בדגש על דיני הלחימה. בתוך כך בית הספר מעביר הכשרות למפקדי צה"ל על המסגרת המשפטית החלה בלחימה, וכן מפעיל את מנהלת התרגילים המשפטית אשר מסייעת בהכנת מפקדי צה"ל להתמודדות מיטבית עם סוגיות משפטיות הנוגעות ללחימה ולחירום. השלישי, הוא עולם הדין המשמעתי בצה"ל. בית הספר למשפט צבאי מכשיר ומסמך את קציני צה"ל לשיפוט בדין משמעתי, מייעץ בתחום הדין המשמעתי ומפקח על הליכי הדין המשמעתיים המתנהלים בצה"ל. בנוסף, בית הספר מרכז את הטיפול בגיבוש המלצות בנוגע לבקשות חנינה המוגשות לנשיא המדינה מטעם חיילים אשר הורשעו בבתי הדין הצבאיים.

מגמות ותופעות עיקריות בשנת העבודה 2022

הכשרות לקצינים ולחיילים מהפרקליטות הצבאית

1. **קורס קציני משפטים (קמ"שים) - בחודשי הקיץ של שנת 2022 התקיים בביה"ס למשפט צבאי מחזור ל"ז של קורס קציני המשפטים, שהוא ההשלמה החיילית של הפרקליטות הצבאית. יעדיו המרכזיים של הקורס הם פיתוח יסודות של המיומנויות הנדרשות לקצין המשפטן, וחיבורו לערכי הפרקליטות הצבאית ולמורשתה, בראי "הקצין המשפטן כגורם משפיע ומוביל". את הקורס סיימו בהצלחה 44 צוערים.**
2. **מימוש תכנית ההכשרות לקציני הפרקליטות הצבאית - במסגרת יישום תפיסת ההכשרות לקצינים המשפטנים בפרקליטות הצבאית, אשר גובשה לפני מספר שנים, הוצאו השנה לפועל קורסים בפיקוד, ניהול ומנהיגות, בהם השתתפו קציני הפרקליטות בדרג סרן ורס"ן. כמו כן, הוצאה לפועל תכנית הכשרה מקצועית הכוללת קורסים בנושאים שונים כגון כתיבה אפקטיבית, גישור, אנגלית למשפטנים ועוד. בשנת 2022 התקיימו גם השתלמויות לתובעים ויועצים משפטיים בעלי ותק של מספר שנים וכן נערכו בביה"ס למשפט מספר ימי עיון שהיו פתוחים לכל קצינות וקציני היחידה.**
3. **קורסי הכשרה לעוזרים משפטיים (מש"קי משפט) - בית הספר קיים קורס הכשרה למש"קי משפט אותו סיימו בהצלחה 36 חיילים וחיילות. מש"קי המשפט מסייעים רבות לקצינים ביחידה ועשייתם חיונית למימוש יעדי הפרקליטות הצבאית.**

הכשרה משפטית למפקדים ולבעלי תפקידים בצה"ל בנושאי הדין הבין לאומי

בשנת 2022 קציני וקצינות בית-הספר למשפט צבאי העבירו למעלה מ-130 הכשרות, לכ-30 קהלי יעד. ההכשרות כללו הרצאות פרונטליות ומקוונות, תרגולים, סדנאות ועוד.

ההכשרות השונות כוללו מגוון נושאים הנוגעים למשפט בין לאומי ודיני לחימה: דיני לחימה בתמרון, דיני מטרות, יחס לעצורים ושבויים, המערכה המדינית משפטית, דיני השימוש בכוח, אחריות מפקדים, חובות הומניטאריות ביחס לאוכלוסייה אזרחית, דיני תפיסה לוחמתית, הוראות מבצעיות רלוונטיות ועוד. נושאי ההרצאות נבחרו בהתאם לקהל היעד ולתפקידיו.

מנהלת התרגילים המשפטית

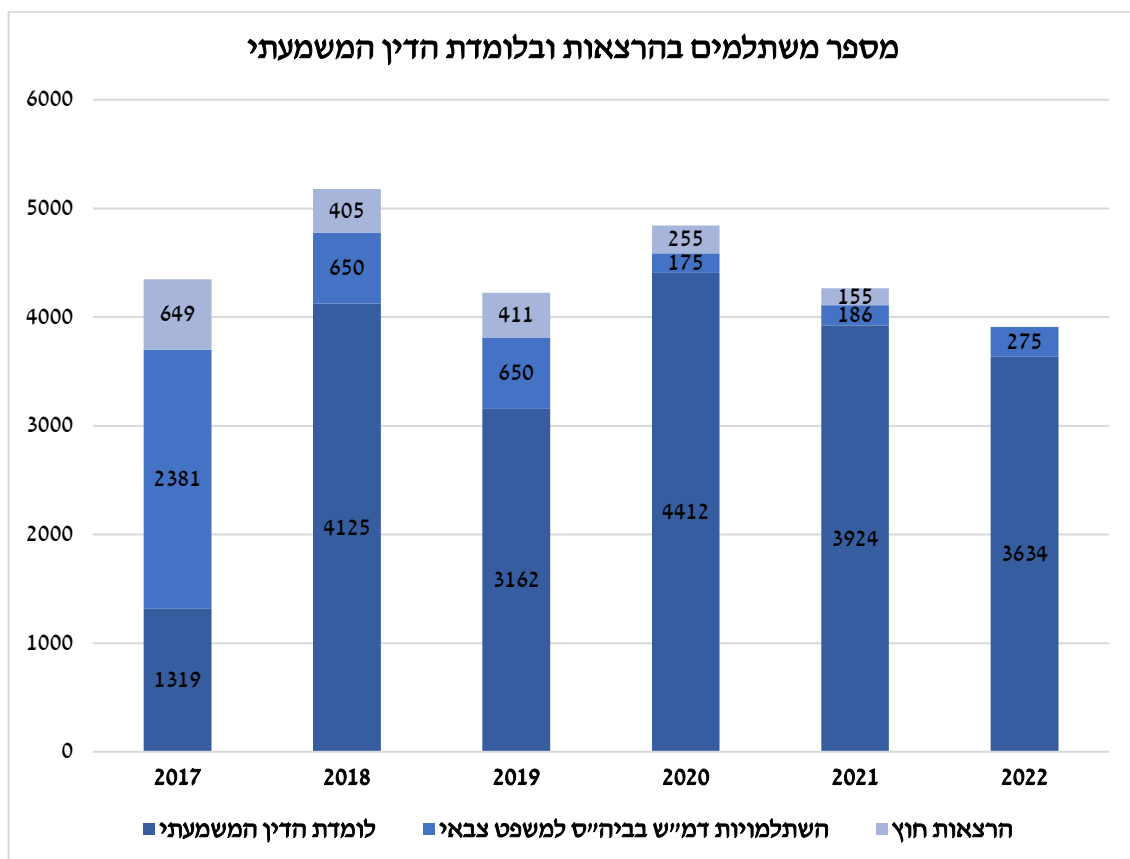
בהתאם לשנים עברו, גם השנה השתלבו קציני וקצינות מדור הכשרות הדין הבין-לאומי בעבודת המנהלת המשפטית במנהלת התרגילים המטכ"לית לטובת תרגול האוגדות, הגיסות, המפקדות והמטה המטכ"לי בסוגיות משפטיות נבחרות.

מנהלת התרגילים המשפטית לקחה חלק משמעותי ב-11 תרגילים משמעותיים שונים, בהם תרגיל "חודש המלחמה", שתרגל תרחיש רב-זירתי. התרגיל ארך כחודש ימים, וקדמה לו היערכות רחבה ומשמעותית.

תחום הדין המשמעותי

1. התפתחויות טכנולוגיות: הטמעת השימוש בלומדת הדין המשמעותי בסביבה האזרחית בקרב קציני צה"ל - בהתאם לקבוע בפ"מ 32.0214 "מעבר מבחן בנושא דין משמעותי כתנאי לקידום בדרגות הקצונה", קצינות וקצינים עד דרגת אל"ם (כולל) נדרשים לעבור מבחן בנושא דין משמעותי כתנאי לקבלת דרגה. לאחר עבודה מאומצת, בחודש אוקטובר 2022 הועברה לומדת הדין המשמעותי לרשת האזרחית. צעד זה מאפשר לקציני צה"ל להשתתף בהכשרה ולהיבחן ללא רישום מראש.

2. הכשרות בתחום הדין המשמעותי ומיקוד הכשרות לאוכלוסיות רלוונטיות - הכשרות הדין המשמעותי לקציני שיפוט בצה"ל נעשות ברובן באמצעות לומדת הדין המשמעותי, אשר הופקה על ידי ביה"ס למשפט צבאי. במהלך שנת 2022 הוכשרו 3,373 קציני שיפוט באמצעות הלומדה ברשת הצבאית, וכן 261 קציני שיפוט באמצעות הלומדה ברשת האזרחית. בנוסף, במהלך שנת 2022 הכשירו קציני מדור הדין המשמעותי 275 קציני שיפוט בהכשרות פרונטליות. בנוסף, הועברו 18 הרצאות ייעודיות בתחום הדין המשמעותי למפקדים ביחידות המתמודדות עם אתגרים ייחודיים בנושא. מעבר לכך, בית הספר למשפט צבאי, ערך בשיתוף יחידת יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר ובשיתוף התביעה הצבאית, שתי השתלמות לקצינים בדרגת אל"ם ומעלה בנושא שיפוט של עבירות מין בדין משמעותי, במסגרתן הוכשרו 34 קצינים לשיפוט בעבירות שעניינן פגיעה על רקע מיני.

3. הצוות לבחינת מתן זכות ייצוג לחיילים בדין משמעתי - בשנת 2022 השלים הצוות לבחינת מתן זכות ייצוג לחיילים בדין משמעתי את עבודתו, והגיש את מסקנותיו והמלצותיו לפצ"רית. לאחר בחינה, קיבלה הפצ"רית את מסקנות והמלצות הצוות, ולאחר מכן הן אושרו על-ידי הרמטכ"ל. משהתקבל אישור הרמטכ"ל קידם מדור הדין המשמעתי והחנינות, בשיתוף עם התביעה הצבאית, תיקון לפ"מ 07.102 "דין משמעתי", וכן קודמה הנחיית תביעה צבאית ראשית חדשה שמספרה 3.08 "בקשת חייל להישפט בפני בית-דין צבאי חלף העמדה לדין משמעתי לצורך ייצוג משפטי", אשר יחד עיגנו את המלצות הצוות.

4. ייעוץ בתחום הדין המשמעתי -

א. במוקד הייעוץ הטלפוני במדור הדין המשמעתי ניתן ייעוץ בנושאים מגוונים הקשורים בתחום; החל מהעבירה שנדרש לייחס לנידון, דרך המועד שבו נדרש לקיים את הדיון בתלונה ואופן ניהול ההליך וכלה בסמכויות השיפוט והענישה. במהלך שנת 2022 התקבלו במוקד הטלפוני של המדור 12,530 שיחות של מפקדים, חיילים ובני משפחותיהם, אשר ביקשו ייעוץ והכוונה בנוגע להליכים משמעתיים וכן שיחות הנוגעות ללומדת הדין

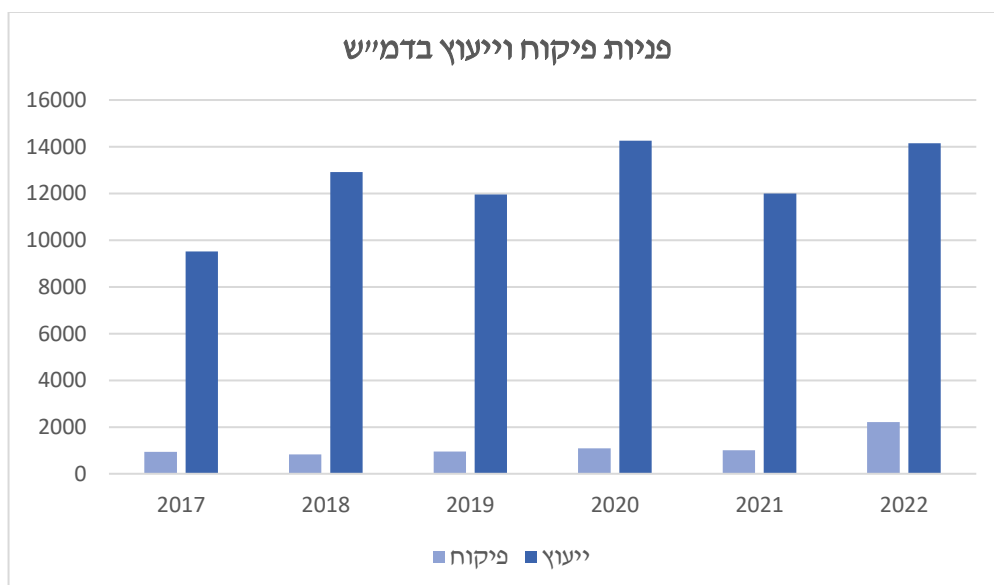
המשמעת. מדובר בהיקף שיחות דומה לזה שהתקבל במהלך שנת 2021. אחוז המענה לשיחות עומד על 97.46%.

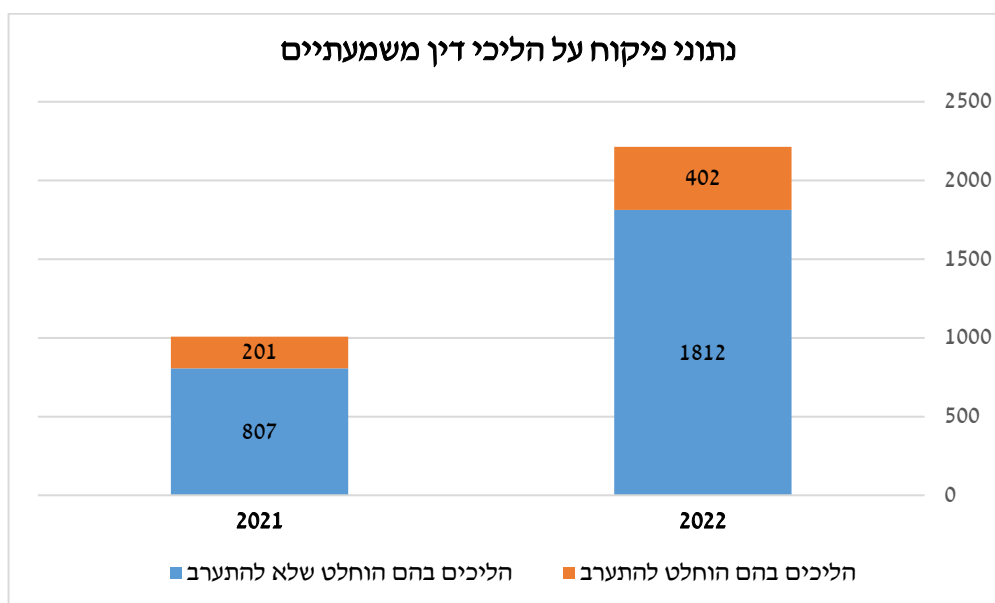
ב. לצד הייעוץ הטלפוני, מספק המדור ייעוץ טרם ביצוע ההליך המשמעותי ליחידות צה"ל השונות באמצעות תיבת המייל. במהלך שנת 2022 התקבלו 1,622 פניות ייעוץ בהן טיפלו קציני המדור.

5. תחום הפיקוח על הדין המשמעותי - במדור הדין המשמעותי נבחנת חוקיותם של הליכי דין משמעותי לגביהם התקבלו פניות קונקרטריות מחיילים או מי מטעמם (בני משפחה או עורכי דין), ממפקדים או מגורמי הכליאה. אם נמצא שנפלו פגמים בהליך המשמעותי או שקצין השיפוט חרג מסמכותו, מוסמך סגן הפצ"רית, בהתאם לסעיפים 168 ו-178א לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, לבטל הליך משמעותי או להמיר עונש שניתן בו. מהנתונים המפורטים להלן על אודות היקף ההליכים בהם טיפל המדור וסוג ההחלטה שהתקבלה לגביהם עולה כי:

א. בשנת 2022 נבחנה חוקיותם של 2,214 הליכי דין משמעותי. מדובר בעלייה משמעותית בכמות ההליכים שנבחנו. לשם השוואה, בשנת 2021 נבחנה חוקיותם של 1,008 הליכי דין משמעותיים ובשנת 2020 נבחנה חוקיותם של 1,083 הליכים.

ב. ביחס ישר לעלייה בכמות ההליכים המשמעותיים שהועברו לבחינת המדור, בשנת 2022 חלה עליה חדה בהיקף פסקי הדין המשמעותיים בהם לא נמצא מקום להתערב (1,812 הליכים בשנת 2022 לעומת 807 הליכים בשנת 2021, ו-874 הליכים בשנת 2020). כמו כן, חלה עליה חדה בהיקף פסקי הדין המשמעותיים בהם התערב סגן הפצ"רית, בין בדרך של ביטול הפסק ובין בדרך של המרת העונש שהוטל בו (402 הליכים בשנת 2022 לעומת 201 הליכים בשנת 2021). יודגש כי אחוז ההתערבויות מסך כל ההליכים שנבחנו נותר כשהיה בשנים קודמות.

6. טיפול בעתירות לבג"ץ

א. עתירות שעניינן זכות הייצוג בהליכי הדין המשמעתי - במהלך שנת 2021 הוגשו עתירות בהן התבקש לבג"ץ לקבוע כי לחייל העומד לדין משמעתי קיימת זכות לייצוג על-ידי סגור בהליך המשמעתי:

(1) בג"ץ 5527/21 פלוני נ' צה"ל פרקליטות מחוז מרכז וחיל האוויר - בעניינו של העותר נפתחה חקירת מצ"ח בחשד שהטריד מינית חיילת הכפופה לו. לאחר סיום החקירה, הורתה פרקליטה צבאית על העמדתו לדין משמעתי בעבירה של הטרדה מינית. הנגד עתר לבג"ץ וביקש לאפשר לו לנהל את הליך הדין המשמעתי בעניינו כשהוא מיוצג על-ידי עורך-דין, ולחילופין ביקש כי בית המשפט יורה על עיכוב ההליך המשמעתי בעניינו עד להשלמת עבודת המטה של הצוות לבחינת זכות הייצוג בדין משמעתי.

(2) בג"ץ 8069/21 פלוני נ' הפרקליטות הצבאית פרקליט מרכז וחיל האוויר - בעניינו של העותר נפתחה חקירת מצ"ח בחשד שהטריד מינית חיילת המשרתת ביחידתו. לאחר סיום החקירה, הורה פרקליט צבאי על העמדתו לדין משמעתי בעבירה של הטרדה מינית. הנגד עתר לבג"ץ וביקש לאפשר לו לנהל את הליך הדין המשמעתי בעניינו כשהוא מיוצג ע"י עורך-דין, ולחילופין כי בית המשפט יורה על עיכוב ההליך המשמעתי בעניינו עד להשלמת עבודת המטה של הצוות לבחינת זכות הייצוג בדין משמעתי.

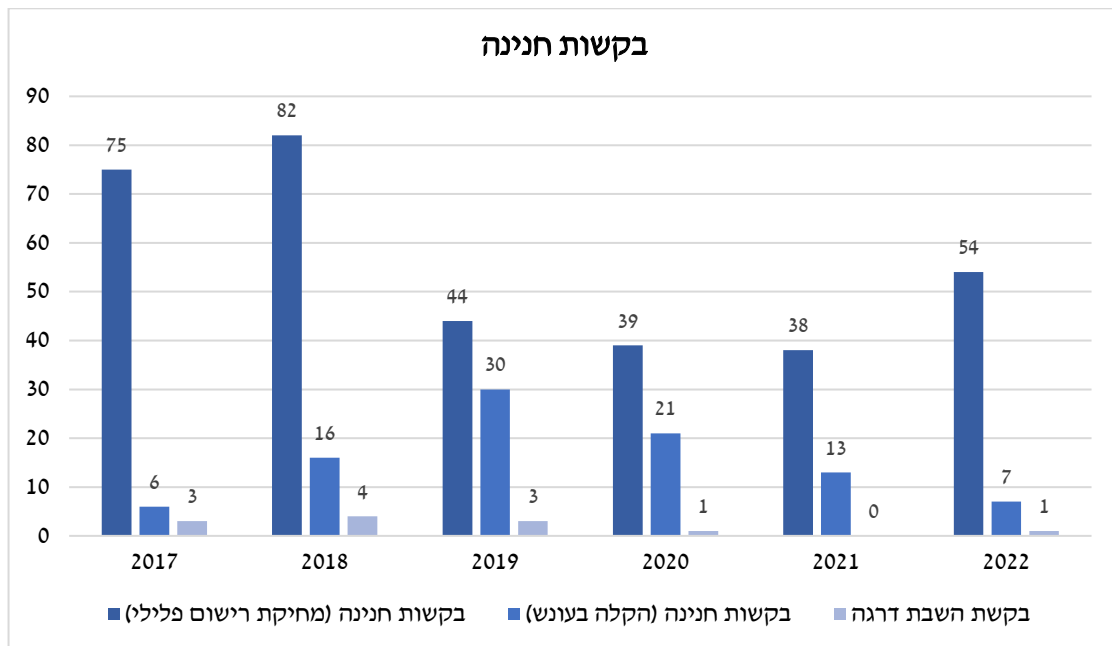
עמדת המדינה, שהוגשה בשנת 2022, הייתה כי דינן של שתי העתירות האמורות להידחות על הסף ולגופן. בסיומו של הדיון שהתקיים בעתירות, ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון המורה על מחיקתן, בעקבות השינוי שחל בתשתית המשפטית וקבלת המלצות הצוות לבחינת זכות הייצוג בהליכי הדין המשמעתי בצה"ל. עוד נקבע כי העותרים יוכלו להגיש עתירות חדשות בעניין ההסדר החדש לאחר מיצוי הליכים.

בג"ץ 5036/22 משה דויד נ' סגן הפצ"רית - העותר הועמד לדין משמעתי בהוראת פרקליט, לאחר שנעדר מן השירות סך כולל של 3,141 ימים. קצין השיפוט הרשיע את העותר בעבירה שיוחסה לו והטיל עליו 18 ימי מחבוש לריצוי בפועל. בעתירה שהוגשה התבקש בג"ץ להורות על ביטול ההליך המשמעתי שלעיל נוכח הפגמים שנפלו בו, וכן להורות על שחרורו של העותר ממחבוש. ביום 26 ביולי 2022 נדחתה העתירה על הסף, מבלי שהתבקשה תגובת המשיבים.

בג"ץ 505/22 רס"ל מ.ח. נ' הפצ"רית - עניינה של העתירה בבקשת העותר כי ההליך המשמעתי שהתנהל בעניינו, בו הורשע בעבירה של התנהגות שאינה הולמת לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי, יבוטל באופן מלא. לאחר דיון שהתקיים בעתירה, דחה בית המשפט את העתירה לאחר הסכמה שהושגה בין הצדדים. בשנת 2023 הדיון בעניינו של העותר הושב לקצין השיפוט. קצין השיפוט החליט להותיר את הרשעת העותר על כנה וגזר את עונשו מחדש.

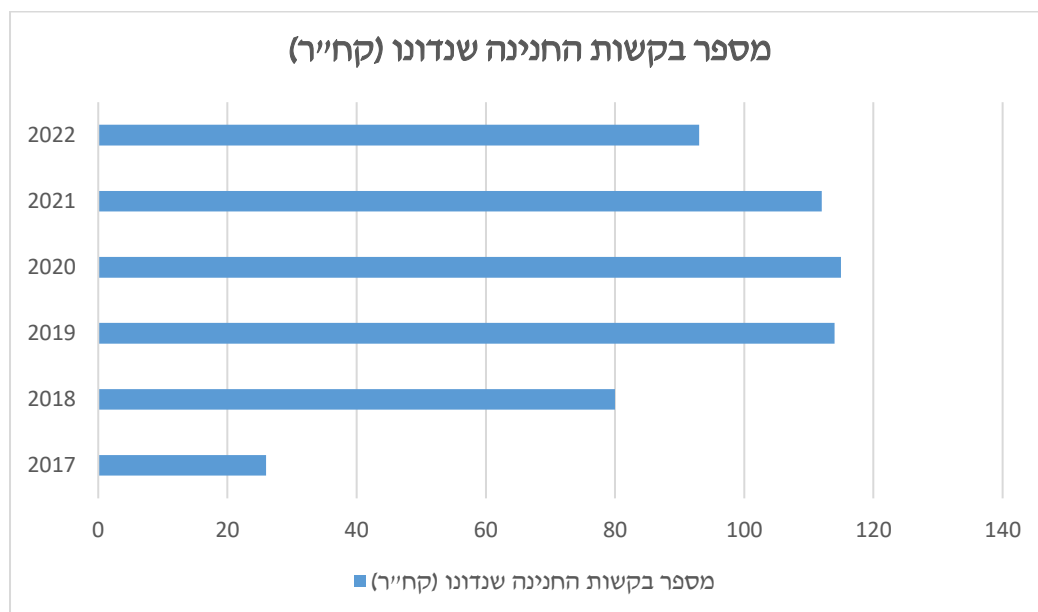
תחום החנינות

1. חנינות בעניין הרשעות צבאיות - בשנת 2022 נקלטו במדור דמ"ש וחנינות 62 בקשות חנינה (54 בקשות למחיקת רישום פלילי, 7 בקשות להקלה בעונש, בקשה אחת להשבת דרגה). מדובר בעלייה מסוימת בהשוואה לשנת 2021, אז נקלטו במדור 51 בקשות חנינה (38 בקשות למחיקת רישום פלילי ו-13 בקשות להקלה בעונש).

2. חנינות בעניין הרשעות אזרחיות טרם הגיוס - במהלך שנת 2022 היקף בקשות החנינה שנידונו בפני ועדת קח"ר (קצין חינוך ראשי) היה מעט נמוך יותר בהשוואה למספר הבקשות שנידונו אשתקד. כך במהלך שנת 2022 התקיימו 17 וועדות בהן נדונו בקשותיהם של 93 חיילים, לעומת

112 בקשות בשנת 2021, 115 בקשות בשנת 2020, 114 בקשות בשנת 2019, 80 בקשות בשנת 2018 ו-26 בקשות בלבד בשנת 2017.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

1. **פיתוח מקצועי ואישי של המשרתים בפרקליטות הצבאית** - גיבוש תפיסת פיתוח והכשרות המתייחסת לכל תקופת השירות בפרקליטות הצבאית ובמקביל המשך יישום תכנית ההכשרה בתחום הפיקוד והניהול לכל הדרגים בפרקליטות הצבאית תוך שמירה על היקף ההשתלמויות המקצועיות והרחבת השתלמויות העשרה לקצין המשפטן.
2. **הכשרות בדין הבין-לאומי** - במהלך השנה הקרובה תיערך בחינה מחדש של יעדי הכשרות המפקדים וההישג הנדרש, לרבות בחינת כלי למדידה של השפעת ההרצאות על הטמעת הדין בקרב קהלי היעד. זאת, לצד המשך עבודה רציפה של המדור. בתוך כך, ימשיך המדור להעמיק את הקשר עם הגורמים השונים ולקדם יוזמות חדשות בעולם ההכשרות לצורך טיוב ושכלול מערכי ההכשרות בנושא דיני הלחימה, כך שיתאמו באופן מיטבי לאתגרים המבצעיים כפי שחווים אותם המפקדים בעשייתם הצבאית.
3. **המשך טיוב ומיקוד עבודת מנהלת התרגילים המשפטית** - לטובת הפקת לקחים משפטיים קונקרטיים וישימים להטמעה בקרב הגופים המתורגלים, באמצעות היועצים המשפטיים המלווים.
4. **דין משמעתי וחנינות** - הטמעת השימוש בלומדת הדין המשמעתי בתווך האזרחי בקרב קציני צה"ל בעתירות העוסקות בזכות הייצוג בהליכי הדין המשמעתי בצה"ל, בראי השינוי במצב הנורמטיבי.

ענף ארגון וניהול כוח אדם

דברי פתיחה

ענף ארגון וניהול כוח אדם בפרקליטות הצבאית אמון על ניהול תחומי משאבי האנוש, הלוגיסטיקה והמחשוב ביחידה במטרה לאפשר לה את מילוי ייעודה ותפקידיה.

הענף פועל בשיתוף פעולה עם כלל מחלקות היחידה, מתוך תחושת שליחות עמוקה, תוך נקיטת יוזמה ובהתאמה למציאות המשתנה. הענף פועל מתוך הבנה כי המשאב המרכזי של היחידה הוא המשרתים בה - קצינים, נגדים וחיילים. לענף השפעה ניכרת על יכולת המשרתים ביחידה למלא את תפקידם. זאת, בין היתר, בהובלת תהליכי הסגל ביחידה, גיוס כוח אדם איכותי, וטיפול המשרתים בפרקליטות הצבאית.

מעבר לעיסוק בתהליכים המקצועיים הנהוגים בכל אחד מתחומי העשייה, הענף הוא גוף לומד, מוביל ורלוונטי, הפועל לקידום והטמעה של יוזמות המשפיעות באופן משמעותי על סביבת העבודה ביחידה.

תחומים מרכזיים שטופלו בענף בשנת העבודה 2022

1. **המשאב האנושי** - הענף ניהל את תחום כוח האדם ביחידה תוך קיום הליכי סגל סדורים, טיפול בתמריצים, ומתן מענה לנושאי פרט ות"ש. בשנת 2022 הענף הגביר את ביקוריו בחוליות ובמחלקות כדי לשפר את איכות השירות של משרתי היחידה.
2. **עידוד ההרשמה למסלול העתודה האקדמית במשפטים** - הענף נטל חלק פעיל ומשמעותי במאמץ לעידוד ההרשמה למסלול העתודה. הענף סייע בהוצאתם אל הפועל של כנסי העתודה וימי מיון למועמדים. בשנת 2022 חזרו לשירות ביחידה 44 עתודאים אשר סיימו את לימודי המשפטים במוסדות השונים להשכלה גבוהה והתקבלו 42 עתודאים חדשים למסלול שהחלו את שנתם הראשונה בלימודים האקדמיים במהלך חודש אוקטובר 2022.
3. **מענה בתחום הלוגיסטיקה והמחשוב** - בשנת 2022 סיפק הענף מענה מחשובי ותקשובי מקיף למחלקות ולחוליות היחידה. נציגי הענף הגיעו לחוליות השונות במטרה לעמוד על צורכיהן ולספק מענה מידי לתקלות ובעיות. בנוסף, החל מימוש מחשב אזרחי לכל קצין.
4. **שיפור סביבת העבודה** - בשנת 2022 הוקדש מאמץ משמעותי לשיפור סביבת העבודה של משרתי היחידה. הסתיים שיפוץ במחנה סאלם, שופצו כיתות ביה"ס למשפט צבאי ושופץ חדר דיונים במחלקת הדין הבין-לאומי.
5. **מוכנות היחידה לחירום** - הענף השקיע משאבים בהרחבת תשתיות התקשורת ושדרוג מערכות קיימות, בדגש על יצירת תשתיות חלופיות אליהן ניתן יהיה להעתיק את חמ"ל היחידה בחירום.

מגמות מרכזיות לשנת העבודה 2023

1. **המשאב האנושי** - בשנת 2023 יקדיש ענף אוכ"א את עיקר מאמציו ומשאביו למתן מענה מקצועי ומהיר למשרתים בפרקליטות הצבאית, בכל תחומי עשייתו. בראייה צופה פני עתיד, ימשיך הענף לסייע במאמצי היחידה בגיוס עתודאים למסלול העתודה במשפטים והוצאתם לקורס קצינים. בנוסף, הענף ימשיך לסייע בשימור המרכיב האיכותי ביחידה ובמתן כלים ומשאבים לטובת פיתוח וטיפוח המשרתים ומיצוי כישוריהם.
2. **סביבת עבודה וחווית המשרת** - יימשכו המאמצים לשיפור סביבת העבודה ומתן אמצעים טכנולוגיים ומחשובים מתקדמים. הענף יבחן, בין השאר, רכש או פיתוח של מערכת לניהול משימות וישפר את תשתית המחשוב המאפשרת שימוש ברשת האזרחית כחלק מהמגמה להעביר חלקים מפעילות היחידה לתווך האזרחי.
3. **טיוב איכות השרות, הזמינות והנגישות** - נציגי הענף יבקרו באופן תדיר ורציף ביחידות כדי לתת מענה מיטבי לצרכי היחידות.
4. **היערכות לחירום** - בשנת 2023 ימשיך הענף לפעול לשיפור מוכנותה של היחידה ליום פקודה, תוך מתן דגש על תחום הרציפות התפקודית בהיבט הלוגיסטי והמחשובי ובהסדרת הנדרש על-מנת להבטיח את המשך פעילות היחידה בחירום.
5. **תרייש** - הענף ייקח חלק מרכזי בבניית התרייש של הפרקליטות הצבאית, במקביל לגיבוש התרייש של הצבא.

תחום דוברות, ביקורת וקש"ח

דברי פתיחה

השנה החולפת התאפיינה, בדומה לקודמותיה, בסיקור תקשורתי רחב של עשיית הפרקליטות הצבאית ומתן מעטפת תקשורתית מלאה לאירועים רגישים. הסיקור התקשורתי נוגע לשלל עיסוקי היחידה - אכיפת הדין, הייעוץ המשפטי לגופי הצבא בנושאים שונים, המשפט הבין-לאומי, מערכת הדינים באזור יהודה ושומרון. גם השנה, ניתן דגש למתן מענה מהיר ומקצועי לפניית של כלי התקשורת דרך חטיבת דובר צה"ל בנושאים הנוגעים לפועלה של הפרקליטות הצבאית.

בתוך כך, טופלו במהלך השנה מאות רבות של שאילתות והודעות יזומות, מאות בקשות חופש מידע, בקשות לקיום ראיונות ושיחות עם גורמים המשרתים ביחידה, בקשות לסקירות והרצאות מפי קציני היחידה ועוד.

בנוסף, בהמשך לשנה שעברה, ניתן דגש על עדכון שוטף של אתר הפרקליטות הצבאית במרשתת. בתוך כך, הושם דגש על העלאת חומרים רלוונטיים על אודות פעילות היחידה, לצד העלאת דפי מידע למשרתי צה"ל בנושאים שונים: הנגשת דברי חקיקה, לרבות החקיקה החלה באזור יהודה והשומרון, ופרסום חומרי מורשת היסטוריים של היחידה.

בנוסף, מומשה באופן מלא תכנית קשרי החוץ של היחידה, במסגרתה השתתפו קצינים בהשתלמויות, בכנסים ובביקורים שונים ביחידה.

לבסוף, במהלך השנה החולפת בוצעו ביחידה ביקורות שנועדו לקדם תהליכי למידה ושיפור בתהליכי העבודה ביחידה והועברו התייחסויות לביקורות שנערכו על ידי מבקר צה"ל, מבקר מערכת הביטחון ומבקר המדינה.

מגמות תקשורתיות בשנת 2022

1. בתחום הפלילי, השנה החולפת התאפיינה בעניין גבוה במספר פרשות מרכזיות. בנוסף, הופנתה תשומת לב משמעותית לטיפול בעבירות מין, בעבירות של פגיעה בפרטיות בצה"ל ועבירות ביטחוניות באזור יהודה ושומרון. כמו כן, בהתאם להסלמה הביטחונית, הורגש עניין הולך וגובר גם בטיפול הפרקליטות הצבאית בחשדות לביצוע עבירות במסגרת פעילות מבצעית.
2. בתחום הייעוץ המשפטי לגופי הצבא, לוו וסוקרו הליכים הקשורים בנושאי צבא וחברה, לרבות שילוב נשים בתפקידי לחימה בצה"ל, הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל במהלך חג הפסח, זכויות חיילים ומשרתי קבע ועוד.
3. בתחום הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון ניכרה התעניינות רבה הן בתחום הביטחוני-פלילי והן בתחום האזרחי-מנהלי באזור, לרבות הריסת בתי מחבלים וסגירת שטחים לצרכים ביטחוניים שונים, בדגש על שטח אש 918, ויישום כללי הפתיחה באש באזור יהודה ושומרון.
4. בתחום הבין-לאומי, סוקרו סוגיות הנוגעות לדיני הלחימה ולמשפט הבין-לאומי, בין היתר בתקשורת הבין-לאומית.

מגמות מרכזיות לשנת 2023

1. העיסוק התקשורתי בעולם המשפטי-צבאי צפוי להמשיך ואף להתגבר בשנת 2023. התחום יפעל לספק מענה מקצועי ורלוונטי, תוך חשיפה מתאימה של עשיית גופי הפרקליטות הצבאית לקהלי יעד רלוונטיים.
2. המשך סיוע ותמיכה במאמץ לשימור הלגיטימציה הציבורית של פעולות צה"ל בשגרה ובחירום, ודברור העשייה המשפטית בפרט.
3. עדכון שוטף של אתר היחידה במרשתת והעלאת תכנים מגוונים ורלוונטיים.
4. עריכת ביקורות ביחידה לשם הפקת לקחים ושיפור תהליכי העבודה.
5. הפעלת קהילת הידע הפנימית של הפרקליטות הצבאית.

מדור החדשנות וניהול הידע

דברי פתיחה

מדור חדשנות וניהול ידע, הלך והתרחב בשנה האחרונה לכדי סגל בן למעלה מעשרה אנשים, הכולל אנשי מערכות מידע (פיתוח, יישום והטמעה) ומתוכם קבוצת מתנדבים לצה"ל. הצוות פועל לאור מתודות בינ"ל מעולמות ה-LegalOps וה-LegalTech, הממוקדות בשיפור ממשקי עבודה פנימיים וחיצוניים. כחלק מכך, הוצבו גם יעדים שאפתניים בכל הנוגע להטמעת כלים ומיומנויות מקצועיות, בהם טכניקות לחשיבה יצירתית שיטתית ולניהול ידע שיתופי.

שנת 2022 הייתה שנת פעילותו השנייה של התחום, והיא הוגדרה כשנת ההתנסות במיצוי הכלים וההזדמנויות שעמדו בפני הפרקליטות הצבאית במספר תחומים. אגב התנסות זו, במתכונות של הוכחת היתכנות (POC) והעמדת פתרונות סף בני-קיימא (MVP), החלה ההתמודדות המעשית עם היציאה משלבי התכנון ועריכת מיזמי ההרצה (פיילוט) עם אתגרים טכנולוגיים הנוגעים לממשקי מערכות, להגירה ולאגירה של נתונים וכן עם אתגרים תרבותיים ותפעוליים בעשיית משרתי הפרקליטות הצבאית.

מגמות ותופעות עיקריות בשנת העבודה 2022

התוכנית הרב-שנתית "ענן-צדק" לטרנספורמציה דיגיטלית במערכת המשפט "ענן צדק" נמשכה בשנה זו כסדרה, תוך מיקוד בבחינת שירותים שונים והעמקת השימוש בכלי Microsoft 365 הזמינים בסביבת "קליק" הצה"לית. חלק מהמערכות נועדו לפתור צורך נקודתי או ספציפי בפעילות מערכת המשפט הצבאית; בין אלה אפשר להזכיר את מערכת "המגינים" לתייעוד היועצויות סנגורים ואת מערכת "חוק וסדר" שנועדה להסדיר את תהליך הטיפול בעצורים ובדיוני מעצר בהליכי הליטיגציה בקריה המשפטית הצבאית האחודה (מתחם "נווה צדק"). לצד מערכות אלה, נבנו מערכות שתכליתן לענות על צרכים מקיפים בעשייה המשפטית המהותית ובניהול הפרקליטות הצבאית, מתוך תפיסה גנרית ורחבה. בראש מערכות אלו ניתן להזכיר את מערכת "שמגר" לניהול מלא של תוכן, מידע וידע משפטיים ושל הליכים משפטיים מזווית הקצין המשפטן ומפקדיו, תוך ייעול ושיפור של הניהול והבקרה בעשיית הפרקליטות הצבאית.

בחינת יכולות בינה מלאכותית ואוטומציה מתקדמת

המגמות הטכנולוגיות הגלובליות שבאו עם פיתוח כלי אוטומציה (RPA), למידת מכונה (ML) ובינה מלאכותית (AI) נלקחו אף הן בחשבון, והפרקליטות הצבאית גיבשה תוכנית ראשונית להטמעת כלים מסוגים אלו בעבודת מחלקותיה. לאחר סקירת מספר חלופות, נבחרה חברת הזנק המפתחת עבור היחידה מערכת לשליפה, אינדוקס והפקת תובנות; בשלב זה, המערכת נבחנת במחלקת הייעוץ והחקיקה, תוך עיבוד של מידע-עתק שנצבר בשרתי היחידה מאז סוף שנות התשעים.

קידום יזמות וחדשנות פתוחה

תחום החדשנות וניהול הידע קיים מספר מיזמים משותפים עם יחידות צה"ל, גופים ממשלתיים וגופים אזרחיים. זאת, מתוך זיהוי היתרון האסטרטגי הצומח מהיטמעות נכונה בקהילות חדשנות מוסדיות, צבאיות, אקדמיות ותעשייתיות. שיתופי הפעולה שנוצרו, ובמיוחד אלו שהתקיימו עם יחידות קרביות ויחידות תקשוב ודיגיטל, זוהו כאפיק משמעותי ללמידה הדדית. יכולתה של

הפרקליטות הצבאית לתרום מניסיונה כגוף מקצועי, מעבר לניסיונה כגוף משפטי, יצרה הזדמנויות מניבות גם להווה וגם לעתיד.

אירועים, תחרויות ופרסים יחידתיים וצה"ליים

הפרקליטות הצבאית המשיכה, זו השנה השלישית ברצף, להעניק תעודות הערכה והצטיינות לקצינים וחיילים שנמצאו כמי שתרמו תרומה מהותית לחדשנות וכן למי שהצטיינו בבניית תשתית והטמעה של הנחיית ניהול הידע היחידתית.

הכשרות ומפגשי למידה

תחום החדשנות וניהול הידע המשיך לקיים כנסים וכן אירועי Webinar לחברי מערך החדשנות וניהול הידע, המורכב מקצינות ומקצינים מובילים מכלל מחלקות היחידה, וכן הנגיש מיומנויות וכלים יזמיים וטכנולוגיים להעצמת אוריינותם הדיגיטלית של משרתי הפרקליטות הצבאית בתחומים הכרחיים, כגון ביטחון מידע ואתיקה טכנולוגית.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2023

שנת 2023 צפויה להיות שנת מעבר מתר"ש "תנופה" הכלל צה"לית ומתר"ש "ענן צדק" היחידתית לתוכניות הרב-שנתיות הבאות של צה"ל בכלל ושל הפרקליטות הצבאית בפרט. בשנה זו תימשך עבודת תחום החדשנות וניהול הידע, כאשר בליבת עשייתה שלושה יעדי-על: (1) גיבוש ואישורה של תוכנית מטכ"לית רב-שנתית למערכות ופלטפורמות העתיד של מערכת המשפט העתידית, שיחליפו את מערכות הדיגיטל הקיימות בסביבת התקשוב הצבאית (בהן מערכות שחלקן יצינו בשנה זו את תחילת העשור השלישי לפעילותן); (2) השקתה של תפיסת הפעלה לניהול תוכן, שתישען על תוכנית הכשרות והרכשת מיומנויות סדורה ומחזורית; (3) המשך ביסוסו של תחום החדשנות וניהול הידע בתקינה, אמצעים ושיתופי פעולה בתוך הפרקליטות הצבאית ומחוצה לה.

נספח ו': מבנה היחידה

